

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
TEISĖS FAKULTETO
BAUDŽIAMOSIOS TEISĖS IR KRIMNOLOGIJOS KATEDRA**

**SIMONA SKALOUSKYTĖ
TEISĖS IR VALDYMO STUDIJŲ PROGRAMA
VAKARINIS SKYRIUS**

TURTINIO NUSIKALSTAMUMO KRIMINOLOGINĖ ANALIZĖ KLAIPĖDOS MIESTE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas – Dr. Artūras Petkus

Vilnius, 2010

TURINYS

IVADAS	3
I. TURTINIO NUSIKALSTAMUMO SAMPRATA.....	7
II. TURTINIO NUSIKALSTAMUMO KRIMINOLOGINĖ ANALIZĖ KLAIPĖDOS MIESTE.....	14
II.1. Klaipėdos miesto socialiniai, demografiniai ypatumai.....	14
II.2. Kriminogeninė situacija Klaipėdos mieste.....	17
II.3. Turtinio nusikalstamumo kriminologinė analizė Klaipėdos mieste.....	26
II.3.1. Vagystė.....	27
II.3.2. Plėšimas.....	43
II.3.3. Sukčiavimas.....	45
II.3.4. Kiti turtiniai nusikaltimai.....	48
III. ASMENŲ, PADARIUSIŲ TURTINIO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMĄ VEIKĄ, CHARAKTERISTIKA.....	53
IŠVADOS.....	58
LITERATŪROS SĄRAŠAS.....	61
SANTRAUKA.....	64
SUMMARY.....	65

IVADAS

Temos aktualumas. Apie nusikalstamumą, šio reiškinių priežastis bei kontrolės metodus kalbama jau ne vieną tūkstantmetį, tačiau jis labai aktualus ir šiomis dienomis. Nusikalstamumas – vienas iš socialinių teisinių reiškinių su kuriuo susiduria bet kuri valstybė. Pasaulio mastu nusikalstamumas gali būti labai įvairus: kai kuriose šalyse nusikalstamumas pasireiškia ypač dideliais mastais, kitose jis pavyzdinčiai mažas, skiriasi jo kitimo tendencijos, struktūra ir būklė. Siekiant visuomenės socialinės stabilizacijos, įskaitant ir nusikalstamumo plitimą, siekiama baudžiamosios ir bausmių politikos tobulinimo tinkamai organizuojant nusikalstamumo prevenciją, vedamos užimtumo programos, vykdoma mokyklinė prevencija ir kt. Nepaisant visų dedamų pastangų, galima konstatuoti, kad kol kas nepavyko užkirsti kelio nusikalstamumui ir jis vis auga arba yra stabiliai didelis. Bedarbių skaičius, ypač jaunų žmonių, valstybei visada kėlė didžiausią rūpestį ir nusikalstamumo skalės didėjimą.

Nuosavybės teisė žinoma jau nuo labai seniai. Romėnų teisėje nuosavybės gynimas nuėjo ilgą kelią, o Lietuvos įstatymuose įtvirtintas nuo XIV amžiaus. Nusikaltimai nuosavybei buvo reglamentuojami Pamedės ir Kazimiero teisyuose, visuose trijuose Lietuvos statutuose. Nuosavybės teisė ginama ir dabar. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnis reglamentuoja, kad nuosavybė yra neliečiama, o nuosavybės teises saugo įstatymai.¹ Taip pat Visuotinių žmogaus teisių deklaracijoje yra įtvirtintas teiginys, ginantis asmens nuosavybę. „Kiekvienas žmogus turi teisę turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais. Iš nieko negali būti atimama jo nuosavybė“.² Tačiau, kad ir kiek pastangų būtų dedama apsaugoti nuosavybę, turinio nusikalstamumo mastai vis dar išlieka stulbinamai dideli.

Per 2004 – 2009 metų laikotarpį ekonominė situacija Lietuvoje ženkliai pasikeitė. Tai nulėmė sparčiai kintantį bedarbių skaičių ir bendrojo vidaus produkto, tenkančio kiekvienam gyventojui pasikeitimą. 2004 m. Lietuvoje užregistruota 142 500 bedarbių, 2005 m. - 100 800 bedarbių, 2006 m. - 73 200 bedarbių, 2007 m. bedarbių skaičius sumažėjo iki 67 300, tačiau 2008 m. bedarbių skaičius vėl pradėjo augti, užregistruoti 73 400 bedarbiai, o 2009 m. bedarbių skaičius šoktelėjo net iki 203 100. 2009 m. nedarbas išaugo beveik tris kartus lyginant su 2007 metais. Bendras vidaus produktas tenkantis kiekvienam gyventojui 2004 m. buvo 18 249,461 lt., 2005 m. – 21 105,457 lt., 2006 m. kilo iki 24 393,153 lt. 2007 m. vis dar augo iki 29 230,098 lt., 2008 metais

¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija// Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014

² Visuotinė žmogaus teisių deklaracija 1968m. // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. – Vilnius: Mintis, 1991. P.5.

šoktelėjo net iki 33 110,933 lt., o 2009 metais smarkiai krito iki 27 554,686 lt. Tikėtina, kad keičiantis ekonominei padėčiai keitėsi ir kiti socialiniai ar net demografiniai rodikliai.

Toks stiprus ekonominės situacijos pokytis, kuris, manoma, labiausiai nulemia nusikalstamumo išaugimą ar mažėjimą, ir paskatino atlikti 2004 – 2009 metų turtinio nusikalstamumo kriminologinę analizę Klaipėdos mieste ir išsiaiškinti, ar šalies blogėjanti finansinė padėtis yra didėjančio nusikalstamumo priežastis.

Turtinio nusikalstamumo Klaipėdoje kriminologinės analizės pateikimas taip pat svarbus dėl to, kad turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos sudaro didžiausią visų užregistruotų nusikaltimų dalį ne tik šiame mieste, bet ir visoje Lietuvoje, jos pasižymi dideliu latentiskumu, nes nukentėjusieji, nesitikėdami realios pagalbos, nesikreipia į policiją, o visuomenė neskiria pakankamai dėmesio, kad turtinis nusikalstamumas mažėtų, nors patys dažnai tampa tokių nusikalstamų veikų aukomis.

Prieš pradėdant nagrinėti temą, labai svarbu pasirinkti darbe nagrinėjamas nusikalstamas veikas ir jų padarymo teritoriją. Kadangi stinga darbų, kurie analizuotų ne tik vagystes, bet ir apskritai visą turtinį nusikalstamumą Klaipėdos mieste, šiame darbe bus nagrinėjamas nusikalstamumas, numatytas baudžiamojo kodekso XXVIII skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams“, 178 – 189 straipsniuose. Darbe nebus nagrinėjamos nusikalstamos veikos numatytos XXIX ar kituose LR BK skyriuose. Turtinis nusikalstamumas bus nagrinėjamas tik Klaipėdos mieste, neliečiant Klaipėdos rajono gyvenviečių.

Darbo temos naujumą sąlygoja tai, kad turtinis nusikalstamumas Klaipėdos mieste niekad nebuvo nagrinėjamas išsamiai. Dažniausiai nagrinėjamos vagystės, jų kitimo tendencijas, mastai, tačiau plėšimai ir kitos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos paliekamos nuošaly. Tai suprantamas reiškinys dėl to, kad vagystės yra dažniausiai užregistruojama nusikalstama veika, tačiau ir likę turtiniai nusikaltimai bei nusižengimai įneša nemažą „indėlį“ į bendrą registruoto nusikalstamumo didėjimą. Svarbu ir tai, kad pastaraisiais metais labai pablogėjus ekonominei padėčiai šalyje, dar nebuvo nagrinėta, kaip tai pakeitė turtinio nusikalstamumo mastus Klaipėdos mieste. Mokslinės literatūros turtinio nusikalstamumo klausimais taip pat nėra labai daug. Kiek daugiau šią temą, ypač didelį dėmesį skiriant vagystėms, savo vadovėlyje „Kriminologija“ atskleidžia prof. V. Justickis, taip pat savo darbuose apie nusikalstamumą bei recidyvus ar apie nepilnamečių nusikalstamumą, vagystes ir kitą turtinį nusikalstamumą paliečia šie autoriai: G. Babachinaitė, R. Uscila, A. Kiškis, A. Drakšienė ir kiti.

Darbo objektas. Turtinio nusikalstamumo Klaipėdos mieste būklė, ypatumai, kitimo tendencijos bei šių nusikalstamų veikų darantys asmenys.

Darbo dalykas. Turtinis nusikalstamumas Klaipėdos mieste, statistiniai duomenys, jų komentarai, kriminologinė literatūra.

Darbo tikslas. Pateikti turtinio nusikalstamumo Klaipėdos mieste kriminologinę analizę.

Darbo uždaviniai:

- Išanalizuoti turtinio nusikalstamumo sampratos ypatumus;
- Atlikti turtinio nusikalstamumo Klaipėdos mieste kriminologinę analizę;
- Pateikti turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką įvykdžiusių asmenų kriminologinę charakteristiką.

Metodai. Rengiant magistro baigiamojo darbo teorinę dalį naudojami mokslinės literatūros ir teisės normų bei teismo sprendimų analizė, apibendrinimo, lyginamasis, sisteminės analizės metodai. Magistro baigiamajame darbe taip pat atliktas kriminologinis tyrimas pagrįstas statistinių duomenų, gautų iš Statistikos departamento ir Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM internetinių portalų, bei dokumentų analize. Rengiant darbo dalį, kurioje aptariama turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką padariusių asmenų charakteristika, analizuojami Klaipėdos apylinkės teismo 2004 – 2009 m. priimti baudžiamųjų bylų apkaltinamieji nuosprendžiai dėl turtinio nusikalstamumo ir asmens, įtariamo (kaltinamo) nusikalstamos veikos padarymu, statistinės kortelės nr. 30 duomenys.

Hipotezė. Turtinio nusikalstamumo didėjimą Klaipėdos mieste nulemia blogėjanti finansinė padėtis šalyje. Kadangi 2004 – 2009 metų laikotarpiu tiek Lietuvoje tiek ir Klaipėdos mieste ypač keitėsi bedarbių skaičius ir svyravo bendras vidaus produktas tenkantis vienam gyventojui, registruoto turtinio nusikalstamumo Klaipėdos mieste skaičius keitėsi adekvačiai ekonominiams pokyčiams ir rodikliams.

Darbo šaltiniai. Magistro baigiamajame darbe remtasi Lietuvos Respublikos teisės normų aktais, reglamentuojančiais nusikalstamą veiką nuosavybei, jų komentarais, Aukščiausio teismo praktika. Taip pat tyrimo metu naudoti asmens, įtariamo (kaltinamo) nusikalstamos veikos padarymu, statistinės kortelės nr. 30 duomenys, Klaipėdos miesto apylinkės teismo nuosprendžių turtinio nusikalstamumo bylose duomenys, Generalinės prokuratūros metinės veiklos ataskaitos, Klaipėdos miesto apylinkės prokuratūros veiklos ataskaitos, analizuoti statistiniai duomenys. Teorinėje dalyje remtasi J. Bluvšteino, V. Justickio, A. Drakšienės, T. Rudztkio, G. Babachinaitės ir kitų autorių darbais.

Praktinė darbo reikšmė. Turtinių nusikaltimų ir nusižengimų prevencijos priemonių efektyvumas labai priklauso nuo informacijos apie turtinį nusikalstamumą tikslumo, šios informacijos analizavimo lygio. Statistikos duomenys tiek apie atskiras turtines nusikalstamas

veikas, tiek apie visą turtinį nusikalstamumą leidžia nustatyti, kuriose vietose ir kuriuo metu tokios veikos daromos dažniausiai, kokie labiausiai paplitę jų padarymo būdai, į ką dažniausiai kėsinausi nusikaltėliai, kaip jie realizuoja pagrobtus daiktus, kaip maskuoja nusikaltimų pėdsakus, kuriais turto apsaugos sistemos trūkumais pasinaudoja, bei kitas aplinkybes, turinčias reikšmės kuriant ir įgyvendinant prevencijos priemones.³ Šio darbo metu surinkti duomenys gali būti panaudoti turtinio nusikalstamumo prevencijai ne tik Klaipėdos mieste, bet ir visoje Lietuvos Respublikoje.

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro įvadas, trys skyriai, išvados ir pasiūlymai, literatūros sąrašas.

Pirmame skyriuje nagrinėjama turtinio nusikalstamumo samprata.

Antrasis darbo skyrius yra skiriamas turtinio nusikalstamumo Klaipėdos mieste kriminologinei analizei 2004 – 2009 metais. Jis sudaro didžiausią magistro baigiamojo darbo dalį. Šioje dalyje pateikiami pagrindiniai Klaipėdos miesto socialiniai, demografiniai ypatumai, aptariama bendra kriminogeninė situacija, analizuojama turtinio nusikalstamumo dinamika, mastai.

Trečioji darbo dalis skirta pateikti trumpą turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką darančių asmenų kriminologinę charakteristiką.

Darbo gale pateikiamos išvados ir rekomendacijos, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas.

³ Bluvšteinas J. Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994. P. 283.

I. TURTINIO NUSIKALSTAMUMO SAMPRATA

Kiekviena šalis susiduria su kol kas neišvengiamu ir jas visas vienijančiu reiškiniu – nusikalstamumu. Jau nuo seno apie tai diskutuojama, bandoma aiškintis priežastis ir stengiamasi kovoti, tačiau su nusikalstamumo „jėga“ susidoroja tik nedaugelis valstybių ar vietovių.

Nusikalstamumo sąvoka nėra vienalypė. Per kriminologijos mokslo raidą mokslininkų ir teoretikų buvo sukurtas ne vienas nusikalstamumo apibrėžimas. Pati trumpiausia sąvoka – nusikalstamumas – tai nusikaltimų visuma. Deja, ši sąvoka nėra pakankama. Klasikiniu galima pavadinti J. Bluvšteino apibrėžimą, kuris teigia, kad nusikalstamumas – procesas, kurį sudaro visuma įstatymo baudžiamų veikų, padarytų tam tikroje valstybėje ar regione per tam tikrą laikotarpį.⁴ S. Maksimovas nusikalstamumu vadina sudėtinį socialinį – teisinį, masinį reiškinį, kurio pagrindą sudaro visuma veikų, turinčių nusikaltimų požymių, taip pat ir asmenų, tam tikroje teritorijoje per tam tikrą laikotarpį padariusių tokias veikas.⁵

J. Galinytė ir T. Rudzkis pateikė šiuolaikinę nusikalstamumo sąvoką, kuria teigiama, kad nusikalstamumas yra valstybei ir visuomenei pavojingas istoriškai kintantis, save kuriantis, sąlygiškai savarankiškas socialinis teisinis reiškinys, nulemtas visuomenėje vykstančių socialinių procesų ir reiškinų, reikalaujantis nuolatinės kontrolės. Būdamas vientisa sistema, nusikalstamumas egzistuoja visuomenėje ir yra jos, kaip sistemos, dalis. Jį suvokti galima ir kartu su visa visuomene, joje vykstančiais procesais ir reiškiniais. Nusikalstamumas yra ir dalis tokios didelės sistemos kaip teisės pažeidimai. Jį, kaip vientisą sistemą, apibūdina jo struktūra ir jos elementų tarpusavio ryšys. Tokie elementai yra tarpusavyje susijusios nusikalstamumo rūšys (tipai), kurias galima išskirti socialinių santykių tipu.⁶

Apibendrinus nusikalstamumo teorinius apibrėžimus, galima daryti išvadą, kad nusikalstamumas yra socialinis bei teisinis reiškinys, kuris yra ir kriminologijos mokslo tyrimo dalykas, apibūdinantis nusikalstamų veikų bei juos supančių aplinkybių visumą. Kalbant apie nusikalstamumą kalbama ir apie jo neišvengiamumą, socialinį sąlygotumą, nepageidaujamumą ar latentškumą. Taip pat svarbu pažymėti, kad nusikalstamumas yra vientisas, istoriškai kintantis reiškinys.

Lietuvoje ir kitose Pabaltijo valstybėse (Latvijoje, Estijoje) turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos – vagystės - visuomet sudarė didžiausią dalį visų registruotų nusikaltimų. Informatikos ir

⁴ Bluvšteinas J.. Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994.

⁵ Блувштейн Ю. Д., Добрынин А. В. Основания криминологии. Опыт логико – философского исследования. – Минск, Университетское, 1990.

⁶ Galinytė J., Rudzkis T. Šiuolaikinės nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70(62). P. 137

ryšių departamento prie LR VRM sudarytuose užregistruojamų veikų dešimtuose jos visuomet „pirmauja“. Sąrašo viršuje taip pat atsiduria turto sunaikinimas ar sugadinimas, sukčiavimas, plėšimas.⁷ Tai parodo, kokia aktuali ir didelė problema yra turtinio nusikalstamumo mastai. Šiuo metu, ypač pablogėjus ekonominei situacijai šalyje, dėl to padaugėjus bedarbių skaičiui ir didėjant žmonių skurdui, užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius taip pat kinta. Ne išimtis ir turtinis nusikalstamumas, kuriuo siekiama neteisėtai patenkinti savo poreikius. Šiomis nusikalstamomis veikomis yra pažeidžiama viena prigimtinių žmogaus teisių – teisė į nuosavybę, kuri apskritai yra viena iš pagrindinių žmogaus teisių. Anot V. Nekrošiaus, valstybės kaip tik dėl to ir kūrėsi, kad apsaugotų šią teisę.

Nuosavybės teisės gynimas įtvirtintas ne tik LR Konstitucijoje „Nuosavybė neliečiama. Nuosavybės teisės saugo įstatymai“⁸, baudžiamojo kodekso skyriuje „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams“, bet ir tarptautiniame teisės akte, turinčiame viršnacionalinę galią. Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje skelbiama, kad „Kiekvienas žmogus turi turėti nuosavybę tiek vienas, tiek kartu su kitais“.⁹

Nuosavybės neliečiamumo užtikrinimas reiškia savininko, kaip subjektinių teisių turėtojo, teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų jo teisių ir valstybės pareigą ginti bei saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsimo į ją.¹⁰ Tik LR Konstitucijos 23 straipsnyje 3 dalyje numatoma išimtis, kad „Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama“.¹¹

Bendroji nusikalstamų veikų nuosavybei samprata įstatymuose nėra suformuluota. Mokslininkai, tyrinėjantys baudžiamąją teisę, dažniausiai pasisako tik apie atskiras nusikalstamų veikų nuosavybei rūšis, kurios sudaro bendrą turtinio nusikalstamumo sistemą. LR Aukščiausio teismo praktikoje taip pat pateikiama tik atskirų veikų ypatumai, tačiau bendra turtinio nusikalstamumo samprata nėra išgryninama. Atskirų nusikaltimų nuosavybei panašumus ir skirtumus padeda suvokti tiesioginis bei rūšinis nusikalstamų veikų objektas – nuosavybė ir nuosavybės teisė, kuri anot LR CK yra teisė savo nuožiūra, nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, naudoti nuosavybės teisės objektą ir juo disponuoti,¹² t.y. savininko, kaip

⁷ Statistinė informacija apie nusikalstamumą Baltijos valstybėse// http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/200912/bv_top10_200912.doc; prisijungimo laikas 2010-09-11

⁸ Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014

⁹ Visuotinė žmogaus teisių deklaracija 1968m. // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. – Vilnius: Mintis, 1991. P.5.

¹⁰ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Vilnius: Eugrimas, 2001.

¹¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija// Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014

¹² Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262

subjektyviųjų teisių į turtą turėtojo, teisė, nepažeidžiant kitų asmenų teisių, naudotis daiktu ar kitu jam priklausančiu turtu.

Kalbant apie turtinį nusikalstamumą dažniausiai turima omenyje vagystė ar plėšimas, tačiau dabar galiojančiame baudžiamajame kodekse turtinio nusikalstamumo veikų nurodoma kur kas daugiau. XXVIII skyrius „Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams“ saugo nuo nusikalstamų kėsinių jau esančias subjektyvias turtines teises, subjektyvius interesus kurti turtines teises ateityje, subjektyvius interesus vienaip ar kitaip dalyvauti ar susilaikyti nuo dalyvavimo turtiniuose santykiuose ir išskiria tokias nusikalstamas veikas kaip vagystė (178 str.), plėšimas (180 str.), turto prievartavimas (181 str.), sukčiavimas (182 str.), turto pasisavinimas (183 str.), turto iššvaistymas (184 str.) ir kt.

Autorių kolektyvas, išleidęs vadovėlį „Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis“ teigia, kad baudžiamųjų įstatymų analizė leidžia suformuluoti nusikaltimų nuosavybei sampratą. Anot jų, nusikaltimai nuosavybei – tai tokios baudžiamojo įstatymo veikos, kuriomis kėsinama į savininko ar kito asmens, valdančio turtą pagal įstatymus ar sutartį, teisę valdyti, naudotis ar disponuoti turtu.¹³ Vadovaujantis dabar galiojančiu baudžiamuoju kodeksu, nusikaltimus nuosavybei galima apibūdinti ir kaip nusikalstamų veikų padarymą, numatytą BK XXVIII skyriuje. Svarbiausia, kad nusikalstama veika pažeidžia asmenų (nukentėjusiųjų) turtines teises arba kėsina į turtą.

Lietuvos teisės specialistų (V. Mikelėno, P. Rasimavičiaus, A. Taminsko) nuomone, nuosavybės teisė gali būti suprantama objektyviaja ir subjektyviaja prasme. Subjektyviaja prasme nuosavybės teisė suprantama kaip savininko teisė savo nuožiūra, bet nepažeidžiant įstatymų ir kitų asmenų teisių ir interesų, valdyti, juo naudotis ir disponuoti atitinka visų kitų asmenų pasyvi pareiga susilaikyti nuo veiksmų, kliudančių savininkui šias teises įgyvendinti. Objektyviaja prasme nuosavybės teisė apibūdinama kaip visuma teisės normų, reguliuojančių ekonominius santykius dėl daiktų valdymo, naudojimosi jais ir disponavimo.¹⁴

Baudžiamieji įstatymai garantuoja vienodą nuosavybės teisinę apsaugą, ginama bet kokios formos nuosavybė, nepriklausomai nuo nuosavybės įvairumo, veikos kvalifikuojamos vienodai, atsižvelgiama tik į materialiosios vertės skirtumus. Pagal juos skiriama didelės vertės turtas ir mažos vertės turtas. LR BK numato, kad turtas yra didelės vertės, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą, ir nedidelės vertės – kai jo vertė viršija 1 MGL, bet neviršija 3 MGL dydžio sumos. Asmenų teisė turėti nuosavybę nėra ribojama nei kiekiu nei vertės požiūriu.

¹³ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Vilnius: Eugrimas, 2001

¹⁴ Drakšienė A., Stauskienė E.. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998. P. 8.

Turtinio nusikalstamumo objektas gali būti šalyje egzistuojanti visų formų ir rūšių nuosavybė: viešoji (valstybės ir savivaldybės), privati (fizinių ar juridinių asmenų), mišrioji. Konkreti nuosavybės forma neturi esminės reikšmės baudžiamajai atsakomybei ar asmens padarytos veikos kvalifikavimui, tačiau kiekvienoje baudžiamajoje byloje ją būtina nustatyti, kadangi tai būtinas įrodinėjimo dalykas. Taip pat objektu gali būti ir nuosavybės ar kitos daiktinės, prievolinės ar kitokios kilmės turtinės teisės, turtiniai interesai.

Kai kuriose turtinio pobūdžio nusikalstamose veikose objektą sudaro ne tik visų rūšių ir formų nuosavybė, bet ir asmens sveikata ar veiksmų laisvė. Plėšimas ar turto prievartavimas pasižymi tuo, kad fizinio smurto panaudojimas, grasinimas jį panaudoti, grasinimas ginklu, psichinė prievarta naudojama kaip priemonė neteisėtai įgyti svetimą turtą.

Turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalykas – svetimas turtas, priklausantis tam tikram asmeniui, valstybei ar savivaldybėms. Tai gali būti konkretūs daiktai, kuriems būdinga socialinių, ekonominių, fizinių ir teisinių požymių visuma. Baudžiamajame kodekse vartojama turto sąvoka yra platesnė už daikto sąvoką. Turto sąvokai priskiriama ir civilinėje apyvartoje esanti įvairių rūšių energija, dujos ir pan. Turtą sudaro materialūs ir nematerialūs objektai. Daiktai turi savo visuomeninę paskirtį, formą, teisinę priklausomybę bei materialaus įvertinimo piniginę išraišką. Turtas gali būti skirstomas pagal pobūdį į kilnojamus ir nekilnojamus.

Turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos būtinas dalyko požymis – svetimumas. Atsakomybė už nusikalstamas veikas nuosavybei kyla tik tada, kai kaltininkui turtas nepriklauso. Svetimu paprastai laikomas toks turtas, kuris kaltininkui nepriklauso nuosavybės teise arba nėra kitaip teisėtai savininko valdomas. Dalykas dažniausiai įvardijamas tiesiog turtas ar nuosavybė, tačiau išimtiniais atvejais gali būti konkretinamas, kaip tai padaryta 185 straipsnyje, dalyku konkrečiai nurodant, kad gali būti tik lobis, svetimas didelės vertės radinys, didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčios vertybės.

Turtinio nusikalstamumo dalykas nėra dokumentai, intelektinės veiklos rezultatai, bagažinių ir rūbinių žetonai, daiktai išimti iš apyvartos ir kt. Taip pat nelaikoma turtinio nusikalstamumo dalyku ir narkotinės medžiagos, ginklai. Šių daiktų grobimas kvalifikuojamas pagal kitus LR BK straipsnius.

Turtinis nusikalstamumas gali būti padaromas tiek veikimu tiek neveikimu. Dažniausiai padaroma aktyviais veiksmais, kuriais siekiama neteisėtai paimiti, užvaldyti svetimą daiktą. Tačiau padaroma ir neveikimu, kuomet turtinė nauda gaunama apgaule, piktnaudžiaujant ar sunaikinant turtą dėl neatsargumo. Svarbiausias tokių nusikalstamų veikų tikslas – gauti naudos, praturtėti,

tačiau būna atvejų, kad tokios veikos daromos iš altruistinių paskatų. Įgytą turtą kaltininkas siekia panaudoti savo ar trečiųjų asmenų poreikiams tenkinti.

Turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos subjektu gali būti tiek fizinis, tiek juridinis asmuo. Svarbu tik paminėti, kad ne už visas turtines nusikalstamas veikas atsako juridiniai asmenys. Juridiniams asmenims numatoma atsakomybė už neteisėtą naudojimąsi energija ir ryšių paslaugomis, sukčiavimą, turto pasisavinimą, turto iššvaistymą, turtinės žalos padarymą apgaule, turto sunaikinimą ar sugadinimą dėl neatsargumo, nusikalstamu būdu gauto turto įgijimą arba realizavimą. Baudžiamasis kodeksas neapibrėžia nei fizinio nei juridinio asmens sąvokų. Jas galime rasti LR civiliniame kodekse. LR CK 2.33 straipsnyje sakoma, kad juridinis asmuo yra savo pavadinimą turinti įmonė, įstaiga ar organizacija, kuri gali savo vardu įgyti ir turėti teises bei pareigas, būti ieškovu ar atsakovu teisme.¹⁵ Fizinio asmens konkreči sąvoka nepateikiama, tačiau šiam subjektui skiriama visa LR CK antros knygos pirma dalis, kurioje apibrėžiamas asmens teisnumas ir veiksnumas, nuolatinė gyvenamoji vieta ir kt.

Dėl nusikalstamų veikų nuosavybei sampratos ir sisteminimo yra diskutuojama labai daug, tačiau vieningos nuomonės nėra. Tikėtina, kad toks šių veikų mastas lemia vis didesnes diskusijas, siekiant kuo efektyvesnės turtinių teisių ir nuosavybės apsaugos. Dažniausiai iš nusikalstamų veikų nuosavybei sistemos išskiriamos atskiros veikų grupės, kurių bruožai iš esmės yra skirtingi. Galiojančiame baudžiamajame kodekse išvardintas nusikalstamas veikas nuosavybei galima skirstyti pagal daugelį požymių, kaip pavyzdžiui pagal kaltę, motyvą, veiklos pobūdį, subjektą ir panašiai. Egzistuoja nemažai šių nusikalstamų veikų klasifikacijų, kurias kiekvienas autorius skirsto savaip. Dabar galiojančio LR BK turtinio nusikalstamumo veikoms galima priskirti net kelis sisteminimo variantus, kurie yra tinkami, nors autoriai juos pateikė jau seniau.

Literatūroje nusikalstamos veikos nuosavybei klasifikuojamos į dvi gan dideles sistemas:

1. susijusias su nusikalstamu praturtėjimu;
2. nesusijusias su nusikalstamu praturtėjimu, bet darantys materialinę žalą.¹⁶

Toks turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skirstymas yra teisingas, tačiau nepakankamas. Šiame skirstyme neatsižvelgiama į tokį svarbų dalyką kaip smurto naudojimas ar kėsinimasis jį panaudoti, norint pagrobtį svetimą turtą. Paprastai turtinio nusikalstamumo sisteminime visuomet atsispindi veikos, kuriose naudojamas smurtas arba pažeidžiamos ne tik nuosavybės, bet ir kitos asmenų teisės, tokios kaip teisė į sveikatą ar apsisprendimo laisvę.

¹⁵ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262

¹⁶ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Vilnius: Eugrimas, 2001

L.Gauchman ir S. Maksimov sistemina nusikalstamas veikas nuosavybei, atsižvelgiant į platesnį kriterijų ratą:

1. svetimo turto grobimai;
2. veikos, kuriomis siekiama užvaldyti turtą ar juo naudotis;
3. turto sunaikinimas ar sužalojimas.¹⁷

Toks pateiktas nusikalstamų veikų skirstymas galimas ir teoriškai tinkamas ir dabar numatytoms LR BK veikoms, pažeidžiančioms teisę į nuosavybę. Prie svetimo turto grobimo galima priskirti vagystes ir plėšimus. Veikas, kuriomis siekiama užvaldyti turtą ar juo naudotis, galima vadinti turto prievartavimą ar radinio pasisavinimą, o turto sunaikinimo ar sužalojimo veikos apima turto sunaikinimo ar sugadinimo veikas numatytas LR BK 188 straipsnyje.

P. Matiševskio turtinio nusikalstamumo sisteminimas nukreiptas į padarytų veikų sutaptis, kuomet panaudojamas fizinis smurtas, o kartu ir pasikėsinama į nuosavybę. Toks sisteminimas padeda išvengti kvalifikavimo klaidų. Pavyzdys – fizinio smurto panaudojimas ir daikto pagrobimas – plėšimas. P. Matiševskis turtinį nusikalstamumą skirsto į tokias posistemas:

1. savanaudiški nusikaltimai nuosavybei, padaryti grobimo būdu;
2. savanaudiški nusikaltimai, neturintys grobimo požymių;
3. nesavanaudiški pasikėsinimai į nuosavybę.¹⁸

O. Fedosiuk turtinius nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus pagal objekto ir dalyko požymius skirsto į:

1. veikas, pasireiškiančias kaip neteisėtas svetimo materialaus turto (daikto) užvaldymas;
2. veikas, pasireiškiančias kaip neteisėtas materialinės arba nematerialinės turtinės naudos gavimas;
3. veikas, pasireiškiančias kaip svetimo turto sunaikinimas arba sugadinimas.¹⁹

Gana tiksliai turtinio nusikalstamumo veikas skirsto K. Jovaišas. Toks skirstymas tinkamas ir šiomis dienomis, kadangi neišskiriami jokie specialieji požymiai ar būdai. K. Jovaišas nusikaltimus nuosavybei skirsto į:

1. grobimai (vagystė, plėšimas);
2. veikos, kuriomis siekiama gauti turtinės naudos (turto prievartavimas, radinio pasisavinimas);

¹⁷ Jovaišas K.. Nusikaltimai nuosavybei // Teisės problemos. 1995, Nr. 5/3

¹⁸ Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. Vilnius: Eugrimas, 2001

¹⁹ Olego Fedosiuko paskaitų medžiaga

3. turto sunaikinimas ar sužalojimas.²⁰

Turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos taip pat gali būti skirstomos pagal subjektą: nusikaltimai ir nusižengimai, kuriuos padarė pilnamečiai ar nepilnamečiai. Kadangi daugėja pakartotinai nusikaltusių asmenų, svarbu išskirti ir pagal tai ar asmenys padaro nusikalstamą veiką pirmą kartą ar ne. Pagal veikos pobūdį turtiniai nusikaltimai ir nusižengimai gali būti skirstomi į padarytus veikimu ir neveikimu. Juos dar galima išskirti į smurtinius ir nesmurtinius. Svarbus skirstymas pagal turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų dalyko vertę: nedidelės vertės ir didelės vertės. Šis skirstymas svarbus kvalifikuojant veiką, nes dažnai nulemia bausmės dydį.

Kitoje darbo dalyje turtinis nusikalstamumas Klaipėdos mieste bus nagrinėjamas atsižvelgiant į visų autorių skirstymą, didelį dėmesį kreipiant į P. Matiševskio skirstymą. Plėšimų kriminologinė analizė pateikiama atskirai nuo vagysčių ar kitų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Taip pat dėmesys skiriamas klasifikacijai pagal padarytų veikų dalyko vertę. Didelės vertės turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų kriminologinė analizė pateikiama atskirai, neįtraukiant jos į bendrą atitinkamos turtinės nusikalstamos veikos analizę.

²⁰ Jovaišas K.. Nusikaltimai nuosavybei // Teisės problemos. 1995, Nr. 5/3

II. TURTINIO NUSIKALSTAMUMO KRIMINOLOGINĖ ANALIZĖ KLAIPĖDOS MIESTE

II.1. Klaipėdos miesto socialiniai, demografiniai ypatumai

Prieš pradėdant kalbėti apie kriminogeninę situaciją Klaipėdos mieste, atskleidžiant turtinio nusikalstamumo kriminologinę analizę, tikslinga bent trumpai susipažinti su Klaipėdos miesto socialine, demografinė padėtimi.

Klaipėda – trečias pagal dydį Lietuvos miestas išsidėstęs Vakariniėje Lietuvos dalyje. Miestas užima labai patogią geografinę padėtį Baltijos jūros regione. Tai neužšalantis uostas prie jūros ir Kuršių marių ir esantis visai netoli kitų Baltijos jūros uostų Kaliningrado (Rusijoje) ir Rygos (Latvijoje).

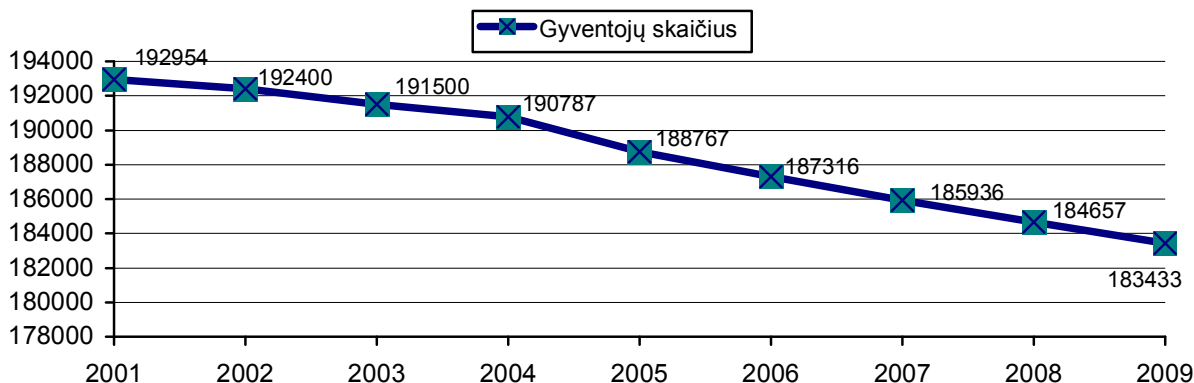
Klaipėda - patrauklus verslui ir investicijoms didmiestis. Jūrų uostas bei patogi geografinė padėtis, sąlygoja išplėtotą tarptautinio susisiekimo ir logistikos infrastruktūrą, intensyvų krovinių gabenimą, didelius atvykstančių ir pravažiuojančių žmonių srautus, o tai savo ruožtu sudaro galimybes nelegalios migracijos, tarptautinio nusikalstamumo bei kitų neigiamų apraiškų plitimui. Klaipėdą, kaip savo gyvenamąją vietą pasirenka menką kvalifikaciją turintys, anksčiau teisti bei į įvairias įskaitas įrašyti asmenys, tikėdamiesi rasti darbo. Augant nedarbo lygiui tokie asmenys dažniau praranda darbą, tampa priklausomi nuo alkoholio, narkotikų, dažniau daro nusikalstamas veikas bei kitus teisės pažeidimus.²¹

Klaipėda – seniausias Lietuvos miestas, kurortas, kuriame gausu turistų pamėgtų vietų. Senamiestis ir senoji architektūra, Teatro aikštė, Danės krantinė, Jūrų muziejus ir delfinariumas mėgiami ne tik Lietuvos bet ir užsienio turistų. Remiantis statistikos duomenimis turistų srautas šiame mieste 2004 m. siekė 31 060, 2005 m. – 46 556, 2006 m. – 55 087, 2007 m. padaugejo iki 66 825, 2008 m. – 66 991, o 2009 m. dar išaugo – 70 177.²² Kaip matome turistų skaičius auga ir didžiausias buvo 2009 m. Daugiausia turistų atvyksta iš Vokietijos, Ispanijos, Lenkijos, Latvijos. Stulbinamus turistų kiekius (apie pusę milijono) pritraukia kasmetinė Jūros šventė, vykstanti liepos mėnesio gale. Deja, bet turistų srautai vilioja kišenvagių. Dideliuose sambūriuose turistai tampa mažiau atsargūs ir sudaro palankias sąlygas asmenims, nutarusiems peržengti įstatymo ribas. Turistų transporto priemonės – automobiliai taip pat tampa vagių taikiniu.

²¹ Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato 2009 m. veiklos ataskaita

²² www.klaipeda.lt; prisijungimo laikas 2010-09-17

Paskutinis gyventojų surašymas Lietuvoje vyko 2001 m. Jo duomenimis tada Klaipėdos mieste gyveno 192954 gyventojai. Klaipėdos miesto gyventojų skaičiaus dinamika parodyta 1 paveiksle.



1 paveikslas. Klaipėdos miesto gyventojų skaičius²³

Kaip matome iš paveikslo, gyventojų skaičius sparčiai mažėja. Tai sąlygoja dėl ekonominės situacijos didėjanti emigracija, kuri lyginant su 2001 m. išaugo net tris kartus. 2001 m. iš Lietuvos Respublikos išvyko 7253 gyventojų, 2009 m. - 21970 gyventojų. Natūralu, kad tokie emigracijos mastai ir gyventojų mažėjimas turi reikšmės ir Klaipėdos miesto gyventojų pokyčiui.

Klaipėdos miesto teritorija apima 98 kvadratinis kilometrus. 2009 m. nustatyta, kad gyventojų tankis Klaipėdos mieste yra 1871,8 gyventojai kvadratiniam kilometre.

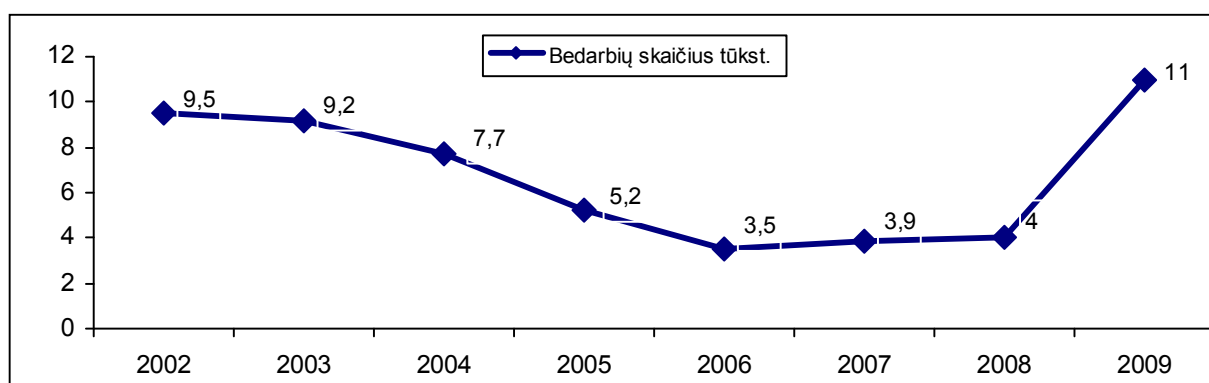
Vertinant gyventojų pasiskirstymą Klaipėdos mieste pagal amžiaus grupes, 2009 m. 122928 gyventojų priklausė amžiaus grupei nuo 15 iki 59 metų. Tai sudarė 67% visų Klaipėdos miesto gyventojų. Likusius 33% gyventojų sudarė gyventojai nuo 0 iki 14 metų ir nuo 60 ir daugiau. Mažamečių asmenų buvo 25051 – 14% visų Klaipėdos miesto gyventojų ir nuo 60 ir daugiau metų - 35454 gyventojų, kurie sudaro likusią 19% dalį.²⁴

2009 m. Lietuvoje buvo užregistruota 203100 bedarbių, Klaipėdoje 11000. Tai sudaro 5,4 % visų Lietuvos bedarbių. Bendras Lietuvos nedarbo lygis siekė 13,7 %, Klaipėdoje 6% - beveik du kartus daugiau mažesnis nei Lietuvoje. Vertinant pastarųjų aštuonių metų laikotarpį bedarbių skaičius Klaipėdos mieste keitėsi įvairiomis kryptimis (2 paveikslas). Keitimąsi sąlygoja ekonominė

²³ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Statistikos departamento interneto puslapyje <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>; prisijungimo laikas 2010-10-02

²⁴ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Statistikos departamento interneto puslapyje <http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010203&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PXSID=6854&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=>; prisijungimo laikas 2010-10-02

padėtis šalyje. 2002 m. ir 2003 m. bedarbių skaičius viršijo 9 tūkstančius, tačiau vėliau bedarbių gretos mažėjo ir 2006 m. buvo tik 3500. Ekonominės situacijos blogėjimas atsispindi ir žyminame bedarbių skaičiaus išaugime. Per metus nuo 2008 m. iki 2009 m. bedarbių skaičius padidėjo 7000. Darytina prielaida, kad blogėjanti ekonominė situacija, didėjantis bedarbių skaičius lemia ir kriminogeninės situacijos kitimą.



2 paveikslas. Bedarbių skaičius Klaipėdos mieste²⁵

2001 m. gyventojų surašymo duomenys kol kas yra paskutinė tiksli informacija apie Lietuvos tautinę sudėtį. Klaipėda 2001 m. buvo antras pagal tautinės sudėties margumą miestas. Jame gyveno 71,3 % lietuvių, 21,3 % rusų, maždaug po 2 % ukrainiečių ir baltarusių.

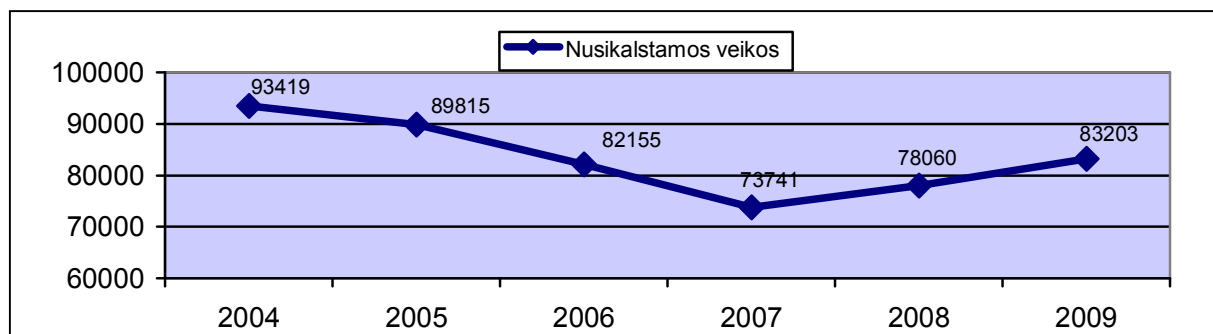
Verslų plėtrą Klaipėdoje sąlygoja istoriškai susiformavę ekonominiai ir tarpkultūriniai ryšiai bei palanki miesto geografinė padėtis. Neužšalantis jūrų uostas dar labiau sustiprina verslo plėtros galimybes. Klaipėdos mieste 2009 m. veikė 2 valstybinės įmonės, 7 savivaldybės įmonės, 1 tikroji ūkinė bendrija, 12 akcinių bendrovių, 4 žemės ūkio bendrovės. Daugiausia Klaipėdos mieste veikia uždarytųjų akcinių bendrovių – 3808 bei individualių įmonių – 1184.

Klaipėdos mieste bedarbių skaičius nėra toks didelis kaip visoje Lietuvoje, tačiau valstybės ekonomikos ir finansų problemos, tikėtina, kad sąlygoja nusikalstamų veikų, tokių kaip sukčiavimas, plėšimas ar nusikaltimai finansų sistemai, didėjimą.

²⁵ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Statistikos departamento interneto puslapyje <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>; prisijungimo laikas 2010-10-02

II.2. Kriminogeninė situacija Klaipėdos mieste

Ekonominė krizė, prasidėjusi 2008 m., sukėlusį girtavimo, narkomanijos, prostitucijos plitimą, taip pat aukštas nedarbo lygis, skurdas ir didėjantis asocialių asmenų skaičius, neišvengiamai keičia nusikalstamumo mastus. Tai atsispindi ir statistikoje. 2009 m. Lietuvoje užregistruotos 83 203 nusikalstamos veikos, iš jų 76 291 nusikaltimas ir 6 912 baudžiamieji nusižengimai. 2008 m. – 78 060 nusikalstamų veikų, iš jų 71 972 nusikaltimai ir 6 088 baudžiamieji nusižengimai. 2007 m. 73 741 nusikalstamų veikų, iš jų 67 990 nusikaltimai ir 5751 baudžiamieji nusižengimai. 2006 m. Lietuvoje užregistruota 82 155 nusikalstamos veikos, iš jų 75 474 nusikaltimai ir 6681 baudžiamieji nusižengimai. 2005 m. užregistruotos 89 815 nusikalstamos veikos, iš jų 82 074 nusikaltimai ir 7 741 baudžiamieji nusižengimai. 2004 m. užregistruotos 93 419 nusikalstamos veikos, iš jų 84 136 nusikaltimai ir 9 283 baudžiamieji nusižengimai.²⁶ (3 paveikslas).



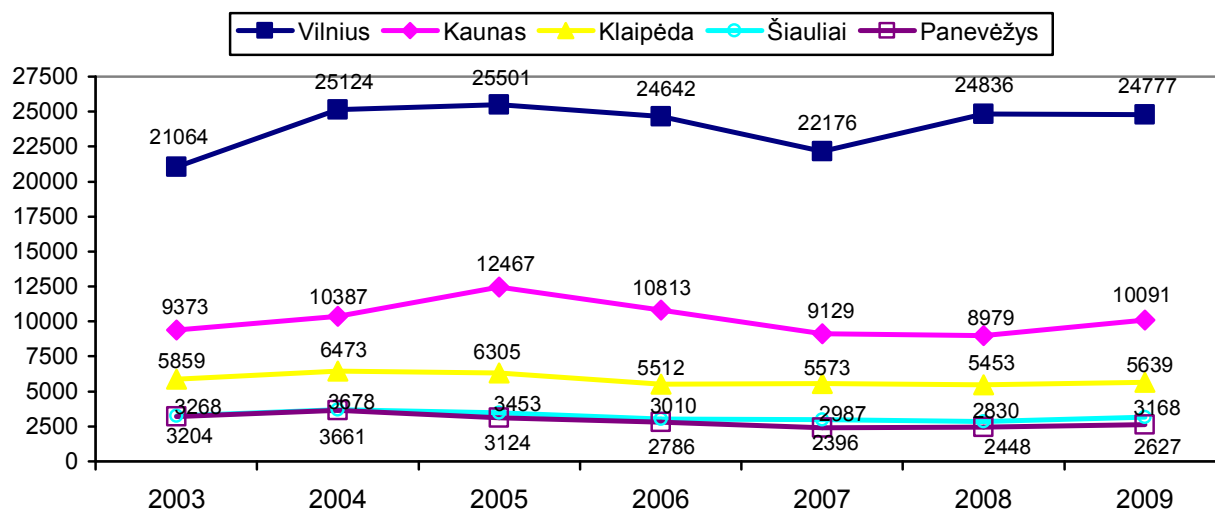
3 paveikslas. Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius Lietuvoje

Apibendrinant nagrinėjamą laikotarpį galime teigti, kad, pagerėjus ekonominei padėčiai, Lietuvoje nusikalstamumas sumažėjo, mažiausiai nusikalstamų veikų užregistruota 2007 m., 2004 m. užregistruota daugiausiai nusikaltimų per visą tiriamą periodą – 93 419 nusikalstamos veikos. Pradėjus blogėti ekonominei situacijai nusikalstamumas vėl didėja. 2009 m. užregistruota 83 203 nusikalstamų veikų, 9 532 nusikalstamomis veikomis daugiau nei 2007 m. Tai tarsi paneigia daugelio mokslininkų suformuotą teoriją, kad socialinės dezorganizacijos požymiai, tokie kaip nedarbas, skurdas, alkoholinių gėrimų ar narkotikų vartojimas, migracija, keleriais metais lenkia nusikalstamumo pokyčius. Nusikalstamumas didėja tada, kai egzistuoja ne vienas dezorganizacinis požymis, o keli požymiai kompleksiskai. Atitinkamo prognostinio (dezorganizacinio) požymio

²⁶ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-18

reikšmės didėjimas tam tikrais metais leidžia prognozuoti trumpalaikį nusikalstamumo dinamikos pokytį per tam tikrą metų skaičių.²⁷

Daugiausia nusikalstamų veikų padaroma sostinėje Vilniuje. 2009 m. jų užregistruota 24777. Palyginti su 2004 m. jų skaičius ženkliai nepasikeitė. Tarp pirmo ir antro Lietuvos miesto, kuriame užregistruojama daugiausia nusikalstamų veikų, yra gan didelis atotrūkis. Tokį atotrūkį gali sąlygoti gyventojų skaičiaus skirtumas ar nusikaltimų mažesnis latentiškumo lygis. Kaune (antras miestas pagal užregistruojamų nusikalstamų veikų skaičių) užregistruojama tik 10091 nusikalstamų veikų – 14686 mažiau nei Vilniuje. Klaipėdoje 2009 m. užregistruotos 5639 nusikalstamos veikos.²⁸ Palyginus didžiųjų Lietuvos miestų nusikalstamumo statistiką, mažiausiai nusikalstama Šiauliuose ir Panevėžyje. (4 paveikslas)



4 paveikslas. Užregistruotos nusikalstamos veikos didžiuosiuose Lietuvos miestuose

Bendras nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimas ir Lietuvos gyventojų mažėjimas lemia nusikalstamų veikų, tenkančių 100 000 gyventojų, skaičiaus padidėjimą visuose didžiuosiuose miestuose, tame tarpe ir Klaipėdoje. Išimtis tik Vilniaus miestas, kuriame nusikalstamų veikų skaičius tenkantis 100 000 gyventojų lyginant su 2008 m. mažėjo. (1 lentelė)

²⁷ Babachinaite G., Jurgelaitienė G., Justickis G, ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozės iki 2015 m. Monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008.

²⁸ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2_phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV ; prisijungimo laikas 2010-09-18

1 lentelė. Užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius, tenkantis 100 000 gyventojų, didžiuosiuose Lietuvos miestuose ²⁹

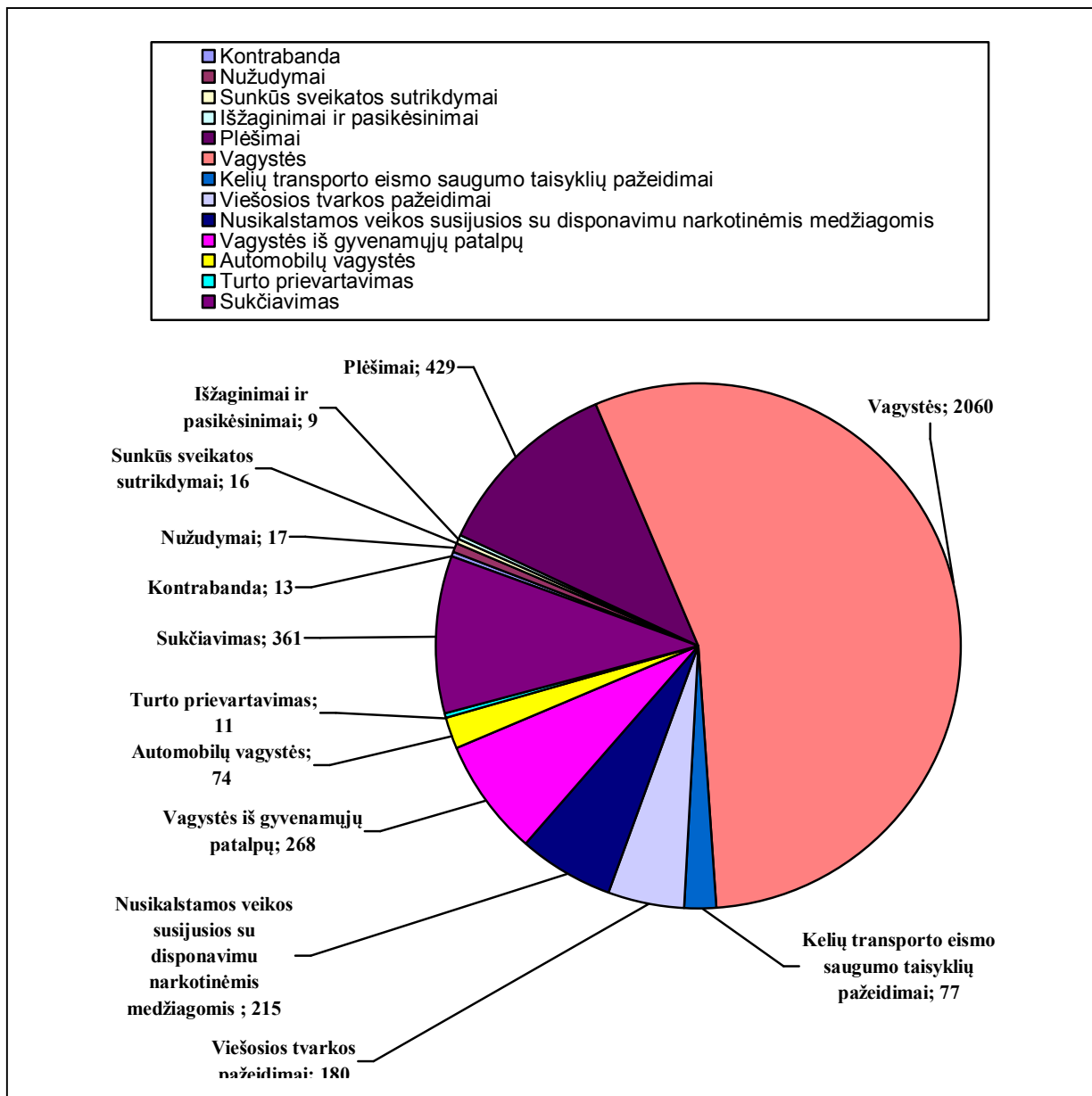
Miestai	2004 m.	2005 m.	2006 m.	2007 m.	2008 m.	2009 m.
Vilnius	4533,4	4610,8	4094,1	3679,4	4479,7	4430,5
Kaunas	2741,4	3424,2	2836,4	2433,4	2507,3	2878,6
Klaipėda	3336,6	3340,0	2858,7	2757,9	2932,7	3079,8
Šiauliai	2718,4	2655,4	2168,4	2144,1	2204,1	2518,5
Panevėžys	3003,3	2687,5	2307,6	2036,3	2136,5	2341,2
Iš viso miestuose	2682,7	2622,0	2414,6	2179,6	2852,1	2495,7

Klaipėdos miestas – trečias pagal dydį Lietuvos miestas ir trečias miestas pagal užregistruotų Lietuvoje nusikalstamų veikų skaičių. Iš 2009 m. užregistruotų 83 273 užregistruotų nusikalstamų veikų Lietuvoje, 5 639 buvo užregistruotos Klaipėdos mieste. Svarbu pažymėti, kad realus padarytų nusikalstamų veikų skaičius yra daug didesnis. Latentiniam nusikaltimams priskiriama bent 30 % užregistruojamų nusikalstamų veikų.

Šalyje daugiausia užregistruojama turbinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Ne išimtis ir Klaipėda. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruoti 429 plėšimai, 2060 vagystės, 268 vagystės iš gyvenamųjų patalpų, 74 automobilių vagystės, iš jų 68 lengvųjų automobilių. Taip pat 11 turto prievartavimų, 361 sukčiavimų. Kitų nusikalstamų veikų užregistruota mažiau: nužudymų 17, sunkių sveikatos sutrikdymų 16, išžaginimų ir pasikėsinimų 9, kelių transporto eismo saugumo taisyklių pažeidimų 77, viešosios tvarkos pažeidimų 180, kontrabandos 13 atvejų. Dėl išskirtinės Klaipėdos miesto geografinės padėties, veikiančio jūrų uosto, intensyvaus ir didžiausio Lietuvoje geležinkelio tinklo, susidaro palankios sąlygos narkotinių medžiagų kontrabandai ir disponavimui. Šių nusikaltimų 2009 m. užregistruota 171. (5 paveikslas). Analizuojant visą tiriamą laikotarpį vagysčių mažiausiai užregistruota 2009 m. – 2060, daugiausiai 2004 m. – 2965, skirtumas 905 vagystės. Sunkių sveikatos sutrikdymų skaičius mažiausias užregistruotas 2008 m., didžiausias 2004 m., tuo tarpu nužudymų skaičius išliko mažai pakitęs. Plėšimų skaičiaus svyravimai užfiksuoti gan dideli, nuo 2004 m. užregistruotų 529 plėšimų 2006 m. sumažėjo iki 304 plėšimų, o 2009 m. vėl padaugėjo iki 429. Taip pat pastebėtina, kad prasidėjus krizės laikotarpiui padaugėjo sukčiavimų,

²⁹ 2009 m. Generalinės prokuratūros veiklos ataskaita

2009 m. jų užregistruota 361, bei kontrabandos atvejų, kuomet nuo 2004 m. buvo užregistruota 1 veika, o 2009 m. 13 kontrabandos atvejų.³⁰



5 paveikslas. Užregistruoto nusikalstamumo struktūra Klaipėdos mieste 2009 m.

2009 m. Klaipėdos mieste užregistruota 1530 asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas. Lyginant su kitais didžiaisiais Lietuvos miestais, Klaipėdos mieste įtariamų asmenų

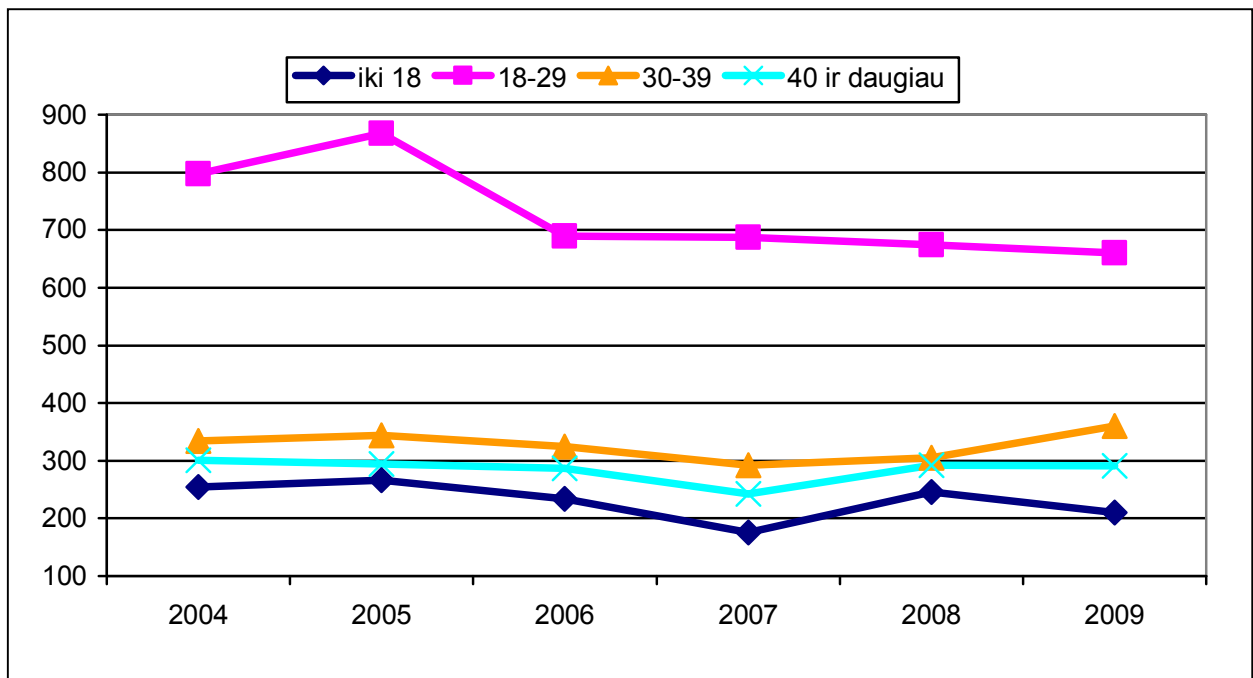
³⁰ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2_phtml?id=198&idStat=11&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1; prisijungimo laikas 2010-09-27

padariusių nusikalstamas veikas užregistruota mažiau nei Vilniuje (4606) ar Kaune (2693). 2008 m. ir 2009 m. užregistruotų asmenų skaičius ženkliai nesikeitė, tik 2007 m. buvo užregistruota 128 asmenimis mažiau. 2006 m. vėl daugėjo asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, užregistruota tokių asmenų 1541. Daugiausiai asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, per tiriamąjį laikotarpį užregistruota 2005 m. – 1772 asmenys. Šiek tiek mažiau – 1687 asmenys užregistruoti 2004 m.

Iš 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruotų asmenų, įtariamų padarius nusikalstamas veikas, buvo 225 moterys ir 1296 vyrai. Taip pat užregistruoti net 210 nepilnamečiai ir 9 juridiniai asmenys. Užregistruotų nepilnamečių skaičius lyginat su visu nagrinėjamu laikotarpiu yra vienas mažiausių, nes tik 2007 m., kuomet apskritai nusikalstamumas sumažėjo, užregistruota mažiau nepilnamečių, įtariamų padarius nusikalstamas veikas – 176. Vidutiniškai per nagrinėjamą laikotarpį kiekvienais metais buvo užregistruojami 231 nepilnamečiai, įtariamai padarius nusikalstamas veikas. Juridinių asmenų, įtariamų nusikalstama veika nuo 2004 m. iki 2009 m. padaugėjo nuo 1 iki 9. Tik 2005 m. nė vienas juridinis asmuo nebuvo užregistruotas įtariamą padarius nusikalstamą veiką. Padidėjimas gan ženklus, todėl galima daryti prielaidą, kad tokį pasikeitimą sąlygoja pablogėjusi šalies finansinė padėtis, kuri nulėmė mokesčių išaugimą ir mažėjantį vartojimą.

2009 m. nusikalstamas veikas padariusių asmenų amžius pasiskirsto įvairiai. Tuomet daugiausia nusikalstamas veikas darė asmenys, kurių amžius nuo 18 iki 29 metų. Mažiau veikų padarė asmenys kurių amžius nuo 30 iki 39 metų. Mažiausiai nusikalstamas veikas darė mažamečiai asmenys iki 18 metų ir vyresnio amžiaus asmenys nuo 40 metų ir daugiau. (6 paveikslas) Lyginant nusikaltusių asmenų amžiaus pasiskirstymą nuo 2004 m. iki 2009 m., kuomet ekonomika klestėjo, o vėliau ryškėjo ekonominės krizės požymiai, galima sakyti, kad vienos krypties, jog kiekvienoje amžiaus grupėje nusikaltusių asmenų skaičius mažėjo o vėliau didėjo, nėra. Per visą nagrinėjamą laikotarpį daugiausiai nusikalstamas veikas padarė asmenys, kurių amžius nuo 18 iki 29 metų. Daugiausiai tokių asmenų užregistruota 2005 m., mažiausiai 2009 m. Šiek tiek mažiau į nusikalstamumą linkę asmenys, kuriems yra nuo 30 iki 39 metų. Mažiausiai nusikalstamas veikas padaro asmenys, kurie yra iki 18 metų.³¹

³¹ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-30-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-29



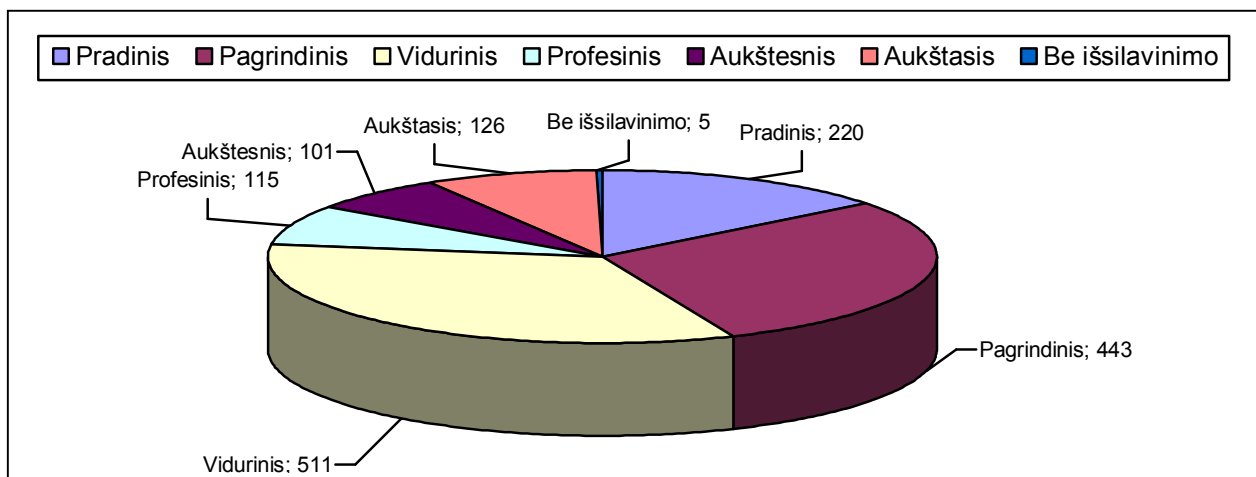
6 paveikslas. Asmenų, padariusių nusikalstamas veikas Klaipėdoje, pasiskirstymas pagal amžių

Iš visų nusikalstamas veikas padariusių asmenų Klaipėdos mieste 2009 m., 1502 buvo Lietuvos Respublikos piliečiai ir 15 užsienio piliečių, kurie legaliai gyveno Lietuvoje. Taip pat užregistruoti 4 asmenys be pilietybės, kurie padarė nusikalstamas veikas Lietuvos Respublikoje. Tik Vilniuje ir Kaune daugiau užregistruota asmenų, padariusių nusikalstamą veiką, be pilietybės ar nelegaliai gyvenančių Lietuvoje. Kituose didžiuosiuose miestuose (Šiauliai, Panevėžys) skaičiai panašūs.

Vertinant asmenų, padariusių nusikalstamas veikas Klaipėdos mieste, išsilavinimą matyti, kad daugiausia užregistruojama veikų, kurias padaro asmenys, turintys vidurinę ar pagrindinę išsilavinimą. 2009 m. Klaipėdoje užregistruota nusikalstamas veikas padariusių asmenų kurie turi: pradinį išsilavinimą – 220, pagrindinį išsilavinimą – 443, vidurinę išsilavinimą – 511, profesinį išsilavinimą – 115, aukštesnį išsilavinimą – 101, aukštą išsilavinimą – 126, neturinčių išsilavinimo – 5.³² Mokslininkų pastebėta, kad dažniausiai nusikalstamas veikas, kuriose naudojamas smurtas, grasinimai, ar veikos, kurias galima vadinti primityviomis, daromomis dėl

³² Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-30-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-29

pagrindinių poreikių patenkinimo, padaro asmenys neturintys aukštojo išsilavinimo, gyvenantys asocialų gyvenimą, girtaujantys. Asmenys, turintys aukštąjį išsilavinimą, daro veikas, kurioms nebūdingas fizinio smurto naudojimas.



7 paveikslas. Asmenų, padariusių nusikalstamą veiką Klaipėdoje 2009 m., išsilavinimas

Analizuojant asmenų, padariusių nusikalstamas veikas per nagrinėjamą laikotarpį Klaipėdos mieste, užimtumą matyti, kad dauguma asmenų, linkusių nusikalsti, niekur nedirba arba yra bedarbiai, užsiregistravę Darbo biržoje. Tokių asmenų per 2009 m. užregistruota 806, 2008 m. – 706, 2007m. – 622, 2006 m. – 703, 2005 m. – 815, 2004 m. – 932. Didelis bedarbių asmenų nusikalstamumas sietinas su apskritai dideliu bedarbių skaičiumi bei smarkiai besikeičiančia, prastėjančia ekonomine padėtimi. Nesimokančių, pensininkų ar įkalintų asmenų padaromos nusikalstamos veikos nesudaro didelės dalies visų užregistruotų veikų, todėl netikslinga jas detaliai analizuoti.

2009 metais Lietuvoje dirbo 10957 policijos pareigūnai. 100 000 gyventojų tenkantis policijos pareigūnų skaičius – 329. Klaipėdos apskrityje tais metais dirbo 651 policijos pareigūnas, o 100 000 Klaipėdos apskrities gyventojų teko 357 policijos pareigūnai. Per visą tiriamą laikotarpį policijos pareigūnų skaičius Klaipėdos mieste keitėsi nuo 704 iki 651 pareigūno 2007 m. Svarbu pažymėti, kad Statistikos departamentas Klaipėdos mieste dirbančių policijos pareigūnų skaičių pateikia tik iki 2007 m., tačiau vadovaujantis pateiktu Klaipėdos apskrityje dirbančių pareigūnų

skaičiumi galime teigti, kad iki 2009 m. Klaipėdos mieste policijos pareigūnų galėjo sumažėti iki 645, bet ne mažiau nei 640.³³

Klaipėdos apskrities vyriausiojo policijos komisariato užsakymu atliktas tyrimas apie policijos veiklą parodė, kad apie trečdalis apklaustųjų Klaipėdos mieste nesijaučia saugūs. Nuo kokio nors nusikaltimo ar kito teisės pažeidimo per 2009 metus nukentėjo dešimtadalis apklaustų respondentų. Tarp nurodytų nusikalstamų veikų dominuoja vagystės. Didesnė dalis gyventojų po įvykio kreipėsi į policiją. Kitiems kreiptis į policiją sutrukdė įsitikinimas, kad nusikaltėliai nebus surasti. Tokį įsitikinimą reikėtų kuo skubiau keisti, nes dėl nesikreipiančių gyventojų susidaro didelis nusikalstamų veikų latentškumas. Tyrimas taip pat parodė, kad beveik du trečdaliai gyventojų pasitiki policija (nepasitiki - 30%). Nepasitikintieji dažniausiai kritikuoja policijos profesionalumą. Pasak tyrimo rezultatų, daugiausiai dėmesio policija turėtų skirti patruliavimui gatvėse ir greitesniam reagavimui į pranešimus apie teisės pažeidimus.³⁴

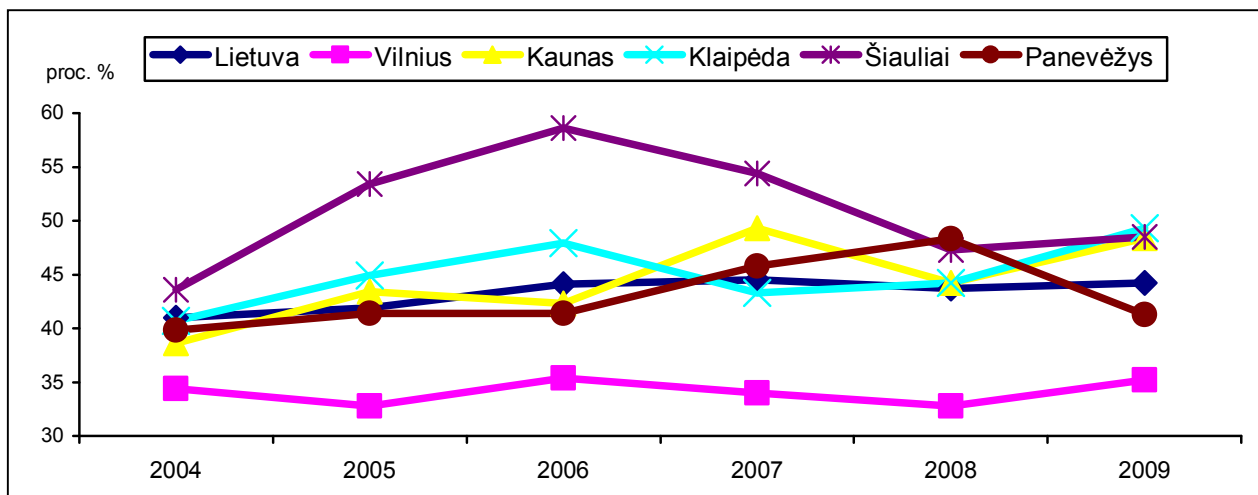
Policijos darbo efektyvumą galima „matuoti“ pagal nusikalstamų veikų ištirtumą. Kaip parodyta 8 paveiksle Lietuvoje nusikalstamų veikų ištirtumas nesiekia 45 %. 2004 m. ištirta 41 % veikų, 2005 m. ištirtų veikų procentinė išraiška siekė 41,9 %, 2006 m. – 44,1 %, 2007 m. – 44,5 %, 2008 m. – 43,7 %, o 2009 m. – 44,2 %. Kaip matome, pastaraisiais metais ištiriama vis daugiau nusikalstamų veikų. Tokius rodiklius gali lemti vis efektyvesnė ikiteisminio tyrimo pareigūnų veikla, spartus ir efektyvus kriminalistų darbas atliekant pavestas užduotis bei ekspertizes, ankstesnių nusikaltimų analizė, kuri leidžia suvokti ir numatyti nusikalstamą veiką padariusių asmenų veiksmus. Taip pat neatmetama mintis, kad mokymai bei seminarai, kurių vis daugėja, duoda teigiamą reikšmę pareigūnų praktinėje veikloje.

Klaipėdos mieste nusikalstamų veikų ištirtumas 2009 m. buvo didžiausias lyginant su Lietuvoje bei didžiuosiuose šalies miestuose ištiriamomis nusikalstamomis veikomis. 2009 m. Klaipėdoje ištirta 49,3 % veikų, šiek tiek mažiau Šiauliuose – 48,5 % ir Kaune – 48,4 %. Mažiausiai nusikalstamų veikų ištiriama Vilniuje – 35,2 %. Svarbu paminėti, kad per pastaruosius penkis metus efektyviausiai dirba Šiaulių miesto policija ir ikiteisminio tyrimo pareigūnai, kadangi čia nusikalstamų veikų ištiriama daugiausiai. 2006 m. Šiauliuose ištirta beveik 60 % užregistruotų

³³ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Statistikos departamento interneto puslapyje <http://db1.stat.gov.lt/statbank/SelectVarVal/saveselections.asp>; prisijungimo laikas 2010-09-20

³⁴ Klaipėdos apskrities gyventojų apklausa apie policiją 2009 m.; <http://www.policija.lt/lt/apklauso>; prisijungimo laikas 2010-10-01

nusikalstamų veikų. Lyginant su visais didžiausiais miestais Lietuvoje, galime teigti, kad Klaipėdoje ištiriama gana daug nusikalstamų veikų.³⁵



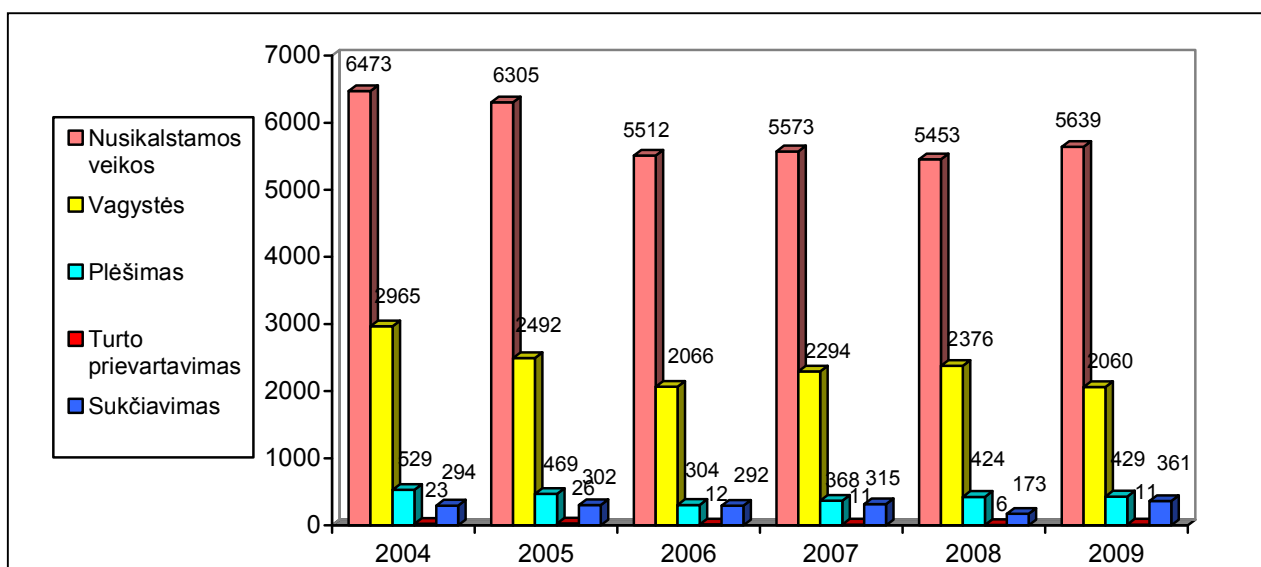
8 paveikslas. Nusikalstamų veikų ištirtumas procentais

Nedarbas ir visuomenės narių darbinio užimtumo nebuvimas sudaro pagrindą gauti lėšų pragyvenimui neteisėtu, nusikalstamu keliu. Nusikalstamumo didėjimui, ypač turtiniam nusikalstamumui, kuris fiksuojamas ir Lietuvoje, turi įtakos bendras politinis nestabilumas valstybėje, ekonominė krizė, visuomenės abejingumas. Kaip keitėsi turtinis nusikalstamumas Klaipėdos mieste nuo 2004 m. bus analizuojama kitoje dalyje. Analizė padės atskleisti, ar ekonominė krizė turi įtakos nusikalstamumo didėjimui.

³⁵ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28

II.3. Turtinio nusikalstamumo kriminologinė analizė Klaipėdos mieste

Kriminologinės statistikos duomenimis Lietuvoje 2004 – 2009 m. buvo užregistruotos 500 393 nusikalstamos veikos, iš jų 34 955 Klaipėdos mieste. Kaip ir visoje Lietuvoje, Klaipėdoje didžiausią dalį nusikalstamų veikų sudaro turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos. Per tiriamąjį laikotarpį iš 34 955 nusikalstamų veikų, užregistruotų Klaipėdos mieste, 14 253 sudarė vagystės, 2 523 plėšimai, 89 turto prievartavimai ir 1 737 sukčiavimai. Taigi, visų nusikalstamų veikų užregistruotų Klaipėdos mieste 2004 – 2009 m. turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos sudaro apie 53 %.



9 paveikslas. Bendras registruotas nusikalstamumas ir turtinio nusikalstamumo struktūra Klaipėdos mieste 2004 – 2009 m.

2004 m. Klaipėdos mieste padarytos 6475 nusikalstamos veikos. Tai sudaro 6,9 % visoje Lietuvoje padarytų nusikalstamų veikų. Iš visų padarytų veikų 2965 buvo vagystės, 529 plėšimai, 23 turto prievartavimai ir 294 sukčiavimo atvejai. 2005 m. užregistruota 168 nusikalstamomis veikomis mažiau – 6305. Tai sudarė 7 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų Lietuvoje. Iš visų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste 2492 buvo vagystės, 469 plėšimai, 26 turto prievartavimai ir 302 sukčiavimai. Kaip matome, gan ženkliai sumažėjo užregistruotų vagysčių ir plėšimų. Vagysčių užregistruota 473 veikomis mažiau, plėšimų 60 veikų mažiau, sukčiavimų padaugėjo 8 veikomis, turto prievartavimų 3 veikomis. 2006 m. dar labiau sumažėjo nusikalstamų veikų, užregistruota 793 veikomis mažiau nei 2005 m. Iš 2006 m. Klaipėdos mieste užregistruotų 5512 nusikalstamų veikų,

kurios sudaro 6,7 % visų registruotų nusikalstamų veikų Lietuvoje, 2066 buvo vagystės, 304 plėšimai, 12 turto prievartavimų ir 292 sukčiavimo atvejų. Pastebimas dar didesnis vagysčių sumažėjimas nuo 2492 iki 2066 nusikalstamų veikų – 426 veikomis. Taip pat sumažėjo plėšimų 165 veikomis, turto prievartavimo – 14 veiku mažiau, sukčiavimo – 10 veiku mažiau. 2007 m. Klaipėdos mieste padaryta 5573 nusikalstamos veikos, tai sudaro 7,6 % visų Lietuvoje padarytų nusikalstamų veikų. Iš visų padarytų nusikalstamų veikų 2294 buvo vagystės, 368 plėšimai, 11 turto prievartavimai ir 315 sukčiavimo atvejai. 2008 m. nusikalstamų veikų skaičius Klaipėdos mieste sumažėjo nuo 5573 iki 5453. Skirtumas – 120 nusikalstamų veikų. Tuo pat metu Lietuvoje nusikalstamų veikų padaugėjo nuo 73741 iki 78060, užregistruota 4319 nusikalstamų veikų daugiau. Iš visų padarytų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste, vagysčių buvo 2376, plėšimų – 424, turto prievartavimų – 6, sukčiavimų 173. Lyginant su 2007 m., 2008 m. vagysčių padaugėjo 127, plėšimų – 56, turto prievartavimų sumažėjo 5, sukčiavimų sumažėjo 142. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruota 5639 nusikalstamų veikų. Lyginant su 2008 m. nusikalstamų veikų padaugėjo 186, su 2007 – 66 veikomis. 2009 m. vagysčių sumažėjo 316 veiku, plėšimų padaugėjo 4 veikomis, turto prievartavimo atvejų padaugėjo 5 veikomis, o sukčiavimo atvejų ženkliai padaugėjo – 188 veikomis.³⁶

Kaip matome, bendros tendencijos, kad nusikalstamumas didėjo, o nusikalstamų veikų, tokių kaip vagystės, skaičius stabiliai didėjo, nėra. Pastebimas keistas reiškinys, kad per šalies ekonominio sunkmečio laikotarpį vagysčių mažėjo. Tokį reiškinį galima paaiškinti policijos veiksmingu darbu vykdant nusikalstamumo prevenciją, didelis skaičius užkardytų veikų ir pačių gyventojų aktyvus dalyvavimas visuomeniniame – socialiniame gyvenime. Tikėtina, kad patys gyventojai, suprasdami realiai padidėjusią grėsmę nukentėti nuo nusikaltėlių, labiau saugosi, tampa budresni, saugo ne tik savo, bet ir kaimynų turtą. Geriausias to pavyzdys - projektas „Saugi kaimynystė“. Taip pat svarbus veiksnys, kad nusikalstamumo kitimas, lyginant su ekonominės situacijos pokyčiais, „vėluoja“ apytikriai du metus.

II.3.1. Vagystė

Vagystės - Klaipėdos mieste dažniausiai daroma nusikalstama veika. Nagrinėjamu laikotarpiu vagystės Klaipėdos mieste sudarė nuo 36,5 % visų užregistruotų veikų 2009 m. iki 45,8

³⁶ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-27

% visų užregistruotų veikų 2004 m. Vidutiniškai per nagrinėjamą laikotarpį vagystės sudarė 40 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste. Lietuvoje mažiausia vagysčių dalis visų nusikaltimų sistemoje buvo 2007 m., kuomet sudarė 42,2 % visų nusikalstamų veikų, didžiausia – 2004 m., kuomet vagystės sudarė 47,2 % visų užregistruotų nusikaltimų. Vidutiniškai per nagrinėjamą laikotarpį vagystės Lietuvoje sudarė 43,7 % visų nusikalstamų veikų.

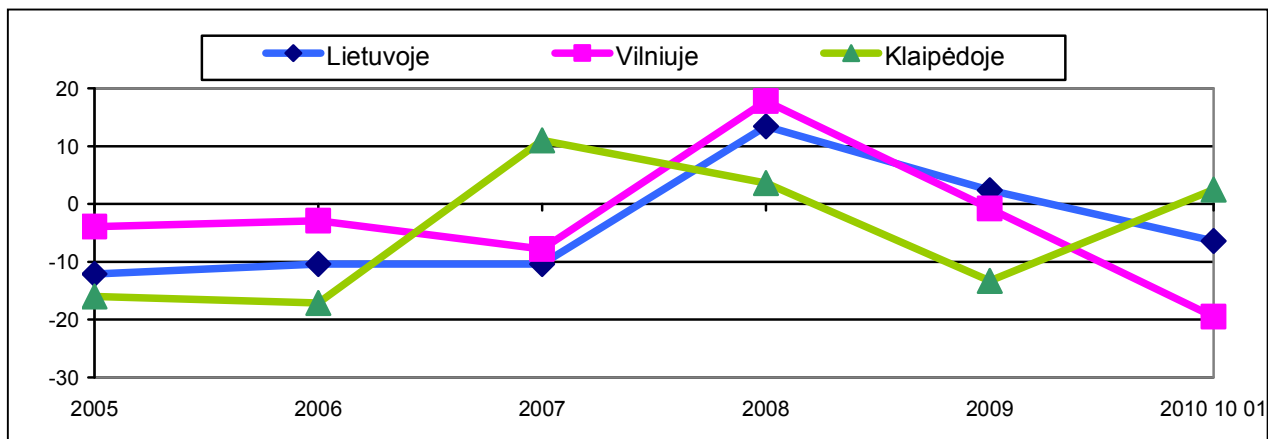
Didžiausią dalį vagysčių struktūroje Klaipėdos mieste, kaip ir Lietuvoje, nagrinėjamu laikotarpiu sudaro privačios nuosavybės vagystės. Toks didelis šios rūšies vagysčių mastas susidaro dėl to, kad privačios nuosavybės vagystės dalinai apima ir kitų rūšių vagystes. Antrą vietą vagysčių struktūroje užima transporto priemonių vagystės. Taip pat nemaža dalis tenka vagystėms iš gyvenamųjų patalpų ir iš prekybos vietų.

Nuo 2003 m. gegužės mėnesio, įsigaliojus naujiems Lietuvos Respublikos baudžiamajam kodeksui ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodeksui, pasikeitė nusikalstamų veikų sudėtis, pranešimų apie nusikalstamas veikas registravimo ir ikiteisminio tyrimo pradžios sąlygos, nusikalstamų veikų ir jų išaiškinamumo statistinė apskaita. Esminiai įstatymų galios aktų pakeitimai lėmė tai, kad užregistruotų nusikalstamų veikų skaičius šalyje per 2003–2004 m. akivaizdžiai didėjo. Pasikeitus kodeksui didžiausia naujovė buvo tai, kad vietoj buvusių nusikaltimų, buvo įvesti nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai. 2003 m. nusikalstamų veikų statistika, pateikiama ryšių ir informatikos departamento prie LR VRM, yra ne už visus metus, o tik nuo gegužės mėnesio, todėl netikslinga lyginti 2003 m. ir 2004 m. užregistruotų vagysčių pokyčio, kadangi duomenys nėra išsamūs. Dėl šios priežasties 10 paveiksle vagysčių pokytis parodytas nuo 2005 m.

2005 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 2492 vagystės. Lyginant su prieš tai buvusiais metais, vagysčių užregistruota 16% mažiau, t.y. užregistruota 473 vagystėmis mažiau. 2005 m. užregistruotų vagysčių Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų teko 1 320,1 veikų. Ištirtumas siekė 23,8 %. Lietuvoje tuo pat metu buvo užregistruota 38821 vagystė, 12,1 % mažiau nei 2004 m. Užregistruota 5355 vagystėmis mažiau. Ištirtumas Lietuvos Respublikoje siekė 23,9 %, o 100 000 gyventojų teko 1133,3 vagysčių. Vilniuje 2005 m. užregistruota 11680 vagysčių, 3,9 % mažiau nei 2004 m. Vilniuje 100 000 gyventojų teko 2111,8, vagysčių ištirta 16,9%. Lyginant Klaipėdos miestą su Vilniumi ir bendra vagysčių situacija Lietuvoje 2005 m., Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų teko daugiau vagysčių nei visoje Lietuvoje, tačiau Vilniaus mieste 100 000 gyventojų tenka 37,5 % daugiau vagysčių nei Klaipėdos mieste. 2006 m. Klaipėdoje užregistruotos 2066 vagystės, nuo 2005 m. vagysčių sumažėjo net 17,1 %. Nei viename didžiajame Lietuvos mieste taip nesumažėjo vagysčių kaip Klaipėdos mieste. 100 000 Klaipėdos miesto gyventojų teko 1102,9 vagystės, ištirta 21,2 % vagysčių. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 34767 vagystės, 10,4 % mažiau nei 2005 m.

100 000 gyventojų teko 1021,6 vagystės, ištirta 23,5 % vagysčių. Vilniuje tuo pat metu užregistruota 11336 vagysčių, 2,9 % mažiau nei 2005 m. 100 000 gyventojų teko 2048 vagysčių. Kaip matome 2006 m. Lietuvoje, Vilniaus mieste ir Klaipėdos mieste vagysčių mažėjo, tačiau Klaipėdos mieste mažėjimas buvo didžiausias – 17,1 %. 2007 m. Klaipėdos mieste situacija keitėsi, vagysčių skaičius labai didėjo, buvo užregistruotos 2294 vagystės, 11% daugiau nei prieš metus. 100 000 gyventojų teko 1234 vagystės, ištirta tik 14,1 % veikų. Vilniaus mieste ir visoje Lietuvoje situacija nesikeitė taip sparčiai ir vis dar buvo fiksuojamas vagysčių mažėjimas. 2007 m. Lietuvoje užregistruotos 31137 vagystės, 10,4 % mažiau nei 2006 m. 100 000 gyventojų teko 919,9 vagysčių, ištirta buvo 22,7 % šių veikų. Vilniaus mieste užregistruotos 10449 vagystės, 7,8 % mažiau nei 2007 m. 100 000 gyventojų teko 1884,6, ištirta 14,2 % vagysčių. Nors šalies ekonominė padėtis buvo gan stabili, tačiau Klaipėdos mieste vagysčių skaičius labai didėjo, kai tuo tarpu visuose didžiuosiuose miestuose vagysčių mažėjo. 2008 m. pradžioje Lietuvoje ekonominė situacija vis dar buvo gera, tik metų pabaigoje išryškėjo krizės požymiai. 2008 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 2376 vagystės, 3,6 % daugiau nei 2007 m., tačiau didėjimas jau ne toks didelis kaip iki tol. 100 000 gyventojų teko 1277,9 vagysčių, ištirta 18,9 % minimų veikų. Skirtingai nei Klaipėdos mieste, Lietuvoje ir Vilniuje vagysčių didėjo sparčiau. Lietuvoje vagysčių užregistruota 35318, t.y. 13,4 % daugiau. 100 000 gyventojų teko 1043,4 vagysčių, ištirta 21,8 % šių veikų. Vilniuje didėjimas užregistruotas dar spartesnis nei Lietuvoje. Sostinėje užregistruotas 17,8 % vagysčių didėjimas ir tais metais sudarė net 12312 vagysčių. 100 000 Vilniaus miesto gyventojų teko 2220,7 vagysčių, ištirta tik 11,5 % šių veikų. Keista, tačiau 2009 m., kuomet visa Lietuva išgyveno ekonominę krizę, vagysčių mažėjo. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruota 2060 vagysčių, 13,3 % mažiau nei 2008 m. 100 000 gyventojų teko 1125,1 vagystės, ištirtumas padidėjo iki 19,9 % ištirtų vagysčių. Pastebėtina, kad tai didžiausias ištirtumo laipsnis per visą nagrinėjamą laikotarpį. Lietuvoje tuo pat metu užregistruota 36178 vagystės, 2,4 % daugiau nei prieš metus. 100 000 gyventojų teko 1083,5 vagystės, jų ištirta 21,5 %. Vilniuje, kaip visuomet, nusikaltimų padaroma daugiausiai, ne išimtis ir 2009 m. kuomet vagysčių užregistruota 12216, 0,8 % mažiau nei 2008 m. 100 000 gyventojų teko 2184,4 vagysčių, kurių ištirta tik 13,2 %.³⁷

³⁷ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-27



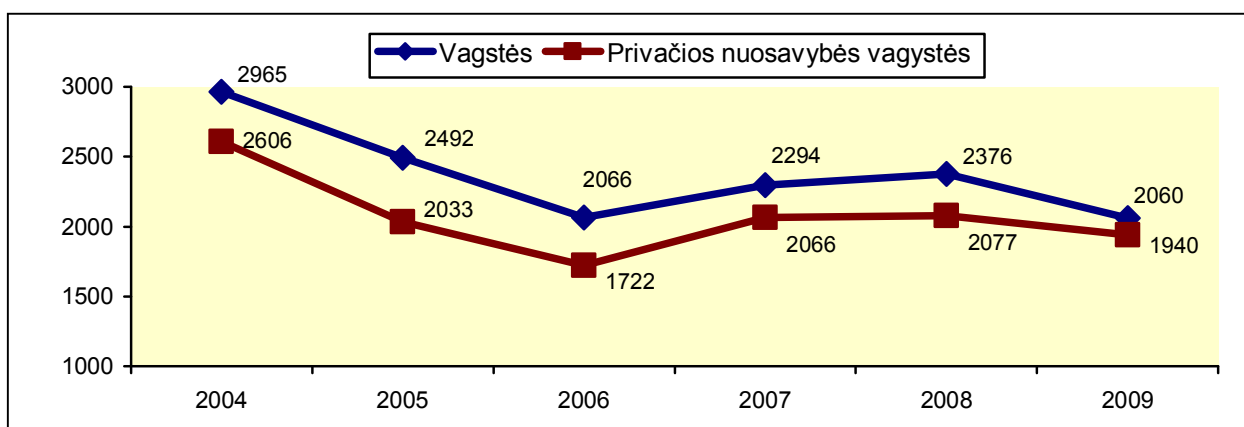
10 paveikslas. Vagysčių būklės dinamika

Apibendrinant nagrinėjamą laikotarpį, galime teigti, kad vagysčių kitimo tempai Klaipėdoje, Vilniuje ir visoje Lietuvoje nebuvo vienodi. Vagysčių skaičius kiekvienais metais nedidėjo, kaip buvo galima tikėtis remiantis ekonominės situacijos kitimo tendencijomis. 2008 m. Klaipėdos mieste užregistruotas didžiausias vagysčių kreivės didėjimas nuo pat 2005 m. Užregistruota 2376 vagysčių, 100 000 gyventojų teko 1277,9 vagysčių. Tuo pat metu Lietuvoje 100 000 gyventojų teko 1043 vagystės. Skirtingai nei buvo manyta, tiek Klaipėdos mieste, tiek visoje Lietuvoje, 2009 m. vagysčių užregistruota mažiau nei 2008 m. Veiksnius, kurie galėjo nulemti tokį neprognozuotą vagysčių mažėjimą, sunku nustatyti, tačiau galime manyti, kad tokius pokyčius lėmė efektyvi nacionalinė nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos įtaka, kurios metu įgyvendinant programos nuostatas smurtinių, turtinių nusikaltimų ir nusikaltimų, daromų viešosiose vietose, prevencijos ir kontrolės politikos srityse, 2008 m. buvo nuolat skleidžiama informacija per visuomenės informavimo priemones (spaudą, žiniasklaidą, policijos įstaigų, savivaldybių, NPLC ir kt. interneto svetaines) apie apsisaugojimo nuo nusikalstamų veikų būdus ir priemones; išleista keletas leidinių nusikaltimų prevencijos klausimais.

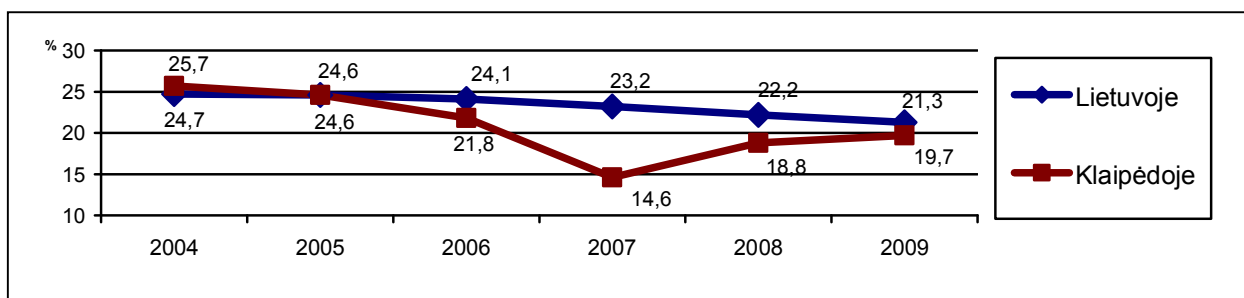
Privačios nuosavybės vagystės. Didžiausią dalį, apie 90 % visų padaromų vagysčių nagrinėjamu laikotarpiu Klaipėdos mieste, sudaro privačios nuosavybės vagystės. Lietuvoje šios vagystės vidutiniškai sudaro apie 85 % visų užregistruotų vagysčių skaičiaus, taigi privataus turto vagysčių santykinė dalis Klaipėdos mieste – didesnė negu Lietuvoje.

2004 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 2606 privačios nuosavybės vagystės, arba 1343,3 vagystės 100 000 gyventojų, kas sudaro 87,8 % visų užregistruotų vagysčių skaičiaus, išaiškinamumas 25,7 %. 2005 m. Klaipėdoje užregistruotos 2033 privačios nuosavybės vagystės, kas sudaro 81,6 % visų užregistruotų vagysčių. 100 000 gyventojų teko 1076,9 privačios

nuosavybės vagysčių, išaiškinamumas 24,6 %. Lyginant su 2004 m. privačios nuosavybės vagysčių sumažėjo 22 % arba 573 veikomis. 2006 m. privačios nuosavybės vagysčių Klaipėdos mieste dar labiau sumažėjo iki 1 722. Sumažėjo 15,3 %, 100 000 gyventojų teko 919,3 privačios nuosavybės vagysčių, ištirta 21,4 % šių veikų. 2007 m. Klaipėdos mieste užregistruota 2066 privačios nuosavybės vagysčių arba 1111,4 vagystės 100 000 gyventojų, kas sudaro 90 % visų užregistruotų vagysčių skaičiaus, ištirtumas 14,6 %. 2008 m. šios rūšies vagysčių skaičius išaugo 0,5 %, užregistruota 2077 vagysčių, kas sudarė 87 % visų užregistruotų vagysčių arba 1117,7 vagystės 100 000 gyventojų, ištirtumas liko 14,6 %. 2009 m. Klaipėdos mieste privačios nuosavybės vagysčių skaičius sumažėjo 6,6 %, tuo tarpu Lietuvoje šios rūšies vagysčių skaičius lyginant su 2008 m. padidėjo 6%. 2009 m. Klaipėdoje užregistruotas 1940 privačios nuosavybės vagysčių atvejis arba 1059,5 vagystės 100 000 gyventojų, kas sudaro net 94 % visų užregistruotų vagysčių. 2009 m. padidėjo vagysčių išaiškinamumas iki 19,7 %.³⁸



11 paveikslas. Užregistruotų privačios nuosavybės vagysčių skaičius Klaipėdos mieste



12 paveikslas. Privačios nuosavybės vagysčių ištirtumas procentais

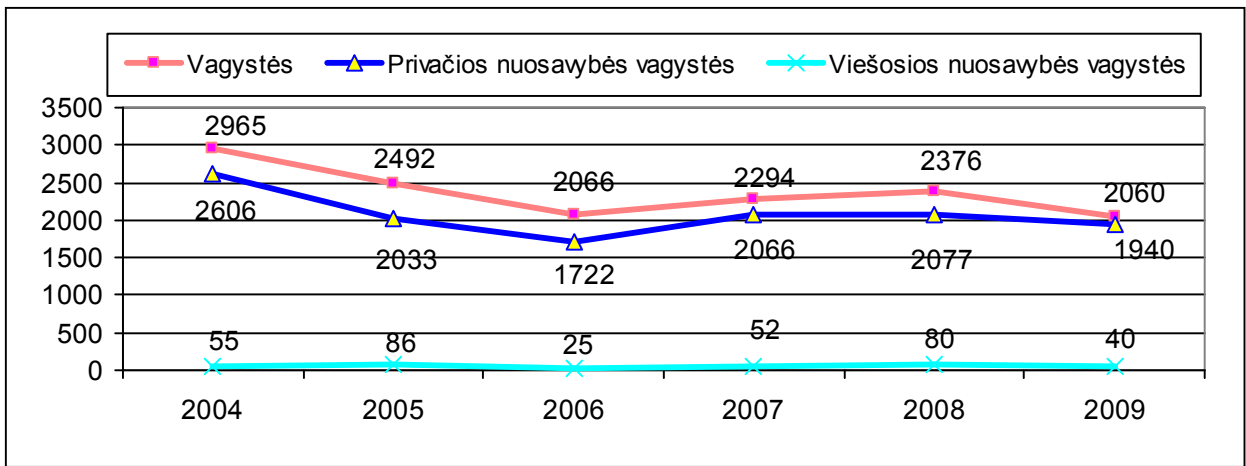
³⁸ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28

Kaip matome, per visą nagrinėjamą laikotarpį privačios nuosavybės vagysčių Klaipėdos mieste daugiausia užfiksuota 2004 m. – 2606, mažiausiai – 2006 m. 1722 privačios nuosavybės vagystės. Taip pat pastebimas kitimas priklausomas nuo visų padaromų vagysčių, t.y. kuomet mažėjo bendras skaičius padarytas visų vagysčių, mažėjo ir privačios nuosavybės vagysčių. Taip pat derėtų atkreipti dėmesį, kad privačios nuosavybės ištirtumo procentas Klaipėdos mieste mažesnis nei visoje Lietuvoje.

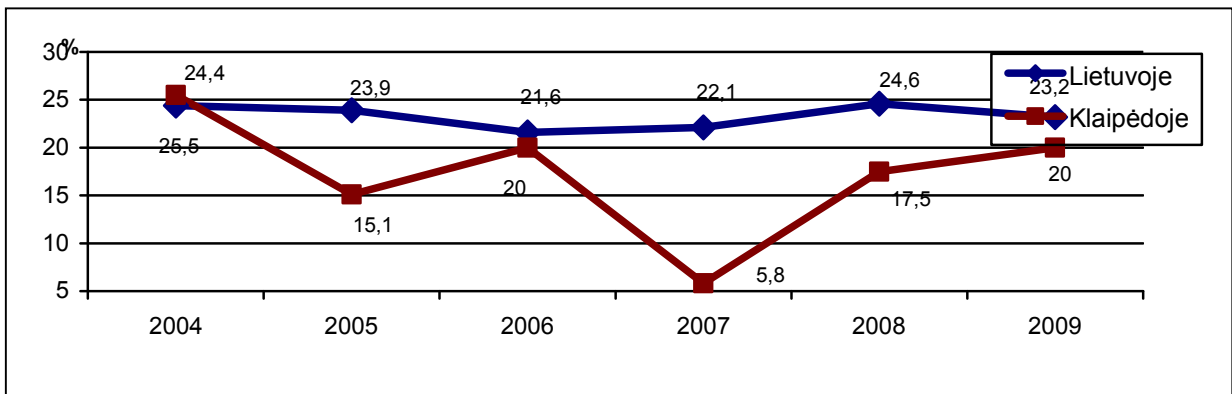
Viešosios nuosavybės vagystės. Nors viešosios nuosavybės vagystės sudaro tik labai menką, apie 1% visų užregistruotų vagysčių dalį, tačiau verta bent trumpai apžvelgti ir šios nuosavybės vagysčių kitimo tendenciją, kad viso turinio nusikalstamumo analizė būtų kuo išsamesnė.

2004 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 55 viešosios nuosavybės vagystės. Jos sudarė tik 1,8 % visų užregistruotų vagysčių Klaipėdos mieste. 100 000 gyventojų teko 28,4 viešosios nuosavybės vagystės, ištirta 25,5 % šių veikų. 2005 m. užregistruota net 86 viešosios nuosavybės vagystės, užregistruotas 56,4 % šių vagysčių didėjimas, padaugėjo 31 vagyste. 100 000 gyventojų teko 45,6 viešosios nuosavybės vagystės, ištirta 15,1 % minimų veikų. Nors Klaipėdos mieste viešosios nuosavybės vagysčių padaugėjo, tačiau visoje Lietuvoje jų užregistruota net 31,5 % mažiau. 2006 m. Klaipėdos mieste užregistruota 70,9 % mažiau – 25 viešosios nuosavybės vagystės. 100 000 gyventojų teko 13,3 šių vagysčių, ištirta 20 %. 2007 m. Klaipėdos mieste buvo užregistruotos 52 viešosios nuosavybės vagystės. Jos sudarė tik 2,2 % visų užregistruotų vagysčių, ištirta 5,8 % šių veikų, 100 000 gyventojų teko 28 viešosios nuosavybės vagystės. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 927 viešosios nuosavybės vagystės, kurios sudarė 3 % visų užregistruotų vagysčių, o 100 000 gyventojų teko 27,4 vagystės. 2008 m. Klaipėdos mieste užregistruota 28 viešosios nuosavybės vagystėmis daugiau, bendras skaičius sudarė 80 vagysčių. Lietuvoje taip pat padaugėjo šios nuosavybės vagysčių – užregistruota 951. Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų teko 43 vagystės, ištirta 17,5 % šių veikų. 2009 m. kaip ir visas vagysčių skaičius taip ir viešosios nuosavybės vagysčių skaičius mažėjo, užregistruota net 50 % mažiau. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 40 viešosios nuosavybės vagystės, 100 000 gyventojų teko 21,8 vagystės, ištirta 20 % šių nusikalstamų veikų. Lietuvoje tuo pat metu viešosios nuosavybės vagysčių nežymiai daugėjo iki 1007 vagysčių.³⁹

³⁹ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28



13 paveikslas. Užregistruotos viešosios nuosavybės vagystės Klaipėdos mieste



14 paveikslas. Viešosios nuosavybės vagysčių ištirtumas procentais

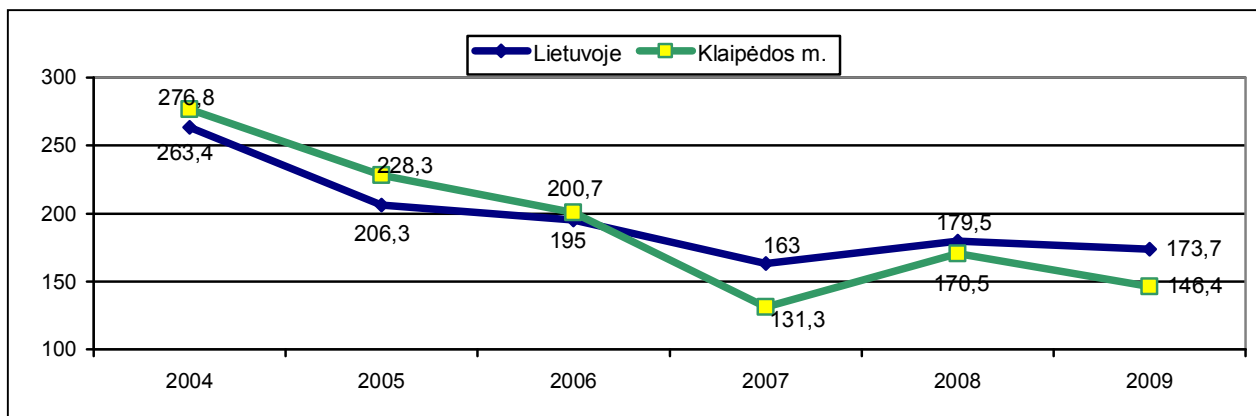
Apibendrinant nagrinėjamą laikotarpį pastebime, kad mažėjant bendram skaičiui vagysčių, mažėjo ir viešosios nuosavybės vagysčių, didžiausias skaičius šių veikų užfiksuotas 2008 m. – 80 viešosios nuosavybės vagysčių, mažiausias 2006 m., kuomet viešosios nuosavybės vagysčių Klaipėdos mieste užregistruota 25.

Vagystės iš gyvenamųjų patalpų. Nemažą dalį – vidutiniškai 12 % visų užregistruotų vagysčių skaičiaus nagrinėjamu laikotarpiu vagysčių struktūroje Klaipėdos mieste sudaro vagystės, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas. Lietuvoje vagysčių struktūroje šios rūšies vagystės sudaro vidutiniškai tiek pat procentų – 12.

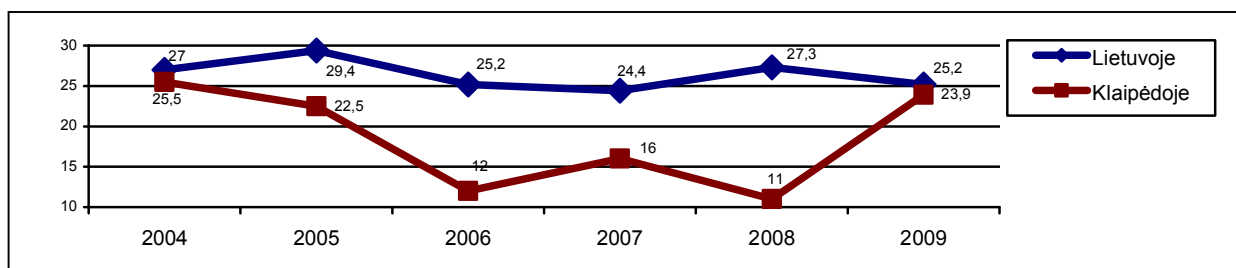
2004 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 537 vagystės, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas. Tai sudarė 18 % visų padarytų vagysčių Klaipėdoje. 100 000 gyventojų teko 276,8 vagystės, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, ištirta 25,5 %. Tuo pačiu metu Lietuvoje užregistruotos 9174 vagystės, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas. 100 000 gyventojų Lietuvoje teko 263,4 vagystės įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, ištirta 27 % minimų nusikalstamų veikų. 2005 m. tiek Klaipėdos mieste, tiek visoje Lietuvoje vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, skaičius

sumažėjo. 2005 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 431 vagystės, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, 106 veikom mažiau nei 2004 m. 100 000 gyventojų teko 228,3 minimų veikų, ištirta 22,5 %. Lietuvoje tais pačiais metais vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, sumažėjo 23 % iki 7065 veikų, 100 000 gyventojų teko 206,3 šių vagysčių, ištirta 29,4 %. 2006 m. Lietuvoje ir Klaipėdoje vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas mažėjo. 2006 m. Klaipėdos mieste užregistruota 12,8 % mažiau - 376 vagystės, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, 100 000 gyventojų teko 200,7 šių vagysčių, ištirta tik 12 % veikų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotas vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, mažėjimas iki 6637 veikų, sumažėjo 428 vagystėmis. 100 000 gyventojų teko 195 vagystės, ištirta 25,2 % minimų veikų. 2007 m. Klaipėdos mieste dar labiau mažėjo vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, užregistruotos 244 tokios vagystės. Sumažėjo net 35,1 % veikų. 100 000 gyventojų teko 131,3 vagysčių iš gyvenamųjų patalpų, ištirta 16 % šių veikų. Tuo pat metu Lietuvoje, lyginant su prieš tai buvusiais metais, vagysčių iš gyvenamųjų patalpų mažėjo, tačiau ne taip ženkliai kaip Klaipėdos mieste. Lietuvoje užregistruotos 5516 veikos. 100 000 gyventojų Lietuvoje teko 163 minimų vagysčių, Lietuvoje ištirta 24,4 % veikų. 2008 m. Lietuvoje ir Klaipėdoje vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, padaugėjo. Tuo metu Klaipėdoje užregistruotos 317 vagystės, 73 vagystėmis, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, daugiau. 100 000 gyventojų teko 170,5 vagysčių iš gyvenamųjų patalpų, ištirta 11 % šių veikų. Lietuvoje 2008 m. užregistruotos 6076 vagystės iš gyvenamųjų patalpų. 100 000 gyventojų Lietuvoje teko 179,5 veikų, ištirta 27,3 % šių veikų. 2009 m. Lietuvoje ir Klaipėdoje vagysčių iš gyvenamųjų patalpų mažėjo. Klaipėdoje jų užregistruota 268, Lietuvoje 5799. Sumažėjo atitinkamai 227 ir 49 veikomis. 100 000 gyventojų Klaipėdos mieste teko 146,4 vagysčių iš gyvenamųjų patalpų, Lietuvoje 173,7 minimų veikų. Ištirtumas Klaipėdos mieste siekia 23,9 %, Lietuvoje 25,2 %.⁴⁰

⁴⁰ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-30



15 paveikslas. Užregistruotų vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, skaičius 100 000 gyventojų



16 paveikslas. Vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, iširtumas procentais

Net 20% vagysčių įvykdyta įsibrovus į gyvenamąją patalpą per langą ar balkono duris. Pagal statistiką įsibrovėliai yra atsitiktiniai nusikaltėliai, kurie dažniausiai į būsto vidų patenka iškėlus lango ar durų varstomąją dalį. Toks įsilaužimo būdas yra itin paplitęs, kadangi atvirksčiai nei stiklo išdaužimo atvejui, nesukeliamas triukšmas ir nepatraukiamas aplinkinių dėmesys. Vagys dažniau ateina dienos metu, tarp 9.00 val. ir 15.00 val., kuomet paprastai nieko nėra namuose. Stebint ar skambinant skambučiu yra įsitikinama, ar namuose tikrai nieko nėra.

Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį bei per jį įvykdytas vagystes iš gyvenamųjų patalpų, matome, kad Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų daugiausia vagysčių, įsibraunant į gyvenamąsias patalpas, teko 2004 m., mažiausiai – 2007 m. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad 2009 m. 100 000 gyventojų teko tik 146,4 minimos vagystės ir tai nėra didžiausias, o vienas iš mažiausių kiekių, tenkančių 100 000 gyventojų per tiriamąjį laikotarpį.

Kelis dešimtmečius teisėtvarkos struktūrose dirbantys pareigūnai sako, kad vagystės iš sandėliukų buvo populiarios visais laikais. Dažniausiai sandėliukų ir rūsių vagys darbuojasi savo

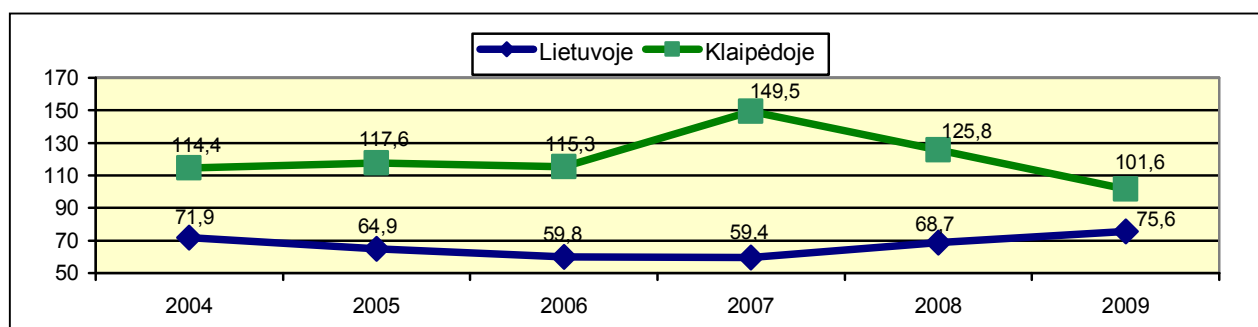
rajone ir į kitus rajonus neina. Kaip rodo pastarųjų metų policijos suvestinės, vagys išlūžė, drąsėja. Jie sugeba apvogti butą žmogui miegant, trumpam palikus atviras laukujes duris.⁴¹ Privatūs namai rečiau tampa vagišių taikiniu, nes dažniausiai namų savininkai pasirūpina apsaugos priemonėmis: signalizacija, sunkiai išlaužiamomis durimis, įsigyja šunį.

Vagystės iš prekybos vietų. Vagystės iš parduotuvių ir kitų prekybos vietų nagrinėjamu laikotarpiu Klaipėdos mieste sudarė 9,5 % visų užregistruotų vagysčių skaičiaus, Lietuvoje – 6,1 %. Tikėtina, kad prasidėjus ekonominei krizei, vagysčių iš parduotuvių ir kitų prekybos vietų turėtų padaugėti.

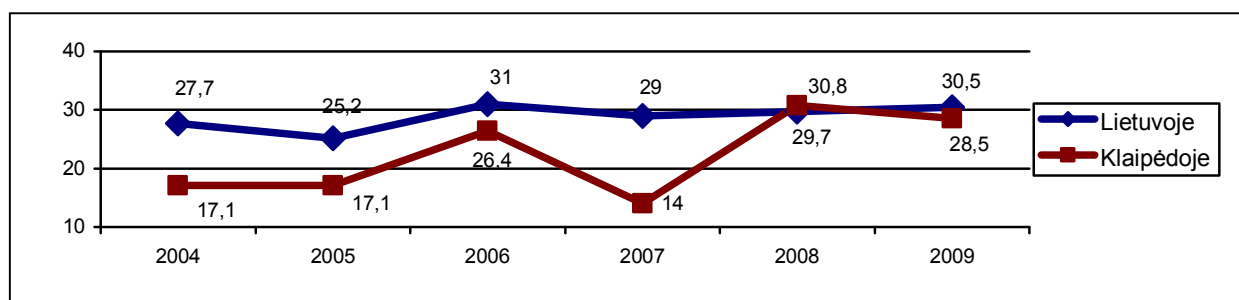
2004 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 222 vagystės iš prekybos vietų, 100 000 gyventojų teko 114,4 šių vagysčių, Lietuvoje 100 000 gyventojų – 71,9 vagystės. Klaipėdos mieste ištirta tik 17,1 šių nusikalstamų veikų. 2005 m. Lietuvoje 100 000 gyventojų tenkančių vagysčių iš prekybos vietų mažėjo, Klaipėdos mieste nežymiai didėjo, tačiau pačių nusikalstamų veikų užregistruota tiek pat kiek ir praeitais metais – 222. Ištirta 17,1 % minimų veikų. Lietuvoje vagysčių iš prekybos vietų sumažėjo 282 veikomis, užregistruotos 2222 minimos vagystės, ištirta 28 % veikų. 2006 m. vagysčių iš prekybos vietų skaičius vis dar nesikeitė. Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų šių vagysčių teko 115,3, Lietuvoje 59,8. Klaipėdos mieste ištirta 26,4 % vagysčių iš prekybos vietų. 2007 m. Klaipėdos mieste ženkliai padaugėjo vagysčių iš prekybos vietų ir 100 000 gyventojų tenkantis vagysčių skaičius padidėjo nuo 115,3 iki 149,5. Užregistruotos 278 vagystės iš prekybos vietų, padaugėjo 62 veikomis arba 28 %, ištirta 14 % minimų nusikaltimų ir nusižengimų. Lietuvoje 100 000 gyventojų tenkantis vagysčių skaičius šiek tiek sumažėjo, tačiau tik 0,4 dalimi. Užregistruota 2012 vagysčių iš prekybos vietų, sumažėjo 1,1 % minimų veikų, ištirta 29 % šių veikų. 2008 m. minimų vagysčių tenkančių 100 000 gyventojų skaičius Klaipėdos mieste sumažėjo iki 125,8, tačiau lyginant visą tiriamą periodą, šis skaičius išlieka labai didelis. Užregistruota 234 vagysčių iš prekybos vietų, 44 mažiau nei prieš tai buvusiais metais. Klaipėdos mieste ištirta 30,8 % vagysčių iš prekybos vietų. Lyginant su 2004 m. ar 2005 m. ištirta beveik dvigubai daugiau vagysčių iš prekybos vietų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 2324 vagystės iš prekybos vietų, 312 vagystėmis daugiau nei 2007 m. Ištirta 29,7 % šių veikų. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruotas ryškus vagysčių iš prekybos vietų mažėjimas – 100 000 gyventojų teko 101,6 vagysčių iš prekybos vietų. Svarbu pažymėti, kad per visą tiriamą laikotarpį 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruotas mažiausias vagysčių iš prekybos vietų skaičius tenkantis 100 000 gyventojų ir didžiausias šių veikų ištirtumo procentas. Lietuvoje mažiausias vagysčių iš prekybos vietų 100 000

⁴¹ Dienraštis „Klaipėda“ 2004 m. spalio 13 d.

gyventojų teko 2006 m. 2009 m. Lietuvoje užregistruotos 2525 vagystės iš prekybos vietų, 201 veikomis mažiau nei prieš tai buvusiais metais, ištirta 30,5 % minimų veikų.⁴²



17 paveikslas. Užregistruotų vagysčių iš prekybos vietų skaičius 100 000 gyventojų



18 paveikslas. Vagysčių iš prekybos vietų ištirtumas procentais

Vagysčių iš prekybos vietų metu vagiamos prekės, kurias galima greitai realizuoti arba sunaudoti – kava, skutimosi peiliukai, alkoholis, šokoladas, brangios rūkytos dešros, kosmetika, drabužiai, avalynė. Svarbu pažymėti tai, kad iš prekybos vietų, didelių prekybos centrų vagia ne tik pirkėjai, bet ir pačių parduotuvių darbuotojai. Kaip teigia vieno prekybos centro atstovas, vertėtų Darbo biržoje turėti ilgapirščių registrą, kaip yra padaryta Vokietijoje. Tai būtų prevencinė priemonė. Jei darbuotojas apsigavia, jis netenka darbo įmonėje. Tačiau kiti potencialūs darbdaviai taip pat turėtų žinoti, kad žmogus yra „susitepęs“.⁴³ Kaip viena iš prevencinių priemonių prieš ilgapirščius taip pat minima „gėdos lenta“. Tačiau toks prevencijos metodas verčia susimąstyti, ar tai tikrai atneštų gerų rezultatų. Dažniausiai iš prekybos vietų vagia asocialūs asmenys, siekdami

⁴² Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2_phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28

⁴³ Dienraštis „Klaipėda“ 2006 m. kovo 28 d.

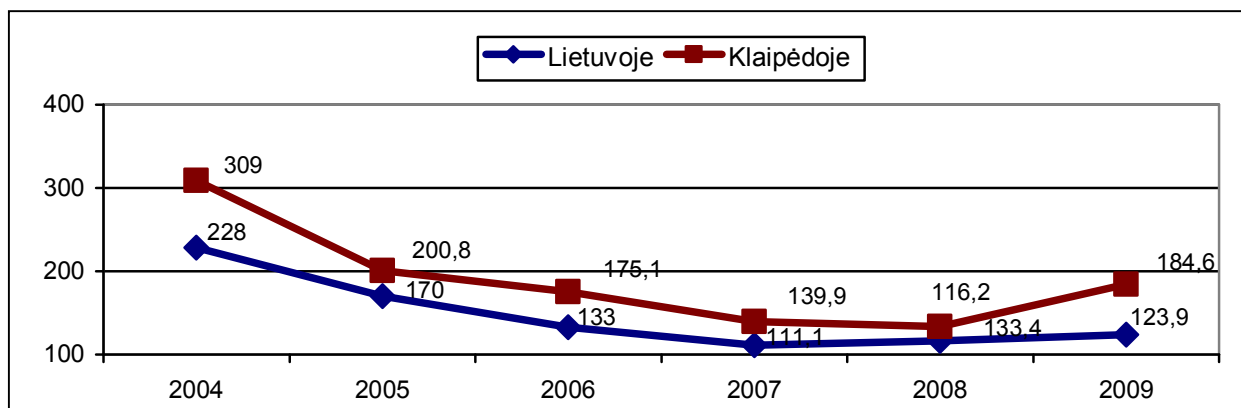
patenkinti fiziologinius poreikius, taigi „gėdos lenta“ būtų dar vienas veiksnys, dar labiau trukdantis asmenims grįžti į normalų gyvenimą ar ateityje turėti galimybę įsidarbinti.

Taigi, apibendrinus tiriamą laikotarpį matome, kad Lietuvoje ir Klaipėdos mieste vagysčių iš prekybos vietų skaičius keitėsi skirtingai. Klaipėdoje nuo 2004 m. iki 2006 m. 100 000 gyventojų vagysčių iš prekybos vietų teko apie 115, tačiau 2007 m. užfiksuotas šuolis iki 149,5 vagysčių iš prekybos vietų tenkančių 100 000 gyventojų. 2006 m. užfiksuotas didžiausias skaičius šių vagysčių. Nuo 2008 m. vagysčių iš prekybos vietų mažėjo, o 2009 m. užfiksuotas mažiausias šių vagysčių skaičius. Tuo metu Lietuvoje per visą laikotarpį vagysčių skaičius tenkantis 100 000 gyventojų keitėsi nežymiai, tik nuo 2007 užfiksuotas šių nusikalstamų veikų didėjimas. Per tiriamą laikotarpį 2009 m. 100 000 gyventojų Lietuvoje teko daugiausiai vagysčių iš prekybos vietų.

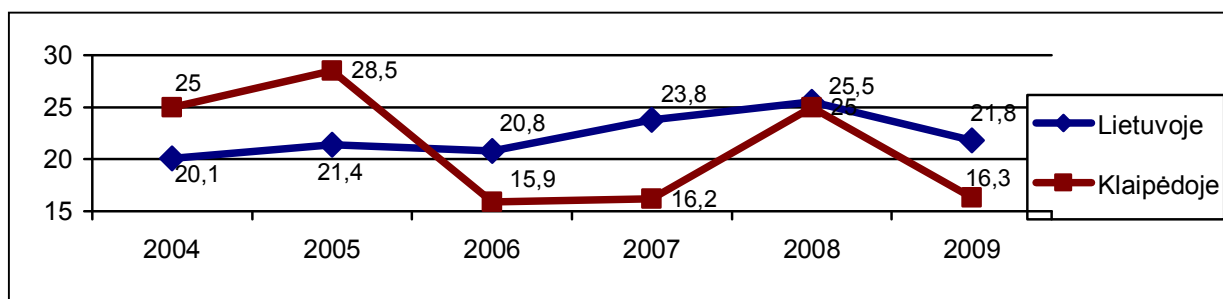
Transporto priemonių vagystės. Transporto priemonių vagystės, po privačios nuosavybės vagysčių, sudaro didžiausią dalį visų padaromų vagysčių Klaipėdos mieste. Per tiriamąjį laikotarpį Klaipėdos mieste užregistruotos 2153 transporto priemonių vagystės, tai sudaro 15,1 % visų užregistruotų vagysčių Klaipėdos mieste. Lietuvoje per tiriamąjį laikotarpį užregistruotos 30150 transporto vagystės, kas sudaro 13,6 % visų šalyje užregistruotų vagysčių skaičiaus. Taigi, Klaipėdos mieste transporto priemonių vagysčių užregistruojama daugiau nei Lietuvoje.

2004 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 600 transporto priemonių vagystės, 100 000 gyventojų teko 309 minimos vagystės, ištirta 25 % šių veikų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 7960 transporto priemonių vagystės, 100 000 gyventojų teko 228 šių vagysčių, ištirta 20,1 % veikų. 2005 m. transporto priemonių vagysčių Klaipėdos mieste sumažėjo iki 379 veikų, 100 000 gyventojų teko tik 200,8 minimų vagysčių, ištirta net 28,5 % užregistruotų veikų. 2005 m. kaip ir Klaipėdoje, Lietuvoje pastebimas transporto priemonių vagysčių mažėjimas, užregistruotos 5824 transporto priemonių vagystės, 100 000 gyventojų teko po 170 transporto priemonių vagysčių, ištirta 21,4 % užregistruotų veikų. 2006 m. užregistruotas dar didesnis transporto priemonių vagysčių mažėjimas. Klaipėdos mieste užregistruota 51 transporto priemonės vagyste mažiau, bendras šių veikų skaičius Klaipėdos mieste siekė 328, 100 000 gyventojų teko po 175,1 transporto priemonės vagystę, ištirtumas sumažėjo iki 15,9 %. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 4538 transporto priemonių vagystės, 100 000 gyventojų teko 133 transporto priemonių vagysčių, ištirta 20,8 % minimų veikų. 2007 m. Klaipėdos mieste transporto priemonių vagysčių skaičius dar labiau sumažėjo ir siekė 139,9 vagystes 100 000 gyventojų. Užregistruotos 260 veikos, iš kurių 42 buvo ištirtos. Lietuvoje 2007 m. transporto priemonių vagysčių užregistruota 3760, 100 000 gyventojų teko 111,1 vagysčių, ištirta 23,8 % minimų veikų. 2007 m. 100 000 gyventojų Lietuvoje transporto priemonių vagysčių teko mažiausiai per visą tiriamą laikotarpį. Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų

mažiausiai transporto priemonių vagysčių teko 2008 m. Tuomet Klaipėdos mieste užregistruotos 248 transporto priemonių vagystės, 100 000 gyventojų teko 133,4 minimų vagysčių, ištirtumas veikų siekė 25 %. Lietuvoje per 2008 m. užregistruotas nežymus transporto priemonių vagysčių didėjimas, užregistruotos 3932 šios nusikalstamos veikos, 100 000 gyventojų teko 116,2 transporto priemonių vagysčių, ištirta 25,5 % veikų. 2009 m. Klaipėdos mieste transporto priemonių vagysčių vėl daugėjo ir beveik pasiekė 2005 m. lygį. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 338 transporto priemonės vagystės, 100 000 gyventojų teko 184,6 šių veikų, ištirtumas siekė tik 16,3 %. Lietuvoje 2009 m. užregistruotos 4136 transporto priemonių vagystės, 100 000 gyventojų teko 123,9 šių veikų, ištirta 21,8 %.⁴⁴



19 paveikslas. Užregistruotų transporto priemonių vagysčių skaičius 100 000 gyventojų



20 paveikslas. Transporto priemonių vagysčių ištirtumas procentais

Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį matome, kad Klaipėdos mieste mažiausiai transporto priemonių vagysčių įvykdyta 2008 m., kuomet buvo užregistruotos 248 transporto priemonių

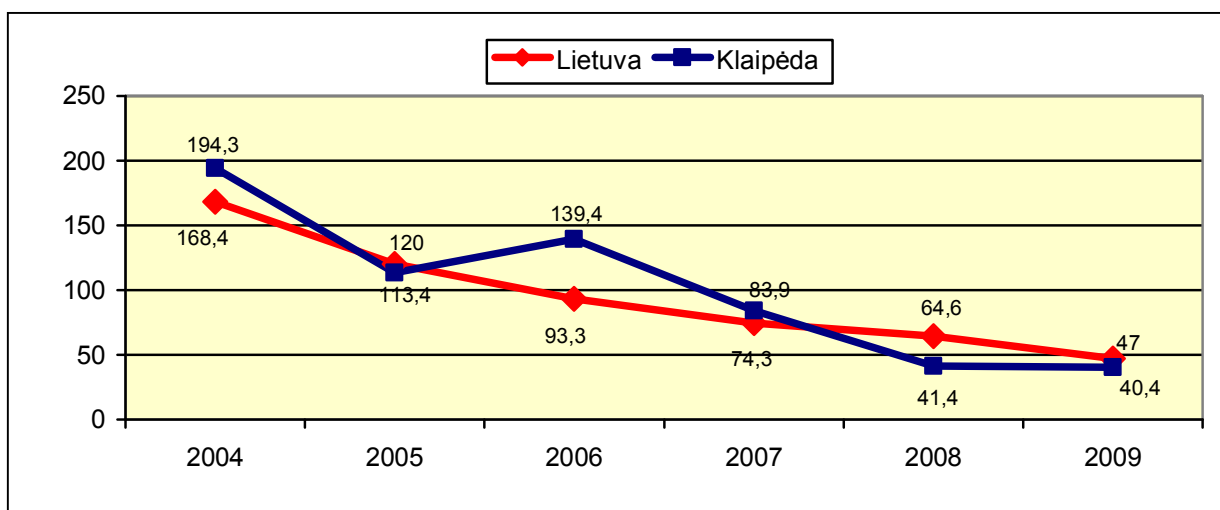
⁴⁴ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28

vagystės, 100 000 gyventojų minimų vagysčių teko 133,4. Daugiausia transporto priemonių vagysčių Klaipėdoje įvykdyta 2004 m., tuomet užregistruota net 600 šių nusikalstamų veikų. 100 000 gyventojų teko 309 transporto priemonių vagystės. Lietuvoje daugiausiai transporto priemonių vagysčių taip pat įvykdyta 2004 m., tačiau 100 000 gyventojų teko daug mažesnis šių vagysčių skaičius nei Klaipėdos mieste. Lietuvoje 100 000 gyventojų teko 228 transporto priemonių vagystės. Klaipėdoje transporto priemonių mažiausiai buvo užregistruota 2008 m., Lietuvoje 2007 m. Tais metais Lietuvoje buvo užregistruotos 3760 minimos vagystės, 100 000 gyventojų teko 111,1 transporto priemonių vagysčių. Kaip matome Klaipėdoje per visą tiriamą laikotarpį 100 000 gyventojų tenkantis transporto priemonių vagysčių skaičius buvo didesnis nei visoje Lietuvoje. Galima daryti prielaidą, kad didesnę transporto priemonių vagysčių skaičių nulemia Klaipėdos jūrų uostas per kurį galima pavogtos transporto priemonės ar jų dalys transportuojamos į kitas šalis.

Automobilių vagystės. Automobilių vagystės sudaro didžiausią dalį visų užregistruojamų transporto priemonių vagysčių. Per tiriamąjį laikotarpį Klaipėdos mieste automobilių vagystės sudarė vidutiniškai 51,9% užregistruotų transporto priemonių vagysčių, nors tiriamuoju laikotarpiu šis procentas labai stipriai svyravo. Lietuvoje automobilių vagystės tiriamuoju laikotarpiu sudarė vidutiniškai 64,5% visų užregistruotų transporto priemonių vagysčių.

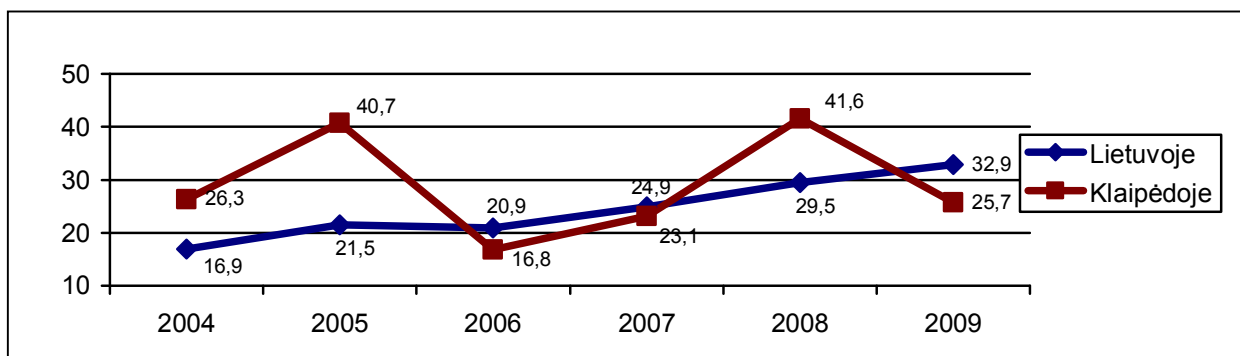
2004 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 377 automobilių vagystės, 100 000 gyventojų teko net 194,3 šių vagysčių, ištirta 26,3 % minimų veikų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 5865 automobilių vagystės, 100 000 gyventojų teko 168,4, ištirta 16,9 % šių nusikalstamų veikų. 2005 m. tiek Lietuvoje, tiek Klaipėdos mieste automobilių vagysčių labai sumažėjo. 2005 m. Klaipėdos mieste užregistruota 163 automobilių vagysčių mažiau ir bendras šių vagysčių skaičius Klaipėdoje siekė 214. 100 000 gyventojų teko 113,4 automobilių vagysčių, ištirta net 40,7 % minimų veikų. Tuo pat metu Lietuvoje automobilių vagysčių sumažėjo 1727 veikomis ir bendras skaičius siekė 4138. 100 000 gyventojų teko 120 automobilių vagysčių, ištirta 510 automobilių vagysčių, kas sudarė 21,5 % ištirtumą minimų veikų. 2006 m. automobilių vagystės Klaipėdoje ir Lietuvoje kito skirtingomis kryptimis - Klaipėdoje šių nusikalstamų veikų daugėjo, Lietuvoje mažėjo. 2006 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 262 automobilių vagystės, užfiksuota, kad šių nusikalstamų veikų padaugėjo 48. 100 000 gyventojų teko 139,9 automobilių vagysčių, ištirta 16,8 % minimų veikų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotos 3176 automobilių vagystės, 962 veikomis mažiau nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 93,3 automobilių vagystės, ištirta 20,9 % šių veikų. 2007 m. automobilių bagysčių dar labiau mažėjo, Klaipėdoje užfiksuotas ryškesnis mažėjimas nei visoje Lietuvoje. 2007 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 156 automobilių vagystės, 106 vagystėmis mažiau nei prieš metus. 100 000 gyventojų teko 83,9 automobilių vagystės, ištirta 23,1 % minimų

veikų. Tuo pat metu Lietuvoje automobilių vagysčių užregistruota 662 veikomis mažiau ir bendras skaičius šių veikų sudarė 2514. 100 000 gyventojų teko 74,3 automobilių vagysčių, ištirta 24,9 %. 2008 m. Lietuvoje ir Klaipėdoje automobilių vagysčių dar šiek tiek mažėjo. Klaipėdos mieste 2008 m. užregistruotos 77 automobilių vagystės, 79 automobilių vagystėmis mažiau nei 2007 m. 100 000 gyventojų teko 41,4 automobilių vagystės, ištirta net 41,6 % šių veikų. Tuo pat metu Lietuvoje automobilių vagysčių užregistruota 2185, 329 vagysčių mažiau nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 64,6 automobilių vagysčių, ištirta 29,5 % minimų nusikalstamų veikų. 2009 m. situacija dar labiau gerėjo ir automobilių vagysčių mažėjo, nors ekonominė situacija šalyje buvo sudėtinga. 2009 m. Klaipėdos mieste užregistruotos 74 automobilių vagystės. 100 000 gyventojų teko 40,4 automobilių vagystės, ištirta 25,7 % minimų veikų. Lietuvoje 2009 m. automobilių vagysčių sumažėjo 28,1 %, užregistruotos 1570 automobilių vagystės. 100 000 vagysčių teko 47 automobilių vagystės, ištirta 32,9 % minimų veikų.⁴⁵



21 paveikslas. Užregistruotų automobilių vagysčių skaičius 100 000 gyventojų

⁴⁵ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2_phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28



22 paveikslas. Automobilių vagysčių ištirtumas procentais

Pastaruoju metu automobilių grobimo atvejų mažėja. Tam įtakos turi ekonominė padėtis – vogtus automobilius dabar daug sunkiau realizuoti. Be to, nemažai automobilių vagystėmis anksčiau užsiėmusių asmenų yra sulaikyti ir izoliuoti nuo visuomenės. Populiariausi tarp vagių yra "Volkswagen", "Audi" ir BMW markės automobiliai.

Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį matome, kad automobilių vagysčių Lietuvoje nuosekliai nuo 2004 m. mažėjo, o Klaipėdos mieste nuo 2004 m. iki 2009 m. sumažėjo, tačiau 2006 m. užfiksuotas didelis šių vagysčių skaičiaus didėjimas. Klaipėdos mieste daugiausiai automobilių vagysčių užfiksuota 2004 m. – 377, mažiausiai 2009 m. – 74 automobilių vagystės. Lietuvoje taip pat daugiausiai automobilių vagysčių užregistruota 2004 m., mažiausiai 2009 m. Atitinkamai užregistruota 5865 ir 1570 automobilių vagysčių.

Gyvulių vagystės. Klaipėdos mieste per tiriamąjį laikotarpį užregistruotos tik 7 gyvulių vagystės, jos sudaro tik 0,05 % visų užregistruotų vagysčių. Dėl mažo šių veikų padarymo skaičiaus netikslinga gyvulių vagysčių nagrinėti išsamiau.

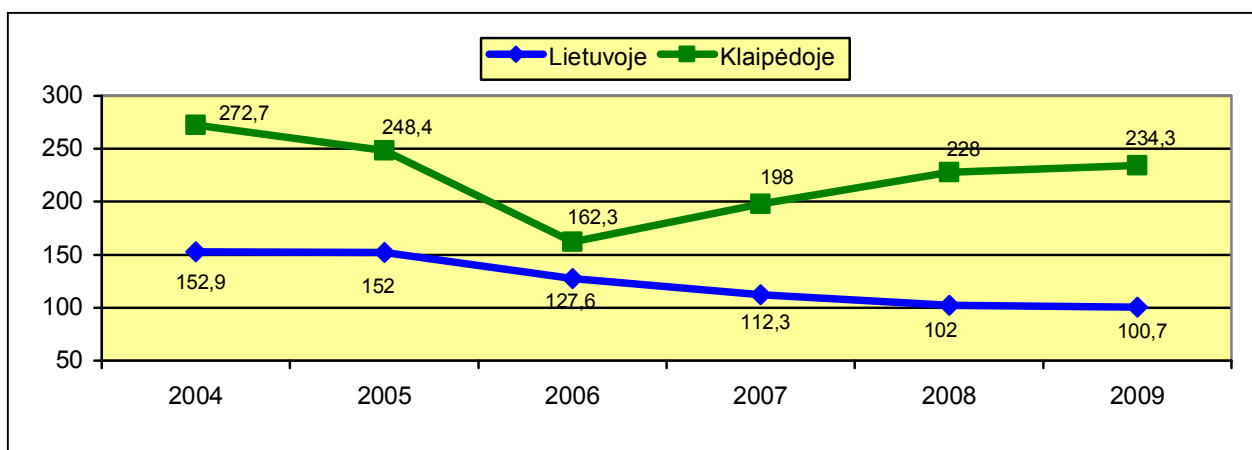
BK 178 straipsnio 3 dalis numato, kad tas, kas pagrobė didelės vertės svetimą turtą arba didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes arba pagrobė svetimą turtą dalyvaudamas organizuotoje grupėje, baudžiamas laisvės atėmimu iki aštuonerių metų. LR BK numato, kad turtas yra didelės vertės, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Per visą tiriamąjį laikotarpį užregistruotos 224 didelės vertės turto vagystės, kurios sudaro 1,5 % visų užregistruotų vagysčių. Daugiausiai didelės vertės turto vagysčių užregistruota 2006 m. – 63, mažiausiai 2008 m., kuomet užregistruota tik 13 veikų. Per visą tiriamąjį laikotarpį didelės vertės turto vagysčių kasmet vidutiniškai buvo padaroma po 37.

II.3.2. Plėšimas

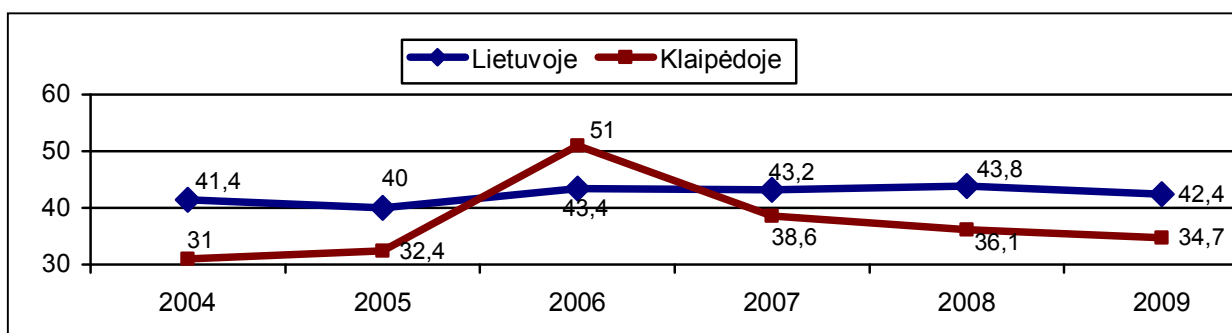
Plėšimai – dažniausiai daromos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos, einančios po vagysčių. Lyginant su vagystėmis jų padaroma daug mažiau, tačiau atsižvelgiant į šių veikų pavojingumą, kurios kėsina ne tik į turtą, bet ir į asmens sveikatą, apsisprendimo laisvę, plėšimų kriminologinė analizė labai svarbi. Per tiriamąjį laikotarpį Klaipėdos mieste buvo užregistruoti 2523 plėšimai, kurie sudarė 7,2 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų. Lietuvoje nuo 2004 m. iki 2009 m. užregistruota 25489 plėšimų, kurie sudarė 5 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų. Kaip matome plėšimai Klaipėdos mieste sudaro didesnę dalį visų užregistruotų nusikalstamų veikų nei Lietuvoje.

2004 m. Klaipėdos mieste užregistruoti 529 plėšimo atvejai, 100 000 gyventojų teko 272,7 plėšimai, ištirta 31 % minimų veikų. Tai sudarė 8% visų užregistruotų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste. Tuo pat metu Lietuvoje užregistruoti 5323 plėšimai, kurie sudarė 5,6% visų nusikalstamų veikų. 100 000 gyventojų teko 152,9 plėšimai, ištirta 41,1 % minimų veikų. 2005 m. plėšimų mažėjo, tačiau nevienodais mastais. Klaipėdos mieste 2005 m. užregistruoti 469 plėšimai, 11,3 % mažiau plėšimų nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 248,4 plėšimai, ištirta 32,4 % minimų veikų. Lietuvoje 2005 m. užregistruoti 5206 plėšimai, 2,2 % mažiau nei prieš tai buvusiais metais, 100 000 gyventojų teko 152 plėšimai, ištirta net 40 % užregistruotų minimų veikų. 2006 m. plėšimų dar labiau mažėjo, ypač Klaipėdos mieste. Tuomet buvo užregistruotas 35,2 % plėšimų mažėjimas ir iš viso užregistruoti 304 minimi nusikaltimai, kurie sudarė 5,5 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų. 100 000 gyventojų teko 162,3 plėšimai, ištirta rekordiškai daug – 51 % minimų veikų. Lietuvoje tuo pat metu plėšimų užregistruota 4343, 16,6 % mažiau nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 127,6 plėšimo atvejai, ištirta 43,4 % minimų veikų. Kaip matome, 2006 m. labai aukštas plėšimų ištirtumo procentas. 2007 m. plėšimų skaičius kito skirtingomis kryptimis, nes Lietuvoje plėšimų mažėjo, o Klaipėdos mieste daugėjo. 2007 m. Klaipėdos mieste užregistruota 368 plėšimo atvejų, 64 veikomis, 21,1 % daugiau nei 2006 m. 100 000 gyventojų teko 198 plėšimai, ištirta 38,6 % minimų veikų. Lietuvoje tuo pat metu plėšimų skaičiaus pokytis ne toks didelis, užregistruoti 3802 plėšimai, 541 plėšimais, 12,5 % mažiau nei 2006 m. 100 000 gyventojų teko 112,3 plėšimai, ištirta 43,2 % minimų veikų. 2008 m. Lietuvoje plėšimų skaičius vis dar mažėjo, Klaipėdoje didėjo. 2008 m. Klaipėdos mieste užregistruota 56 plėšimais, 15,2 % daugiau ir bendras plėšimų skaičius tais metais buvo 424. 100 000 gyventojų teko 228 plėšimai, ištirta 36,1 % minimų nusikalstamų veikų. Lietuvoje 2008 m. buvo užregistruoti 3452 plėšimai, 350 plėšimais, 9,2 % mažiau nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 102 plėšimų, ištirta 43,8 % minimų

veikų. 2009 m. Klaipėdoje plėšimų, nors ir labai nedaug, tačiau daugėjo, Lietuvoje mažėjo. Klaipėdos mieste buvo užregistruota 5 plėšimais arba 1,2% daugiau, bendras šių nusikalstamų veikų skaičius buvo 429. 100 000 gyventojų teko 234,3 plėšimų, ištirta 34,7 % minimų veikų. Lietuvoje tuo pat metu plėšimų sumažėjo 2,6 % arba 89 plėšimais ir bendras šių veikų skaičius siekė 3363 veikas. 100 000 gyventojų teko 100,7 plėšimo atvejai, ištirta 42,4 % minimų veikų.⁴⁶



23 paveikslas. Užregistruotų plėšimų skaičius 100 000 gyventojų



24 paveikslas. Plėšimų ištirtumas procentais

Pagrindiniu plėšimų pasikėsinimo tikslu tampa mobilusis telefonas, 2004 m. pasikėsinimai užvaldyti mobiliuosius telefonus Lietuvoje sudarė 55 %, 2005 m. net 61 %. Daugiausia minėtų nusikalstamų veikų padaroma gatvėse, viešose neapšviestose vietose, miestų parkuose, tamsiu paros metu, rudens pabaigos, žiemos ir pavasario pradžios sezono metu. Nukentėjusieji dažniausiai užpuolami iš nugaros – staigiai smūgiuojant jie pargriaunami, apieškomos kišenės ir pagrobiami

⁴⁶ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2_phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28

pinigai, asmens dokumentai, mobilieji telefonai. Patyręs smurtą nukentėjusysis užpuoliko dažniausiai neprisimena, vėliau jo atpažinti negali, o nusikaltėlis įvykio vietoje įrodymų nepalieka.⁴⁷ Taip pat nemažai užfiksuojama pasikėsinimų užvaldyti autotransporto priemonės. Dažnai apiplėšimai vykdomi butuose, gyvenamuosiuose namuose, parduotuvėse, keliuose ir vienkiemiuose.⁴⁸ Pastaruoju metu padaugėjo degalinių apiplėšimų bei žaibiškų plėšimų atvejų. Plėšimų metu dažniausiai naudojamas fizinis smurtas ar grasinimai, taip pat nešaunamieji ginklai. Šaunamieji ginklai naudojami retai.

Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį matome, kad Lietuvoje ir Klaipėdos mieste plėšimų kitimas vyko skirtingomis kryptimis. Per visą tiriamąjį laikotarpį Lietuvoje plėšimų skaičius visuomet mažėjo, mažiausiai plėšimų – 3363 užregistruota 2009 m., daugiausiai – 5323 užregistruota 2004 m. Klaipėdos mieste plėšimų kreivė labai skiriasi nuo visos Lietuvos. Nuo 2004 m. iki 2006 m. Klaipėdoje plėšimų mažėjo ir 2006 m. 100 000 gyventojų teko mažiausias skaičius plėšimų – 162,3, užregistruoti 304 plėšimo atvejai. Nuo 2006 m. plėšimų skaičius Klaipėdos mieste vėl pradėjo augti ir 2009 m. beveik pasiekė 2005 m. lygį. Daugiausiai plėšimų 529 veikas Klaipėdos mieste užregistruota 2004 m, 100 000 gyventojų teko 272,7 plėšimų. Taigi galime daryti prielaidą, kad ekonominė krizė turėjo įtakos plėšimų skaičiaus didėjimui Klaipėdos mieste.

II.3.3 Sukčiavimas

Po vagysčių ir plėšimų, kurie iš turtinių nusikalstamų veikų daromi dažniausiai, eina sukčiavimas. Per visą tiriamąjį laikotarpį Lietuvoje užregistruoti 18825 sukčiavimo atvejai, Klaipėdos mieste 1737 sukčiavimo atvejai. Atitinkamai sukčiavimai sudarė 3,7 % ir 4,9 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų.

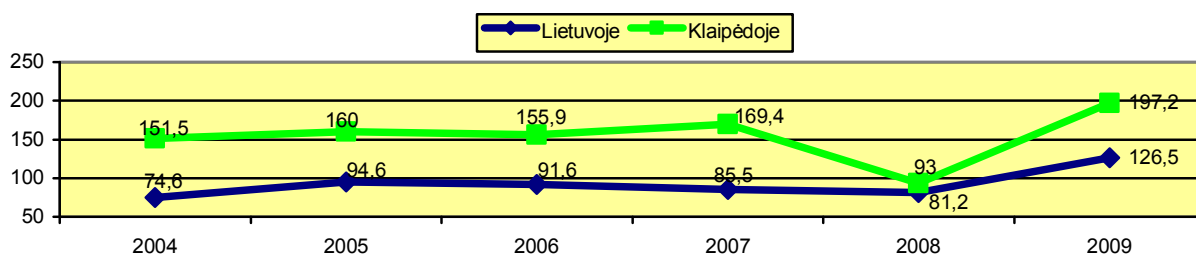
Kaip parodyta 25 paveiksle, 2004 m. Klaipėdos mieste užregistruoti 294 sukčiavimo atvejai, 100 000 gyventojų teko 151,5 sukčiavimai, ištirta 74,8 % minimų veikų. Tuo pat metu Lietuvoje užregistruoti 2599 sukčiavimai, 100 000 gyventojų teko 74,6 sukčiavimo atvejai, ištirta 62,4 % minimų nusikalstamų veikų. Kaip matome, sukčiavimo atvejų tenkančių 100 000 gyventojų skaičius Lietuvoje ir Klaipėdoje ženkliai skiriasi. Klaipėdos mieste 2004 m. sukčiavimo atvejų 100 000 gyventojų teko net 2 kartus daugiau. Taip pat skirtingai nuo kito turtinio nusikalstamumo, jau nagrinėto šiame darbe, sukčiavimo ištirtumo procentas stebėtinai didelis. Kuomet vagysčių ar

⁴⁷ 2005 m. Generalinės prokuratūros veiklos ataskaita

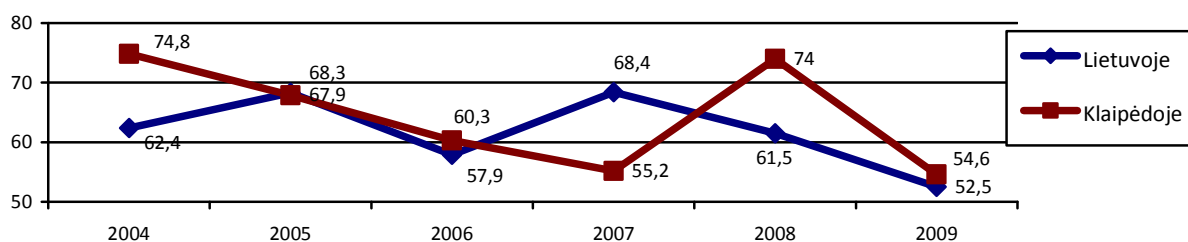
⁴⁸ Policijos departamento prie VRM pažymos apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2004 m., 2005 m., 2006 m., 2007 m.

plėšimo atvejų buvo išnagrinėjama apie 35 %, tai sukčiavimo atvejų vien jau 2004 m. Klaipėdoje ištirta 74,8 % minimų veikų. 2005 m. Klaipėdoje sukčiavimo atvejų padaugėjo tik 8 veikomis arba 2,7% ir bendras sukčiavimo veikų skaičius siekė 302. 100 000 gyventojų teko 160 sukčiavimų, ištirta 67,9 % minimų atvejų. Lietuvoje 2005 m. užregistruoti 3240 sukčiavimai, 24,7 % arba 641 veikomis daugiau nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 94,6 sukčiavimai, ištirta 68,3 % šių veikų. 2006 m. sukčiavimo atvejų užregistruota beveik tiek pat kiek 2005 m. Klaipėdoje 2006 m. užregistruota 10 sukčiavimo atvejų mažiau ir bendras sukčiavimo veikų skaičius siekė 292. 100 000 gyventojų teko 155,9 sukčiavimo atvejų, ištirta 60,3 % padarytų sukčiavimo atvejų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruotas 3,8 % sukčiavimo atvejų mažėjimas ir bendras skaičius minimų veikų siekė 3117. 100 000 gyventojų teko 91,6 sukčiavimai, ištirta 57,9 % sukčiavimo atvejų. 2007 m. Klaipėdos mieste sukčiavimų padaugėjo 7,9 % arba 23 veikomis, užregistruota 315 sukčiavimo atvejų. 100 000 gyventojų teko 169,4 sukčiavimai, ištirta 55,2 % minimų nusikalstamų veikų. Lietuvoje tuo pat metu sukčiavimo atvejų mažėjo 7,2 %, užregistruota 2894 minimų nusikaltimų. 100 000 gyventojų teko 85,5 sukčiavimai, ištirta 68,4 % užregistruotų šių veikų. 2008 m. Klaipėdos mieste užregistruotas ženklus sukčiavimo atvejų sumažėjimas. Nuo 315 sukčiavimo atvejų užregistruotų 2007 m. sumažėjo iki 173, skirtumas – 142 veikos, sumažėjo 45,1 %. 100 000 gyventojų teko 93 sukčiavimo atvejai, ištirta 74 % minimų nusikaltimų. Skirtingai nei Klaipėdoje, Lietuvoje sukčiavimo atvejų mažėjimas daug mažesnis, 2008 m. užregistruotas tik 5 % sukčiavimų mažėjimas, iš viso užregistruota 2750 sukčiavimų. 100 000 gyventojų teko 81,2 sukčiavimo atvejai, ištirta 61,5 % šių veikų. 2009 m. tiek Lietuvoje, tiek Klaipėdos mieste sukčiavimo atvejų daugėjo. Klaipėdos mieste užregistruotas per tiriamąjį laikotarpį rekordinis 108,7 % sukčiavimo veikų didėjimas. Iš viso užregistruoti 361 sukčiavimai, 100 000 gyventojų teko 197,2 sukčiavimai, ištirta 54,6 % minimų nusikaltimų. Lietuvoje tuo pat metu sukčiavimo nusikalstamų veikų taip pat daugėjo, tačiau ne taip ženkliai, pastebėtas 53,6 % šių veikų didėjimas. 2009 m. Lietuvoje užregistruoti 4225 sukčiavimai, 100 000 gyventojų teko 126,5 sukčiavimo atvejai, ištirta 52,5 % minimų nusikaltimų.⁴⁹

⁴⁹ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28



25 paveikslas. Užregistruotų sukčiavimų skaičius 100 000 gyventojų



26 paveikslas. Sukčiavimų ištirtumas procentais

BK 182 straipsnio 2 dalis numato, kad tas, kas apgaule savo ar kitų naudai įgijo didelės vertės svetimą turtą ar turtinę teisę arba didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes arba išvengė didelės vertės turtinės prievolės, arba ją panaikino, arba sukčiavo dalyvaudamas organizuotoje grupėje, baudžiamas laisvės atėmimu iki aštuonerių metų.⁵⁰ LR BK numato, kad turtas yra didelės vertės, kai jo vertė viršija 250 MGL dydžio sumą. Per visą tiriamą laikotarpį Klaipėdos mieste užregistruota 313 sukčiavimo atvejų įgyjant didelės vertės turtą. Tai sudaro 18 % visų užregistruotų sukčiavimo atvejų Klaipėdos mieste. Daugiausia sukčiavimo atvejų, įgyjant didelės vertės svetimą turtą, užregistruota 2004 m. – 96 atvejai, mažiausiai 2008 m. kuomet užregistruota tik 30 atvejų. Nuo 2008 m. pastebimas labai didelis sukčiavimo atvejų, įgyjant didelės vertės svetimą turtą, didėjimas. Nuo 2008 m. iki 2009 m. sukčiavimų, įgyjant didelės vertės svetimą turtą, išaugo 34 veikomis. Per visą tiriamą laikotarpį vidutiniškai per metus buvo užregistruota po 52 sukčiavimo, įgyjant didelės vertės svetimo turto, atvejų.

Populiariausias sukčiavimo būdas - telefoniniai sukčiai, kurie dideles pinigų sumas išvilioja naudodamiesi mobiliojo ar fiksuotojo ryšio telefonais. Nuo tokių sukčių dažniausiai nukenčia senyvo amžiaus žmonės. Dar vienas sukčiavimo būdas - "Žavūs džentelmenai" - apgavikas sukuria iliuziją, kad iš tiesų yra tas žmogus, kuriuo verta pasitikėti. Jis gali tapti karininku ar didvyriu, mokslininku ar verslininku, kultūros veikėju, advokatu, policininku ar ministru. Apgavikas net

⁵⁰ Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89 – 2741.

pasirūpina dokumentais - būtinai su savo nuotrauka ir taip išvilioja pinigus iš patiklių asmenų, nukentėjusiųjų.⁵¹ Vis labiau tobulėjant technologijoms gausėja internetinių sukčių, o didėjantis bedarbių skaičius atskleidžia dar vieną sukčiavimo būdą, kuomet sukčiai apsimeta darbdaviais ir gavę išsamią informaciją apie asmenį ja pasinaudoja gauti greitiesiems kreditams, arba apsimetę tarpininkais, padedančiais įsidarbinti užsienyje, išvilioja iš asmenų pinigus kaip avansą ar už dokumentų pagaminimą ir dingsta.

Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį matome, kad sukčiavimo nusikaltimų skaičius Klaipėdoje svyravo daug labiau nei Lietuvoje. Daugiausiai sukčiavimo atvejų užregistruota 2009 m., mažiausiai – 2008 m. Atitinkamai užregistruota 361 ir 173 sukčiavimų. Nuo 2004 m. iki 2007 m. sukčiavimų, tenkančių 100 000 Klaipėdos gyventojų kreivė, buvo beveik stabili, pastebimas tik nežymus svyravimas, o nuo 2007 m. kreivė svyravo tai aukštyne, tai žemyn. Lietuvoje nuo 2004 m. iki 2008 m. sukčiavimų skaičius keitėsi nedaug, o 2009 m. užfiksuotas ryškus didėjimas. Taip pat matyti, kad Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų tenka daugiau sukčiavimo atvejų nei Lietuvoje. Išskyrus 2008 m., kuomet 100 000 gyventojų teko beveik vienodas sukčiavimų skaičius, visais kitais metais Klaipėdos miesto gyventojams teko beveik dvigubai daugiau sukčiavimų. Sukčiavimų, įgyjant didelės vertės svetimą turtą, per visą laikotarpį Klaipėdos mieste užregistruota 313, tai sudaro 18 % visų Klaipėdoje užregistruotų sukčiavimo atvejų. Galime teigti, kad dėl ekonominės krizės sukčiavimo atvejų padaugėjo, sukčiai „atrado“ naujų sukčiavimo būdų, o patiklūs asmenys, norėdami padėti savo šeimos nariams ar praturtėti, lengvai įkliūva į nusikaltėlių pinkles.

II.3.4. Kiti turtiniai nusikaltimai

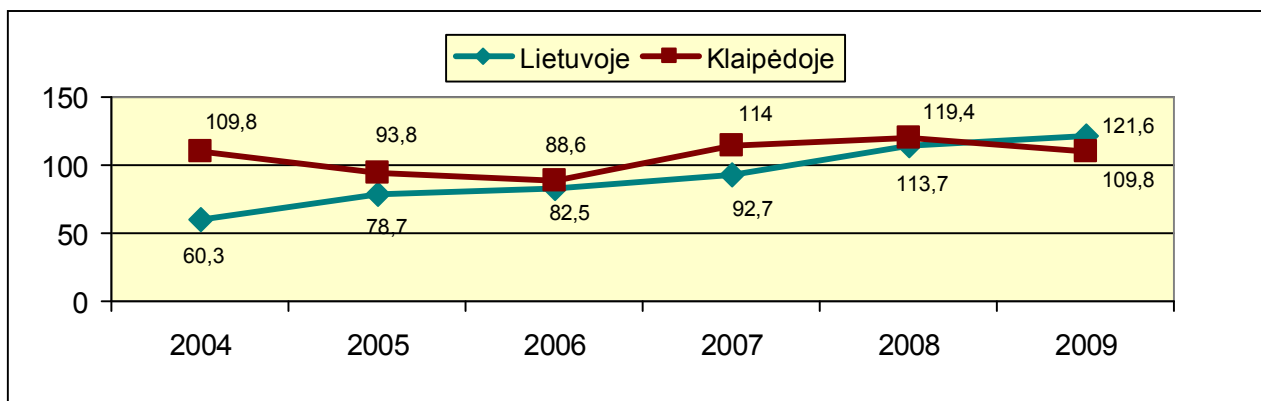
Jau anksčiau aptartos nusikaltimos veikos: vagystės, plėšimai ir sukčiavimai sudaro didžiausią turtinio nusikalstamumo dalį. Tokių nusikalstamų veikų kaip radinio pasisavinimas ar neteisėtas naudojimas energija ir ryšių paslaugomis padaroma labai nedaug. Lietuvoje per visą tiriamą laikotarpį užregistruoti 48 radinio pasisavinimo atvejai ir 339 neteisėto naudojimo elektros ir ryšių paslaugomis atvejai. Klaipėdos mieste šių nusikaltimų statistika nėra pateikta, tačiau vadovaujantis visoje Lietuvoje užregistruotų šių veikų skaičiumi galime teigti, kad radinio pasisavinimas ar neteisėtas naudojimas energija ir ryšių paslaugomis Klaipėdos mieste pasitaiko labai retai. Taip pat nedaug užregistruojama nusikalstamu būdu gauto turto įgijimo ar realizavimo nusikalstamų veikų, turtinės žalos padarymo apgaule atvejų. Šiek tiek daugiau užfiksuojama turto

⁵¹ <http://www.policija.lt/index.php?id=34>; prisijungimo laikas 2010-10-14

prievartavimo, turto pasisavinimo ar turto iššvaistymo atvejų. Dar labiau dėmesį reikėtų atkreipti į turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejus, kurių pasitaiko gana dažnai. Per nagrinėjamą laikotarpį iš viso užregistruoti 1191 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejai, kurie sudarė 3,4 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste.

2004 m. Klaipėdos mieste užregistruoti 213 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejai, 100 000 gyventojų teko 109,8 minimų nusikalstamų veikų, ištirta 38 % veikų. Tuo pat metu Lietuvoje užregistruotas 2101 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejis, 100 000 gyventojų teko 60,3 šių nusikalstamų veikų, ištirta 27,2 % veikų. 2005 m. turto sunaikinimo ar sugadinimo veikų Lietuvoje daugėjo, Klaipėdoje mažėjo. Klaipėdoje šių veikų užregistruota 177, 36 veikomis (16,9 %) mažiau. 100 000 gyventojų teko 93,8 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejai, ištirta 35,6 % šių atvejų. Lietuvoje 2005 m. turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų padaugėjo 596 veikomis arba 28,4 % ir bendras veikų skaičius siekė 2697. 100 000 gyventojų teko 78,7 minimos nusikalstamos veikos, ištirta 21,4 % veikų. 2006 m. Klaipėdoje turto sunaikinimo ar sugadinimo nusikalstamų atvejų vis dar mažėjo, o Lietuvoje daugėjo. Klaipėdoje 2006 m. užregistruoti 166 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejai, 100 000 gyventojų teko 88,6 minimos veikos, ištirta 27,7 % veikų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruota 110 turto sunaikinimo ar sugadinimo nusikalstamų veikų daugiau ir bendras skaičius šių veikų siekė 2807. 100 000 gyventojų teko 82,5 minimi atvejai, ištirta 22,2 % veikų. 2007 m. jau ir Klaipėdoje pastebimas turto sunaikinimo ar sugadinimo nusikalstamų veikų didėjimas, užregistruota 46 veikomis daugiau, bendras skaičius šių veikų siekė 212. 100 000 gyventojų teko 114 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų, ištirta 38,7 % minimų veikų. Lietuvoje tuo pat metu turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų padaugėjo 11,8 %, bendras šių nusikalstamų veikų skaičius siekė 3138. 100 000 gyventojų teko 92,7 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų, ištirta 20,2 minimų veikų. 2008 m. šių nusikalstamų dar daugėjo, Klaipėdoje 10, Lietuvoje 709 veikų užregistruota daugiau. Klaipėdos mieste 2008 m. iš viso užregistruota 222 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų. 100 000 gyventojų teko 119,4 minimų nusikalstamų veikų, ištirta 28,4 % veikų. Lietuvoje 2008 m. užregistruota 3847 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų, 100 000 gyventojų teko 113,7 minimų veikų, ištirta 19,7 % veikų. 2009 m. Lietuvoje turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų daugėjo, Klaipėdoje mažėjo. Klaipėdoje užregistruoti 201 turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejai, 21 veikomis mažiau nei prieš tai buvusiais metais. 100 000 gyventojų teko 109,8 minimi atvejai, ištirta 32,8 % veikų. Lietuvoje tuo pat metu užregistruoti 4059 turto sunaikinimo ar

sugadinimo atvejai, 212 veikų daugiau nei 2008 m. 100 000 gyventojų teko 121,6 minimos nusikalstamos veikos, ištirta 21,2 % šių veikų.⁵²



27 paveikslas. Užregistruotas turto sunaikinimo ar sugadinimo skaičius 100 000 gyventojų

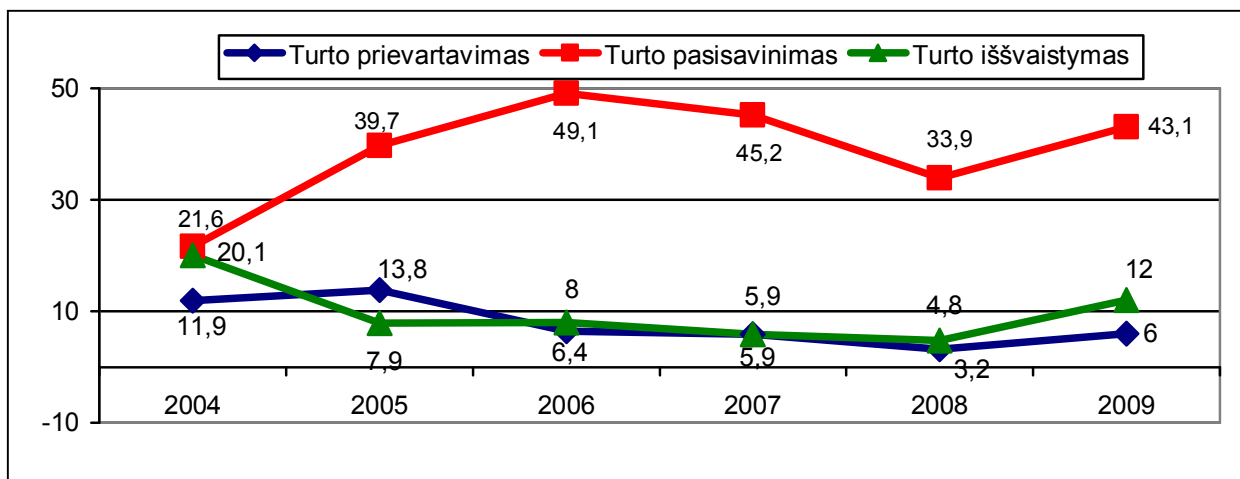
Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį matome, kad Klaipėdoje visais metais, išskyrus 2009 m., turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų 100 000 gyventojų teko daugiau nei Lietuvoje. Daugiausiai minimų veikų Klaipėdos mieste užregistruota 2008 m. – 222, mažiausiai 2006 m. – 166 veikos.

Turto prievartavimas, turto pasisavinimas ir turto iššvaistymas nėra dažnos nusikalstamos veikos. Per visą tiriamą laikotarpį minimų veikų padaryta 635. Tai sudaro 1,8 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste.

2004 m. Klaipėdoje užregistruoti 23 turto prievartavimo atvejai, 42 turto pasisavinimo atvejai ir 39 turto iššvaistymo atvejai. Atitinkamai 100 000 gyventojų Klaipėdos mieste teko 11,9, 21,6 ir 20,1 šių nusikalstamų veikų. Ištirta 91,3 % turto prievartavimo, 88,1 % turto pasisavinimo, 217,9 turto iššvaistymo ir 38 % turto sugadinimo ar sunaikinimo atvejų. 2005 m. užfiksuotas ryškus turto pasisavinimo nusikaltimų ir nusižengimų didėjimas ir šioks toks turto prievartavimo veikų daugėjimas, turto iššvaistymo atvejų sumažėjo. 2005 m. užregistruoti 26 turto prievartavimo atvejai, 100 000 gyventojų teko 13,8 turto prievartavimai. Tais pačiais metais turto pasisavinimo atvejų užregistruota 75, 33 veikomis daugiau nei prieš tai buvusiais metais, 100 000 gyventojų teko 39,7 turto pasisavinimo atvejai. Ištirta 42,3 % turto prievartavimo ir 52 % turto pasisavinimo atvejų. 2006 m. turto iššvaistymo užregistruota 24 veikomis mažiau, bendras skaičius – 15 nusikalstamų veikų, 100 000 gyventojų teko 7,9 turto iššvaistymo atvejai, ištirta 33,3 % veikų. 2006 m. dar labiau

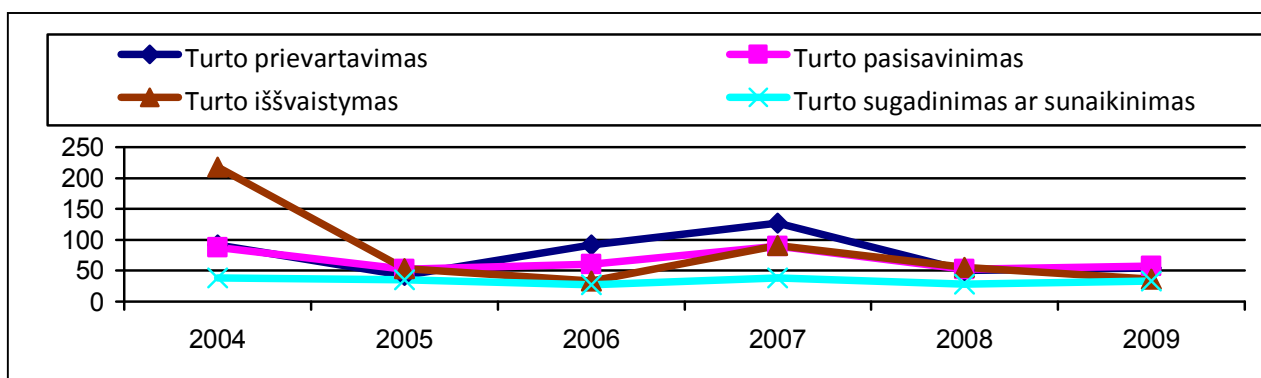
⁵² Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menu=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-09-28

padaugėjo turto pasisavinimo atvejų, turto prievartavimų mažėjo, turto iššvaistymo užregistruota beveik tiek pat kiek ir 2005 m. 2006 m. Klaipėdoje užregistruota 12 turto prievartavimų, 92 turto pasisavinimai ir 15 turto iššvaistymo atvejų. Atitinkamai 100 000 gyventojų teko 6,4, 49,1 ir 8 minimi nusikaltimai, ištirta atitinkamai 91,7 %, 60,9 % ir 33,3 % veikų. 2007 m. turto pasisavinimų atvejų jau pradėjo mažėti, turto prievartavimo ir turto iššvaistymo nusikalstamų veikų skaičius daug nesikeitė. Per 2007 m. Klaipėdos mieste užregistruota 11 turto prievartavimų, 84 turto pasisavinimo ir 11 turto iššvaistymo atvejų. 100 000 gyventojų Klaipėdos mieste teko 5,9 turto prievartavimai, 45,2 turto pasisavinimai ir 5,9 turto iššvaistymai. 2008 m. minimų nusikaltimų būklė dar labiau stabilizavosi, visų veikų mažėjo. Turto prievartavimų užregistruota 5 veikomis mažiau, turto pasisavinimo 21 veika mažiau, turto iššvaistymo 2 veikomis mažiau. 2008 m. Klaipėdos mieste užregistruota 6 turto prievartavimai, 63 turto pasisavinimai ir 9 turto iššvaistymai. Atitinkamai 100 000 gyventojų teko 3,2, 33,9 ir 4,8 minimų veikų, ištirta 50 % turto prievartavimo, 55,6 % turto iššvaistymo atvejai ir 52,4 % turto pasisavinimo atvejų. 2009 m. tiek ekonominė, tiek šių nusikaltimų situacija blogėjo, nusikalstamų veikų užregistruota daugiau nei 2008 m. 2009 m. Klaipėdoje užregistruoti 11 turto prievartavimo, 79 turto pasisavinimo, 22 turto iššvaistymo atvejai. 100 000 gyventojų teko 6 turto prievartavimo, 43,1 turto pasisavinimo ir 12 turto iššvaistymo atvejai. Ištirta 54,5 % turto prievartavimo, 57 % turto pasisavinimo ir 36,4 % turto iššvaistymo atvejų.⁵³



28 paveikslas. Užregistruotas turto prievartavimo, turto pasisavinimo ir turto iššvaistymo skaičius Klaipėdos mieste 100 000 gyventojų

⁵³ Remtasi statistiniais duomenimis, pateiktais Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM interneto puslapyje http://www.vrm.lt/fileadmin/Image_Archive/IRD/Statistika/index2.phtml?id=198&idStat=10&metai=2009&menuo=12®ionas=0&id3=1&idAta=1#Atas-EK-SAV; prisijungimo laikas 2010-10-03



29 paveikslas. Turto prievartavimo, turto pasisavinimo, turto iššvaistymo, turto sugadinimo ar sunaikinimo ištirtumas procentais Klaipėdos mieste

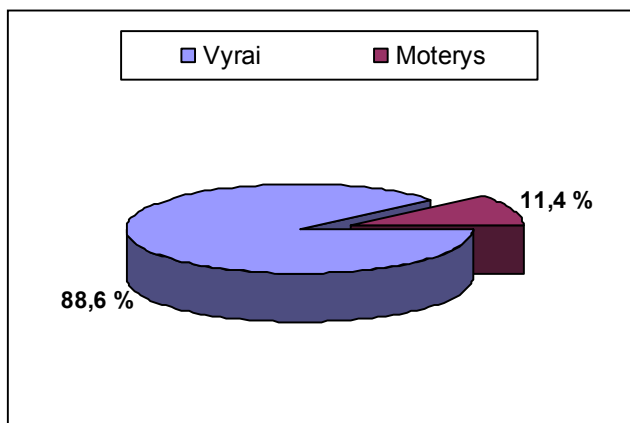
Didelės vertės turto iššvaistymo ir didelės vertės turto pasisavinimo atvejų užregistruota ne taip jau daug. Per visą tiriamą laikotarpį didelės vertės turto pasisavinimo atvejų užregistruota 150, daugiausiai 2007 m. – 57 ir 2009 m. – 39 nusikaltimai. Didelės vertės turto iššvaistymų per visą laikotarpį užregistruota 56, daugiausiai 2004 m. – 35 nusikaltimai.

Apibendrinant tiriamąjį laikotarpį matome, kad lyginant turto prievartavimo, turto pasisavinimo ir turto iššvaistymo atvejus, daugiausiai padaroma turto pasisavinimo nusikaltimų. Šių nusikalstamų veikų skaičius tenkantis 100 000 gyventojų Klaipėdos mieste yra daug didesnis nei turto prievartavimo ar turto iššvaistymo. Per tiriamą laikotarpį daugiausiai turto pasisavinimo atvejų užregistruota 2006 m. – 92, mažiausiai 2004 m. – 42. Turto prievartavimo atvejų Klaipėdos mieste daugiausiai užregistruota 2005 m. – 26, mažiausiai 2008 m. – 6. Turto iššvaistymo veikų daugiausiai įvykdyta 2004 m. – 39, mažiausiai 2008 m. – 9. Visų trijų minimų nusikalstamų veikų padaugėjo 2009 m. Tai galima paaiškinti ekonominės krizės ir nedarbo veiksniais.

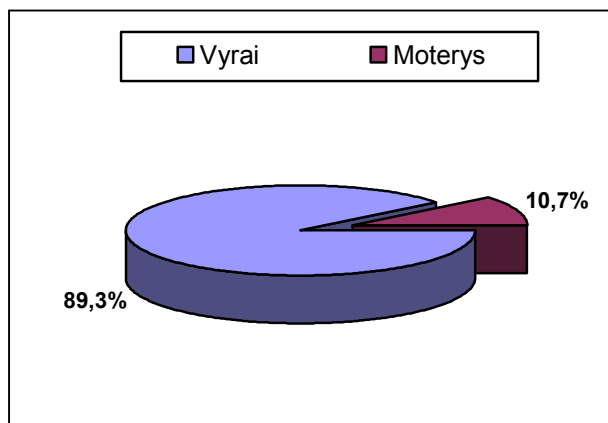
III. ASMENŲ, PADARIUSIŲ TURBINIO POBŪDŽIO NUSIKALSTAMĄ VEIKĄ, CHARAKTERISTIKA

Tam, kad atskleistume turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką Klaipėdos mieste įvykdžiusių asmenų charakteristiką, buvo išanalizuota 300 asmens, įtariamo (kaltinamo) turtinės nusikalstamos veikos padarymu, statistinių kortelių. Atsitiktiniu atrankos būdu buvo pasirenkama po 50 kortelių, užregistruotų kiekvienais tiriamais metais. Gauti duomenys lyginami su Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM pateiktais duomenimis.

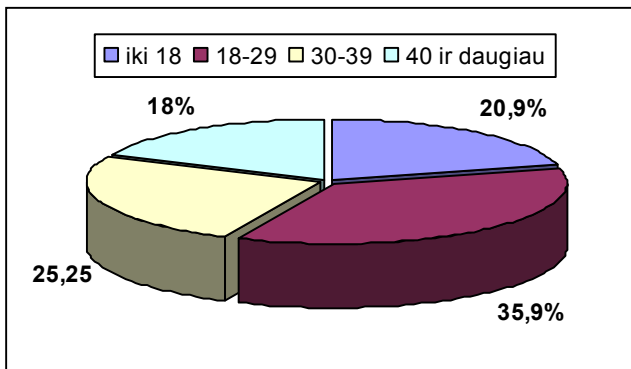
Per visą tiriamą laikotarpį buvo užregistruoti 266 vyrai ir 34 moterys įtariami padarę turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką. Atitinkamai tai sudaro 88,6 % ir 11,4 %. Lyginant su statistika, pateikta Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM, matome, kad procentinė išraiška yra labai panaši, kadangi vyrai sudarė 89,3 %, o moterys sudarė 10,7 % visų užregistruotų asmenų, įtariamų padarius nusikalstamą veiką Lietuvoje. Taigi turtinius nusikaltimus, kaip ir kitą nusikalstamą veiką dažniau vykdo vyrai nei moterys. Remiantis Informatikos ir ryšių departamento prie LR VRM duomenimis, per visą laikotarpį Klaipėdos mieste buvo užregistruoti 22 juridiniai asmenys, įtariami nusikalstama veika, analizuojant 300 statistinių kortelių neužfiksuotas nei vienas juridinis asmuo. Lietuvoje užregistruoti 395 juridiniai asmenys, įtariami nusikalstamos veikos padarymu.



30 paveikslas. Asmenų, įtariamų turtinės nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, pasiskirstymas pagal lytį



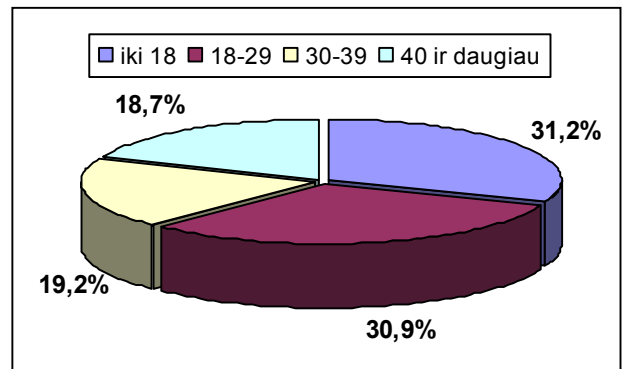
31 paveikslas. Asmenų, įtariamų nusikalstamos veikos padarymu Lietuvoje, pasiskirstymas pagal lytį



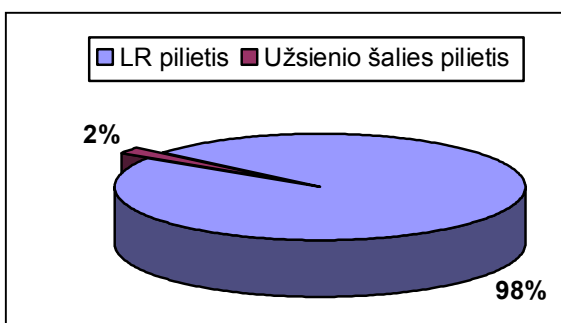
32 paveikslas. Asmenų, įtariamų turtinės nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, amžius

Kaip matome iš 32 paveikslo, daugiausia įtariamų asmenų, padariusių turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką Klaipėdoje, amžius yra nuo 18 iki 29 metų, taip pat nemažai sudaro asmenys, kurių amžius nuo 30 iki 39 metų. Jaunų asmenų, kuriems iki 18 metų ir vyresnių asmenų, kuriems daugiau nei 40 metų, užregistruota mažiau. Lyginant su duomenimis, kurie parodo Lietuvoje užregistruotų asmenų, įtariamų padarius nusikalstamą veiką amžių matome, kad turtinius nusikaltimus ir kitas nusikalstamas veikas darančių asmenų amžius yra labai panašus, tačiau pastebima, kad Lietuvoje labiau nei Klaipėdoje labiau linkę nusikalsti asmenys iki 18 metų.

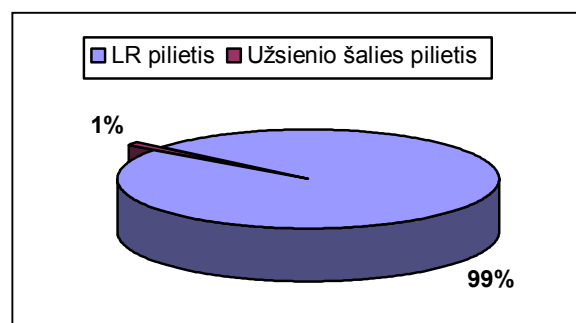
Iš visų ištirtų statistinių kortelių, kuriuose užregistruoti 300 fiziniai asmenys, įtariamai padarę turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką, daugiausia asmenų turėjo LR pilietybę. Taip pat užregistruoti keli asmenys, turintys užsienio valstybės pilietybę. Asmenų be pilietybės neužregistruota. Tai, kaip pasiskirstė asmenys pagal pilietybę įtariamai padarę turtinę nusikalstamą veiką Klaipėdoje ir įtariamai padarę nusikalstamą veiką Lietuvoje, galime pamatyti 34 ir 35 paveiksluose.



33 paveikslas. Asmenų, įtariamų turtinės nusikalstamos veikos padarymu Lietuvoje, amžius

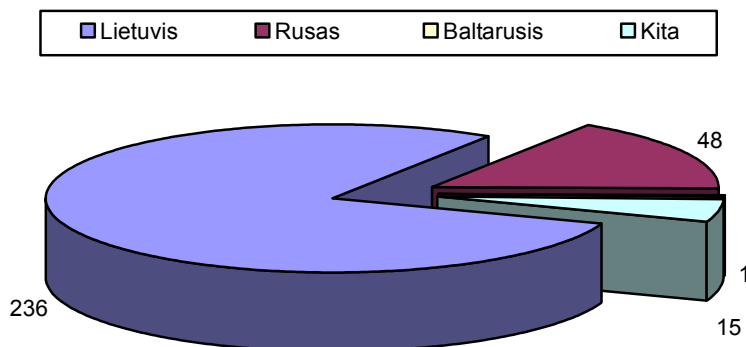


34 paveikslas. Asmenų, įtariamų turtinės nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, pasiskirstymas pagal pilietybę

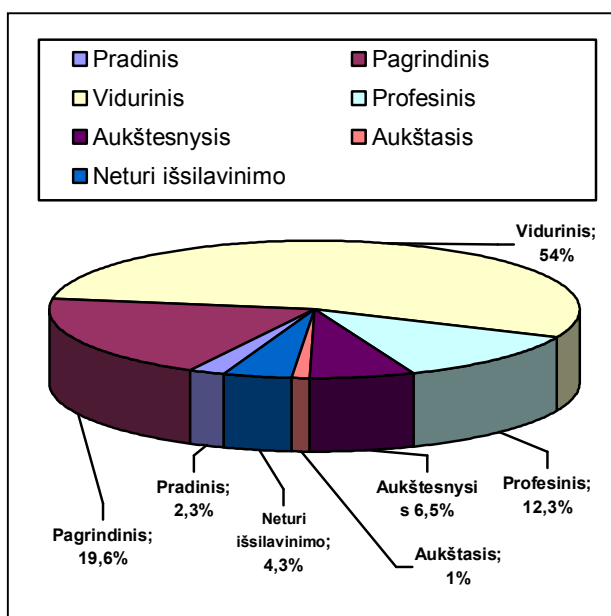


35 paveikslas. Asmenų, įtariamų nusikalstamos veikos padarymu Lietuvoje, pasiskirstymas pagal pilietybę

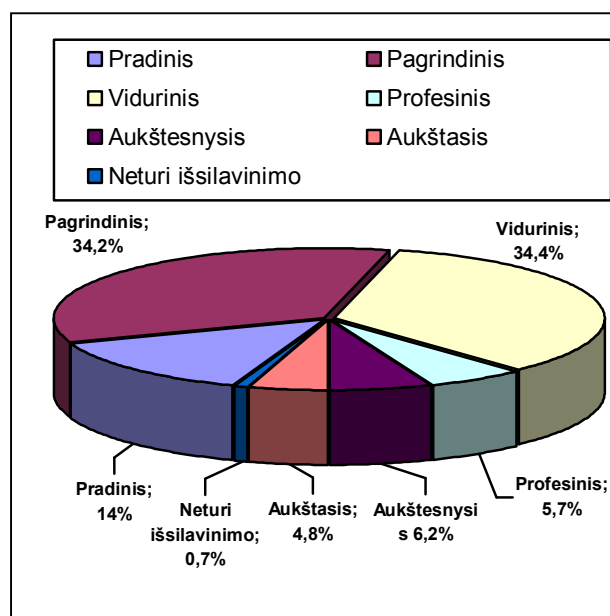
Daugiausia užregistruotų asmenų, įtariamų padarius turtinį nusikaltimą, buvo lietuviai, tačiau užregistruota ir rusų, baltarusių bei kitų tautybės asmenų. Lietuvių užregistruota 236, rusų 48, baltarusių 1, kitų tautybių 15. Informatikos ir ryšių departamentas prie LR VRM tokių duomenų nepateikia.



36 paveikslas. Asmenų, įtariamų turtinės nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, pasiskirstymas pagal tautybę



37 paveikslas. Asmenų, įtariamų turtinės nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, išsilavinimas

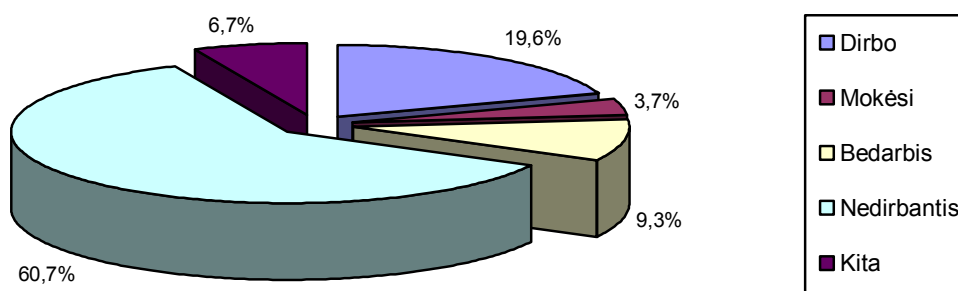


38 paveikslas. Asmenų, įtariamų nusikalstamos veikos padarymu Lietuvoje, išsilavinimas

Kaip parodyta 37 paveiksle, daugiausia įtariamų padarius turtinį nusikaltimą Klaipėdoje asmenų yra įgiję tik vidurinį išsilavinimą. Tokie asmenys sudarė net 54 %. Taip pat nemažai įtariamų asmenų buvo įgiję pagrindinį ar profesinį išsilavinimą. Lyginant su duomenimis, pateiktais

Ryšių ir informatikos departamento prie LR VRM, galime teigti, kad Klaipėdos mieste įtariamais asmenys padarę turčinio pobūdžio nusikalstamas veikas, turi įgiję panašų išsilavinimą kaip visoje Lietuvoje asmenys įtariamais nusikalstamų veikų padarymu. Pastebima, kad Klaipėdos mieste turčinio pobūdžio nusikalstamas veikas dažniau nei Lietuvoje nusikalstamas veikas linkę vykdyti vidurinį išsilavinimą turintys asmenys, mažiau nusikalsta pagrindinį išsilavinimą turintys asmenys.

Daugiausia įtariamų asmenų, Klaipėdos mieste padariusių turčinio pobūdžio nusikalstamas veikas, buvo niekur nedirbantys ir neužsiregistravę Darbo biržoje. Prasidėjus ekonominei krizei, padidėjo nedirbančių asmenų skaičius, daugiau jų užregistruojama padarius nusikaltimus. Taip pat nemažai turčinų nusikaltimų įvykdė ir dirbantys asmenys, tačiau tikėtina, kad turčinus nusikaltimus jie įvykdė dėl to, kad pajamos iš darbo yra nepakankamos. Šiek tiek mažiau nusikaltimus vykdo bedarbiai, kurie užsiregistravę Darbo biržoje ar besimokantys asmenys. Informatikos ir ryšių departamentas prie LR VRM atitinkami duomenys nėra pateikti, todėl nėra galimybės duomenų palyginti

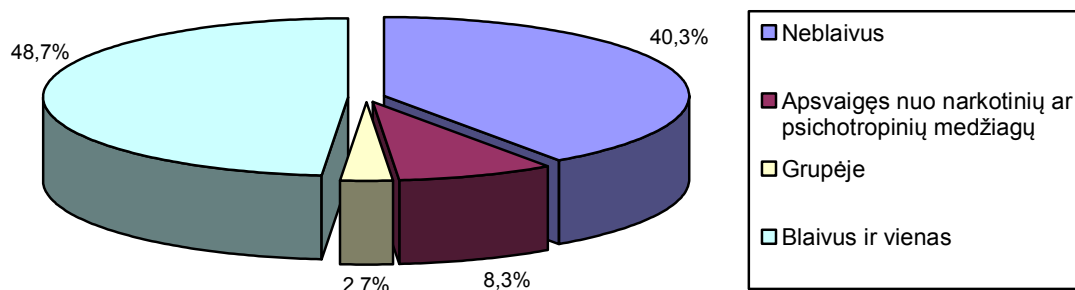


39 paveikslas. Asmenų, įtariamų turčinio pobūdžio nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, užimtumas

Kaip rodo Klaipėdos miesto apylinkės teisme priimtų nuosprendžių analizė, neteisėtai siekiama pasipelnyti ar gauti turto, norint nusipirkti vaistų, maisto ar kitų būtinai reikalingų prekių, siekiant atiduoti skolą. Taip pat pastebima tendencija, kad siekiama pasipelnyti iš chuliganiškų paskatų, girtaujant, jauni asmenys linkę nusikalsti siekiant pritapti prie bendraamžių, kurie jau linkę į nusikalstamą gyvenimą. Nusikalsti asmenis „paskatina“ pastebėjus, kad asmuo turi gerą, prabangų mobilųjį telefoną, laikrodį ar kitą brangų daiktą, eina nuošalia gatve ar vaikšto parke tamsiu metu.

Kaip matome 40 paveiksle, iš 300 asmenų, kurie įtariamais įvykdžius turčinio pobūdžio nusikalstamą veiką, 146 (48,7 %) asmenys nusikalstamą veiką įvykdė būdami vieni ir blaivūs. Galime teigti, kad tai neatsitiktinai padaromi nusikaltimai, o tokie, kuriems asmuo ruošėsi ar bent jau planavo nusikalsti, dėl to buvo blaivus ir neapsvaigęs nuo alkoholio ar kitų medžiagų. Neblaivių asmenų užregistruota 121 (40,3 %). Apsvaigę asmenys, kurie padaro turčinį nusikaltimą, dažniausia būna benamiai arba pastoviai girtaujantys asmenys, kurie daro nusikalstamą veiką tam, kad gautų

lėšų maistui ir alkoholiui. Taip pat užregistruoti 25 (8,3 %) asmenys apsvaigę nuo narkotinių ar psichotropinių medžiagų. Svarbu paminėti, kad 8 (2,7 %) asmenys, turinį nusikaltimą įvykdė būdami grupėje, kas verčia manyti, kad nusikalstama veika buvo tinkamai suplanuota bei daug pavojingesnė.



40 paveikslas. Asmenų, įtariamų turinio pobūdžio nusikalstamos veikos padarymu Klaipėdos mieste, pasiskirstymas pagal nusikaltimo padarymo būdą

S. Shapiro atliktais tyrimo duomenimis nustatyta, kad turiniai nusikaltėliai yra nepakantūs, normalaus arba aukšto intelekto žmonės. Jie nori greitų rezultatų ir dėl to elgiasi labai rizikingai. Dažnai jie negailestingi ir stokoja rūpestingumo kitiems žmonėms. A. Caspi ir kiti nustatė, jog turinis nusikaltėlis yra labiau „socialiai išdidus“ negu doras, nenusikalstantis verslininkas.⁵⁴ Svarbu pažymėti, kad toks apibūdinimas tinkamas tik asmenims, padariusiems „baltųjų apykaklių“ nusikaltimus – aukštesnio socialinio ekonominio sluoksnio daromi pažeidimai, susiję su žmonių profesine veikla, kompetencija, įgaliojimais. Tokiais nusikaltimais galima vadinti sukčiavimą, apgaulinėjimą, gudravimą siekiant finansinės veiklos, tačiau nenaudojant fizinio smurto.

⁵⁴ Mackonienė R., Žukauskienė R.. Asmenų, padariusių turinius ir smurtinius nusikaltimus, asmenybės bruožų palyginimas. // Socialinis darbas. 2010, Nr. 9(1);

IŠVADOS

1. Nusikalstamumas – neišvengiama problema, kurios nepavyksta išvengti nei vienai valstybei nepaisant prevencinių programų. Nusikalstamumo mastai, ypač turtinio nusikalstamumo, keičiasi priklausomai nuo ekonominės situacijos šalyje ir nedarbo lygio.
2. Turtiniai nusikaltimai – dažniausiai daromi nusikaltimai ne tik Lietuvoje, bet ir Latvijoje, Estijoje ir kitose šalyse. Per 2004 – 2009 m. Klaipėdos mieste turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos sudarė apie 53 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų.
3. Dažniausiai daroma turtinio pobūdžio nusikalstama veika – vagystė. Didžiausią dalį vagysčių struktūroje Klaipėdos mieste nagrinėjamu laikotarpiu sudaro privačios nuosavybės vagystės. Antrą vietą vagysčių struktūroje užima transporto priemonių vagystės.
4. Klaipėdos mieste 2004 m. užregistruotų vagysčių skaičius buvo didžiausias per visą tiriamą laikotarpį – 2965 veikos. 2005 m. ir 2006 m. vagysčių skaičius mažėjo iki 2066 veikų, vėliau pradėjo didėti iki 2376 veikų 2008m. 2009 m. vėl užregistruotas vagysčių skaičiaus mažėjimas iki 2060 veikų.
5. Privačios nuosavybės vagysčių Klaipėdos mieste daugiausia užfiksuota 2004 m. – 2606 veikos. Vėliau šių veikų mažėjo iki 1722 veikų 2006 m. 2007 m. ir 2008 m. privačios nuosavybės vagysčių skaičius didėjo iki 2077 veikų ir tik 2009 m. vėl mažėjo iki 1940 veikų. Viešosios nuosavybės vagystės Klaipėdos mieste sudaro tik 1 % visų užregistruotų vagysčių šiame mieste.
6. Vagysčių įsibraunant į gyvenamąsias patalpas Klaipėdos mieste nuo 2004 m. labai mažėjo. 2004 m. užregistruotos 537 vagystės iš gyvenamųjų patalpų, 2007 m. užregistruota mažiausiai šių vagysčių per visą tiriamą laikotarpį – tik 244 veikos. 2008 m. užfiksuotas vagysčių, iš gyvenamųjų patalpų, skaičiaus didėjimas iki 317 veikų, o 2009 m. šių vagysčių vėl mažėjo ir beveik pasiekė 2007 m. lygį, užregistruotos 268 veikos.
7. Klaipėdoje nuo 2004 m. iki 2006 m. vagysčių iš prekybos vietų skaičius keitėsi nežymiai ir per metus vidutiniškai buvo užregistruojama po 220 minimų veikų, tik 2007 m. užfiksuotas didelis šuolis, kuomet šių vagysčių Klaipėdos mieste buvo užregistruota 278. 2008 m. ir 2009 m. vagysčių iš prekybos vietų skaičius mažėjo iki 186 veikų.
8. Transporto priemonių vagystės po privačios nuosavybės vagysčių sudaro didžiausią dalį visų užregistruotų vagysčių Klaipėdos mieste. Nuo 2004 m., kuomet buvo užregistruotas didžiausias skaičius šių veikų – 600, transporto priemonių vagysčių mažėjo iki 2008 m.,

kuomet užregistruota mažiausiai minimų nusikalstamų veikų - 248. 2009 m. transporto priemonių vagysčių skaičius pradėjo iki 338 veikų.

9. Automobilių vagystės sudaro didžiausią dalį visų įvykdomų transporto priemonių vagysčių. Per visą tiriamąjį laikotarpį Klaipėdos mieste automobilių vagysčių labai sumažėjo. Daugiausia šių nusikalstamų veikų buvo užregistruota 2004 m. – 377 veikos, 2005 m. šių vagysčių buvo padaroma mažiau. 2006 m. Klaipėdos mieste užregistruotas automobilių vagysčių skaičiaus didėjimas iki 262 veikų, bet vėliau šis nusikalstamumas dideliais tempais mažėjo. Mažiausiai automobilių vagysčių užregistruota 2009 m. – 74. Per visą tiriamą laikotarpį šių vagysčių sumažėjo 5 kartus.
10. Plėšimai – dažniausiai daromos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos einančios po vagysčių. Per tiriamąjį laikotarpį Klaipėdos mieste buvo įvykdyti 2523 plėšimai, kurie sudarė 7,2 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų. Nuo 2004 m., kuomet buvo užregistruoti 529 atvejai iki 2006 m. plėšimo atvejų sumažėjo iki 304. 2007 m. ir 2008 m. ir 2009 m. užregistruotų plėšimų padaugėjo iki 429 veikų.
11. Per visą tiriamąjį laikotarpį Klaipėdos mieste užregistruoti 1737 sukčiavimo atvejai, kurie sudarė 4,9 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų. Nuo 2004 m. iki 2007 m. sukčiavimų skaičius beveik nesikeitė, per metus vidutiniškai buvo užregistruojama po 300 sukčiavimo atvejų. 2008 m. užregistruotas ryškus šių nusikalstamų veikų sumažėjimas iki 173 veikų. 2009 m. užfiksuotas dvigubai padidėjęs sukčiavimo atvejų skaičius iki 361 veikų.
12. Klaipėdos mieste turto sunaikinimo ar sugadinimo atvejų visais tiriamais metais užregistruotas nedidelis pokytis. Daugiausiai šių veikų užregistruota 2008 m. - 222, mažiausiai 2006 m. – 166. Turto prievartavimo, turto pasisavinimo ir turto iššvaistymo veikų per visą tiriamą laikotarpį užregistruota 635. Tai sudaro 1,8 % visų užregistruotų nusikalstamų veikų Klaipėdos mieste. Lyginant turto prievartavimo, turto pasisavinimo ir turto iššvaistymo atvejus, daugiausiai padaroma turto pasisavinimo veikų.
13. Dažniausiai turtinio pobūdžio nusikalstamas veikas daro vyrai, kurių amžius nuo 18 metų iki 30 ir daugiau. Pastebima tendencija, kad nusikalsti linkę asmenys, kurie niekur nedirba, nėra užsiregistravę Darbo biržoje, niekur nesimoko. Neretai nusikalstamos veikos vykdomos apsvaigus nuo alkoholio ar kitų svaigiųjų medžiagų.
14. Hipotezė, kad turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius Klaipėdos mieste didėjo blogėjant finansinei padėčiai šalyje, nepasitvirtino. Tik keleto tirtų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų skaičius 2009 m. didėjo, daugelio mažėjo. Hipotezė patvirtino teoriją,

kad socialinės dezorganizacijos požymiai, tokie kaip nedarbas, skurdas, alkoholinių gėrimų ar narkotikų vartojimas, migracija, keleriais metais lenkia nusikalstamumo pokyčius.

15. Atsižvelgiant į darbe pateiktus turinio nusikalstamumo statistinių duomenų analizės rezultatus bei išvadas, pateikiamos tokios rekomendacijos:

15.1 siekiant kuo efektyvesnės turinio pobūdžio nusikalstamos veikos prevencijos, siūlytina peržiūrėti bausmių sistemą ir bausmes bent šiek tiek sugriežtinti;

15.2 siūloma gerinti su nusikalstamomis veikomis kovojančių institucijų materialinį aprūpinimą, rengti seminarus turinio nusikalstamumo prevencijos klausimais;

15.3 skatinti miestų gyventojus kuo aktyviau įsijungti į vykdomas turinio nusikalstamumo prevencijos programas ir labiau pasitikėti policijos pareigūnais bei bendradarbiauti su jais;

15.4 siūloma patiems gyventojams labiau saugoti savo turtą, įrengti signalizacijas, pasirūpinti saugiomis namų durimis, nevaikščioti tamsiomis gatvėmis, be reikalo viešumoje nedemonstruoti brangių daiktų;

15.5 siekiant veiksmingesnės transporto priemonių vagysčių kontrolės Klaipėdos mieste, būtina kurti palankesnę prevencijos sistemą, užtikrinančią, kad kuo daugiau transporto priemonių, tokių kaip dviračiai, būtų specialiai žymimi, kad policijos padaliniai sutartinai ir greitai reaguotų į pareiškimus ir pranešimus bei kaip galima greičiau būtų pradėdamas operatyvinis tyrimas;

15.6 per masines informavimo priemones skelbti kuo daugiau informacijos, kaip apsisaugoti nuo sukčių, pateikti kuo daugiau galimų sukčiavimo modelių, kad gyventojai būtų supažindinami su galimais pavojais;

15.7 policijos pareigūnams siūlytina daugiau patruliuoti gatvėse be darbinių uniformų, masiniuose renginiuose patariama skirti tvarkai prižiūrėti kuo daugiau pareigūnų ar savanorių.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija // Valstybės žinios. 1992, Nr. 33-1014;
2. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 89 – 2741;
3. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas // Valstybės žinios. 2000, Nr. 74-2262;
4. Visuotinė žmogaus teisių deklaracija 1968m. // Žmogaus teisės: Tarptautinių dokumentų rinkinys. – Vilnius: Mintis, 1991;
5. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas ir lyginamoji medžiaga pastraipsniui. Vilnius: 2009;
6. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Vilnius: Valstybės įmonė Registrų centras, 2009;
7. Babachinaitė G. Socialiniai pokyčiai ir nusikalstamumas. // Jurisprudencija. 2000, T. 15(7);
8. Babachinaitė A., Kuklianskis S. Teorinės nusikalstamumo prevencijos problemos. // Jurisprudencija. 2003, T. 42(34);
9. Babachinaitė G., Jurgelaitienė G., Justickis V. ir kt. Nusikalstamumas Lietuvoje ir jo prognozė iki 2015 m. Monografija. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 2008;
10. Bluvšteinas J. Kriminologija. Vilnius: Pradai, 1994;
11. Bluvšteinas J. Statistika ir tikrovė. // Kriminalinė justicija. Mokslo darbai. T. 4. Vilnius, 1995;
12. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius: Eugrimas, 2001;
13. Drakšienė A., Stauskienė E. Nusikaltimai nuosavybei Lietuvos ir kitų šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 1998;
14. Drobyninas A., Gaidys V. Ar saugi Lietuvos visuomenė. Vilnius, 2004;
15. Fedosiuk O. Nuosavybė ir turtas civiliniame ir baudžiamajame kodeksuose. // Jurisprudencija. Vilnius, 2002. T. 28(20);
16. Fedosiuk O. Dalomoji paskaitų medžiaga;
17. Galinytė J. Individo teisinė socializacija: samprata ir struktūra. // Jurisprudencija. Vilnius, 2001. T. 20(12);
18. Galinytė J, Rudzkis T. Šiuolaikinės nusikalstamumo sampratos problema // Jurisprudencija. 2005, Nr. 70(62);
19. Jovaišas K. Nusikaltimai nuosavybei. Teisės problemos. Vilnius. 1995, Nr. 5/3;
20. Justickis V. Kriminologija. I dalis. Vilnius, 2001;

21. Justickis V. Kriminologija. II dalis. Vilnius, 2004;
22. Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ką pakeitė teisės reforma? // Jurisprudencija. Vilnius, 2006. T. 3(81);
23. Kiškis A. Nusikalstamumas Lietuvoje: ko neparodo oficialioji statistika? // Jurisprudencija. Vilnius, 2008. T. 11(113);
24. Mackonienė R., Žukauskienė R. Asmenų, padariusių turtinius ir smurtinius nusikaltimus, asmenybės bruožų palyginimas. // Socialinis darbas. Vilnius, 2010. Nr. 9(1);
25. Petkus A. Kriminalinė subkultūra ir jos įtaka recidyviniam nusikalstamumui. // Jurisprudencija. Vilnius, 2001, T. 20(12);
26. Rudzkienė V. Lietuvos kriminalinių ir socialinių – ekonominių rodiklių ryšių analizė. // Jurisprudencija. Vilnius, 2002. T. 26(18);
27. Rudzkiis T. Sukčiavimo draudimo sferoje būdų kriminologinė analizė. // Jurisprudencija. Vilnius, 2001. T. 20(12);
28. Rudzkiis T. Latentinės nusikalstamumo dalies prognozavimo klausimu. // Jurisprudencija. Vilnius, 2008. T. 4(106);
29. Uscila R., Kiškis A. Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centro 2005 metų viktimologinis tyrimas „Lietuvos gyventojų faktinė nusikalstamų veikų patirtis“ // Teisės problemos. Vilnius, 2005. Nr. 4(50);
30. Hale C., Hayward K., Wahidin A. Criminology. Oxford university press, 2005;
31. Carrabine E., Cox P., Lee M. Criminology. A sociological introduction. London and New York, 2009;
32. Блывштеин Ю. Д., Добрынин А. В. Основания криминологии. Опыт логико – философского исследования. – Минск, Университетское, 1990;
33. Generalinės prokuratūros 2004 metų veiklos ataskaita;
34. Generalinės prokuratūros 2005 metų veiklos ataskaita;
35. Generalinės prokuratūros 2006 metų veiklos ataskaita;
36. Generalinės prokuratūros 2007 metų veiklos ataskaita;
37. Generalinės prokuratūros 2008 metų veiklos ataskaita;
38. Generalinės prokuratūros 2009 metų veiklos ataskaita;
39. Policijos departamento pažyma apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2004 metus;
40. Policijos departamento pažyma apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2005 metus;

41. Policijos departamento pažyma apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2006 metus;
42. Policijos departamento pažyma apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2007 metus;
43. Policijos departamento pažyma apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2008 metus;
44. Policijos departamento pažyma apie nusikalstamumo tendencijas ir policijos įstaigų veiklą per 2009 metus;
45. Klaipėdos savivaldybės interneto svetainė [http: www.klaipeda.lt](http://www.klaipeda.lt);
46. Informatikos ir ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainė [http: www.ird.lt/news.php](http://www.ird.lt/news.php);
47. Lietuvos darbo biržos interneto svetainė [http: www.ldb.lt](http://www.ldb.lt);
48. Statistikos departamento interneto svetainė www.stat.gov.lt;
49. Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos interneto svetainė [http: www.policija.lt](http://www.policija.lt);
50. Dienraščio „Klaipėda“ interneto svetainė www.klaipeda.diena.lt.

SANTRAUKA

Darbo tema – “Turtinio nusikalstamumo kriminologinė analizė Klaipėdos mieste”. Turtinis nusikalstamumas sudaro didžiausią dalį visų užregistruotų nusikalstamų veikų. Nusikalstamumą įtakoja visas kompleksas veiksnių - t.y. ekonominiai, socialiniai, socialiniai-ekonominiai, politiniai, teisiniai, socialiniai-psichologiniai, techniniai veiksniai. Šiame darbe autorius, pateikdamas turtinio nusikalstamumo kriminologinę analizę bando atsakyti į klausimą, ar nusikalstamumo mastų didėjimą lemia pasikeitusi ekonominė šalies padėtis. Magistro darbe pateikiama turtinio nusikalstamumo samprata, išsamiai analizuojamos pagrindinės ir dažniausiai užregistruojamos turtinio pobūdžio nusikalstamos veikos, dėmesį koncentruojant į tai, ar, prasidėjus ekonominiam sunkmečiui šalyje, padaugėjo turtinių nusikaltimų. Atlikta išsami ne tik vagysčių, bet ir kitų turtinių nusikaltimų statistinių duomenų analizė. Taip pat pateikiami atlikto tyrimo rezultatai - asmenų, padariusių turtinio pobūdžio nusikalstamą veiką, kriminologinė charakteristika. Vertinant atlikto tyrimo metu gautus rezultatus bei apibendrinant pateiktą statistinę informaciją, suformuluotos išvados ir rekomendacijos.

Pagrindiniai žodžiai: turtinis nusikalstamumas, vagystė, plėšimas, asmens kriminologinė charakteristika.

SUMMARY

The topic of the thesis is a criminological analysis of property crimes in Klaipėda City. Property crimes constitute the majority of all registered criminal acts. Crime is influenced by a whole complex of factors, namely, economic, social, socio-economic, political, legal, socio-psychological, and technical factors. By presenting a criminological analysis of crimes against property, the author of the thesis attempts to provide a reply to the question of whether an increase of the volume of crime is determined by changes in the country's economic situation. The master's thesis presents the concept of a crime against property and analyses in depth the main and most frequently registered property-related criminal acts focusing on an increase in the number of crimes against property in the country during the economic crisis. A thorough analysis of statistical data of not only thefts, but also other crimes against property has been carried out. The thesis also presents results of the performed study – criminological characteristics of the persons who have committed a property-related criminal act. Conclusions and recommendations are formulated with a view to evaluating the results obtained in the course of the investigation and summarising the presented statistical information.

Keywords: property crime, theft, robbery, criminological characteristics of a person.